

SLUŽBENI VJESNIK MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 1985. godine, br. 1/85.

S a d r Ź a j:

USKRSNA ČESTITKA BISKUPA ORDINARIJAbr. 274/85.

DOKUMENTI SVETE STOLICE

- Poruka Pape Ivana Pavla II za Korisnu 1985..... 1
- Odbor sv. Ćirila i Metoda..... 2
- Papina poruka za Dan zvanja 1985..... 3

OKRUŽNICE BISKUPSKOG ORDINARIJATA MOSTAR

- br. 91/85: Uz jubilarni 50. broj "Crkve na kamenu"..... 8
- br. 268/85: Dostava kolekte nedjelje "Dobrog Pastira" za 1984..... 9
- br. 211/85: Priopćenje za tisak sa zasjedanja Komisije o Međugorju..10
- br. 269/85: Blagoslov i posveta ulja na Sveti Četvrtak.....11
- br. 271/85: Anticipacija uskrzne vigiliije.....11
- br. 273/85: Ovogodišnji kanonski pohod župama i krizme.....12
- br. 275/85: Proljetni koronski sastanak po dekanatima.....13
- br. 276/85: Ovlast binacije i trinacije.....14
- br. 277/85: Građevinsko vijeće Biskupije.....14
- br. 278/85: Novi dijecezanski taksovnik.....15
- O M e đ u g o r j u:- Otovoreno pismo René LAURENTINU.....17
 - Rene LAURENTIN: Međugorje u času dezinformacija.....18
 - Nekoliko opaski na pisanje dr Lj. Rupčića.....19
 - Jedno pismo fra Tomislava Vlašića.....21

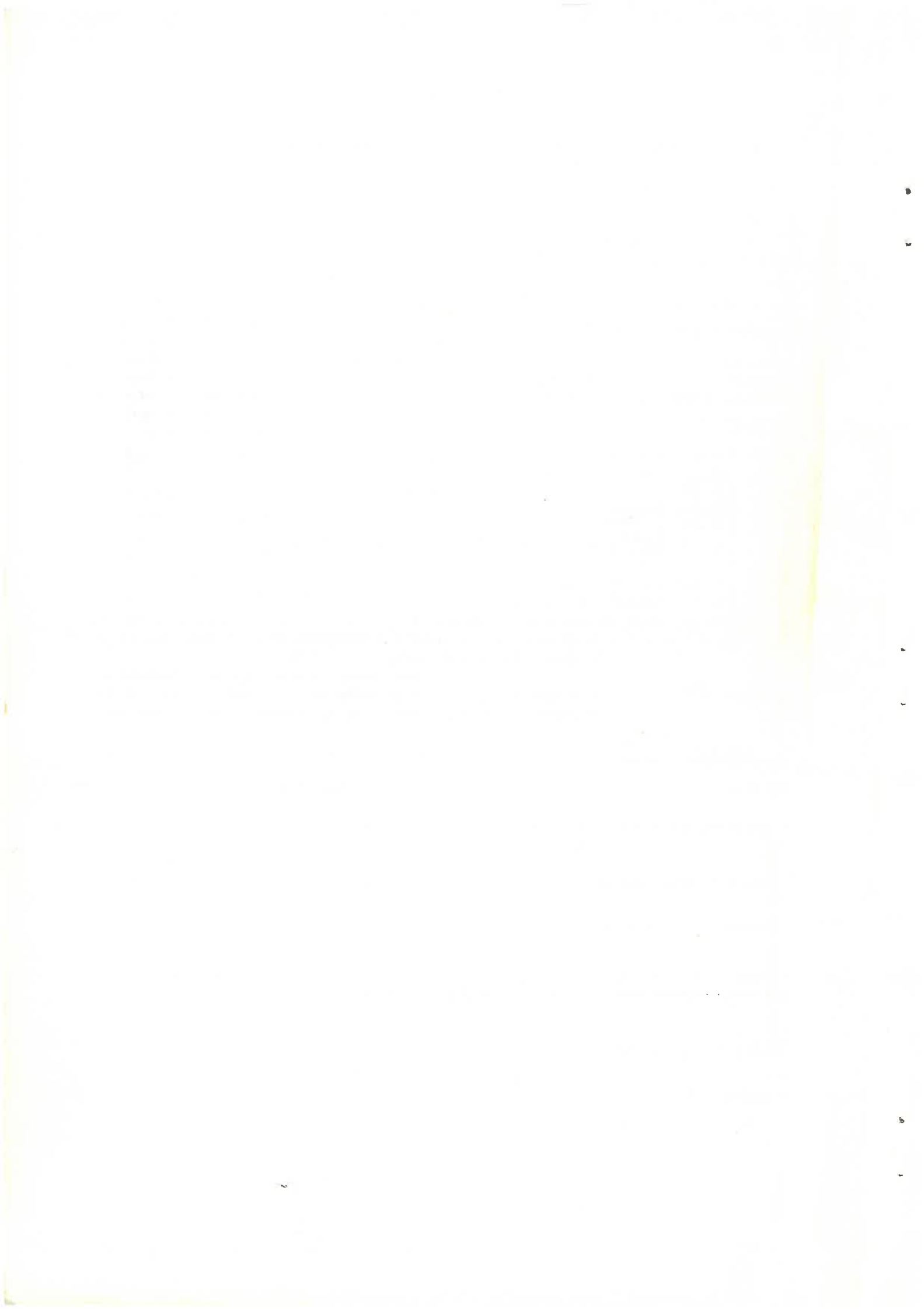
DODATAK

- Celebracija Mise: Kako glase neki liturgijski propisi -
a kako činim ja?.....25
- Eho Evropske godine glazbe u našoj Metropoliji.....31

Izdaje Biskupski ordinarijat Mostar za isključivu upotrebu svećenika
Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije!

Odgovara: Mons. Pavao Žanić, biskup, Šetalište JNA 18
88001 M o š t a r, pp 143

Umnoženo vlastitim strojem!

USKRSNA ČESTITKA BISKUPA ORDINARIJA - 1985.

Dragi vjernici, braćo svećenici, redovnici i redovnice!

Želim Vam svima sretan Uskrs! Uskrs u milosti, zdravlju i radosti.

Uskrs u milosti - koja dušu posvećuje, s Bogom izmiruje, preporuča na novi Život, da budemo djeca Božja, da nam duša bude hram Božji, stan Božji o kome Isus govori: "Tko mene ljubi...., i moj će ga Otac ljubiti, k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti"(Iv 14,23). Kad su ona dva učenika zaplašena išli u Emaus, približi im se Isus i, nakon što im je protumačio što Pisma o njemu govore, htjede otići, a oni će mu: "Ostani s nama, jer se noć približava" (Iv 24,29). Neka uzdah svih nas koji smo u milosti Uskrslog Spasitelja bude: Ostani s nama, Gospodine, da se ne smrači nikada u naš dušama, u našim obiteljima.

Uskrs u zdravlju - u zdravlju duše i tijela. Bolesti duše i tijela liječimo ili kamufliramo, ali one ponajviše zbog grijeha neumjerenosti sve više razaraju pojedinca, obitelji i društvo. Posebno želim napomenuti alkoholizam, nemoral i drogu. Strasti znaju zagospodariti, razarati i dovesti do Judine tragedije. Uskrsli Spasitelju, čuvaj nas od neurednih i pogubnih strasti, posebno očuvaj našu mladež koja to moli u godini mladih.

Uskrs u radosti - Zamislimo poražene apostole, samo što nisu bili mrtvi. Razočarani, bez nade, srca puna tuge, puna straha od Židova. A onda dođe uskrsli Isus: Mir vama... zašto ste zbunjeni...

Zbunjeni smo Isuse, zbunjeni mnogo puta, oluja života bjesni. Pruži ruku i daj nam mir. Onaj mir kojega ovaj svijet ne može dati. Daj mir svijetu, daj mir svim ljudima, posebno progonjenima, bolesnima, gladnima, ugroženima, našim obiteljima, svakome, svakome.

Još jednom, draga braća i sestre, sretan vam Uskrs u milosti, zdravlju i radosti, aleluja, aleluja.

+ Pavao Žanić
Vaš biskup Pavao Žanić

Čestitci se pridružuje i nadbiskup u miru

Dr. Petar Čule
dr Petar Čule

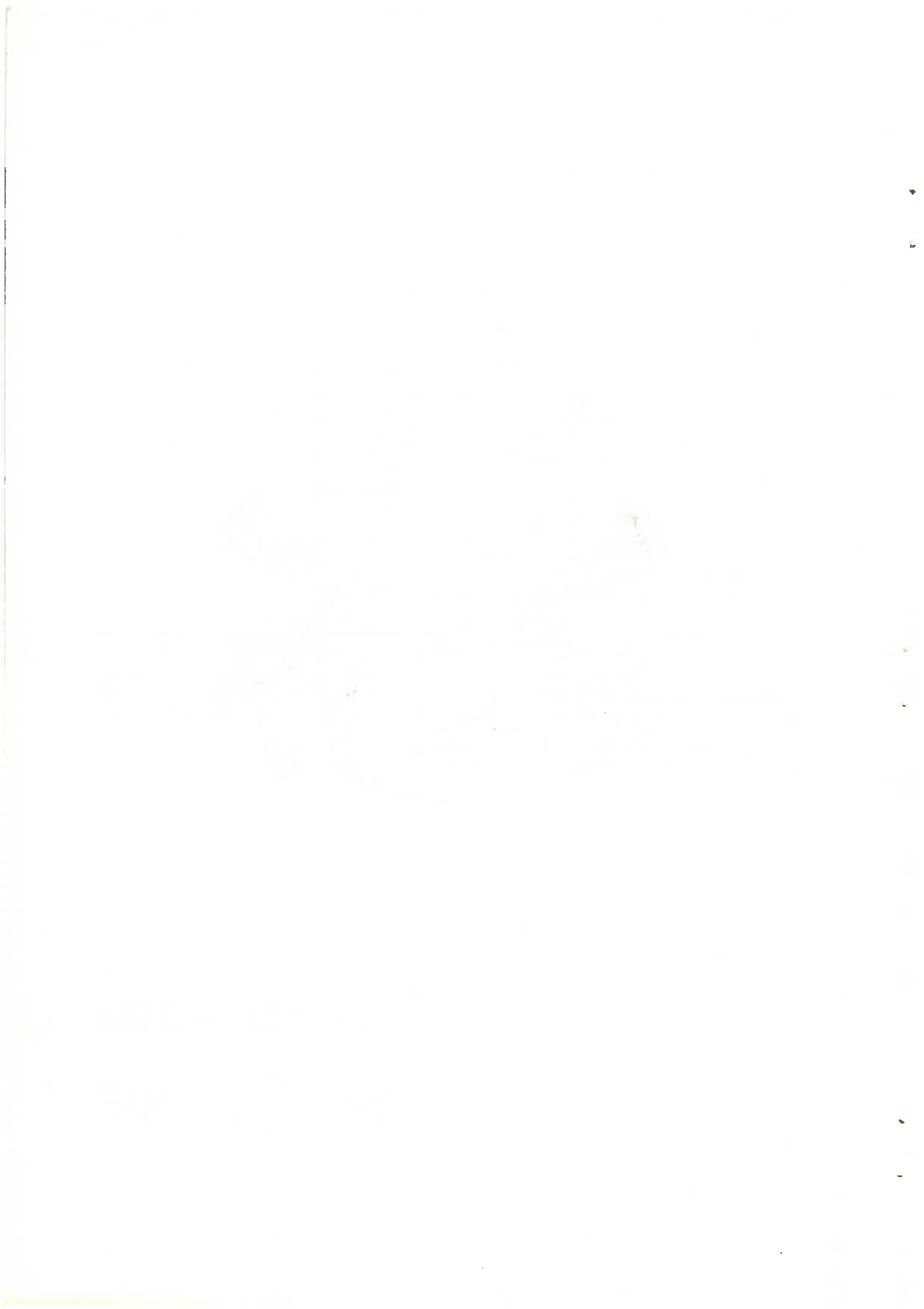
Broj: 274/85.

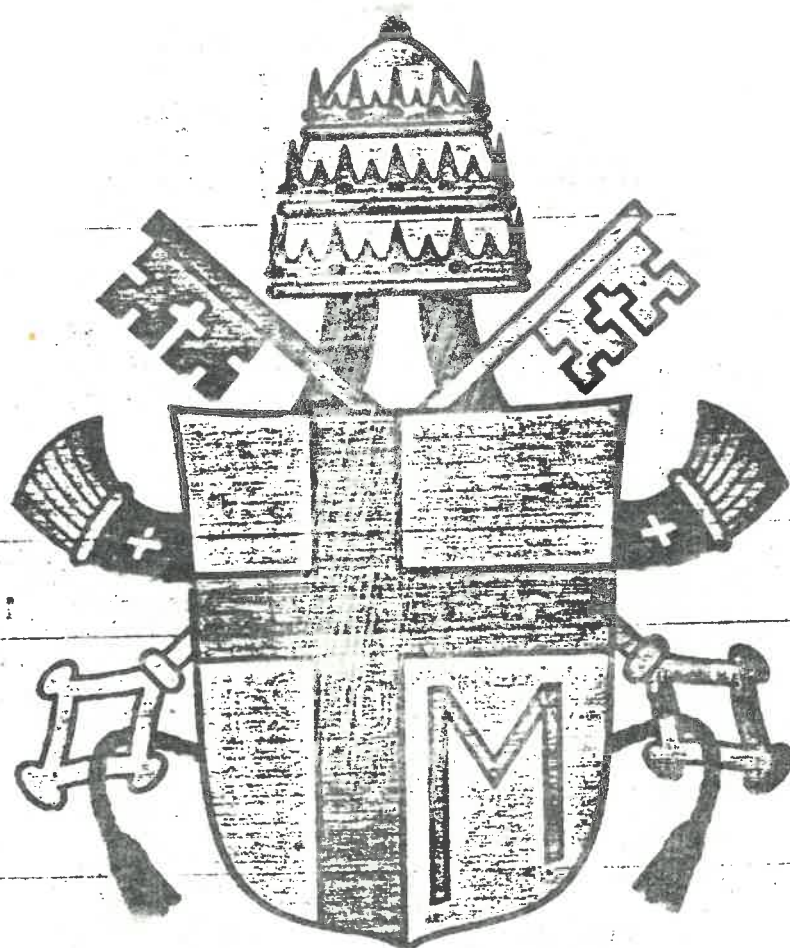
Dne 25. ožujka 1985.

Predmet: USKRSNA ČESTITKA NAŠEG ORDINARIJA

Neka se gornja čestitka našeg Ordinarija pročita vjernicima na misama s pukom svetkovine Uskrsa.

Ante Brajko
dr Ante Brajko, gen. vikar

Dokumenti Sv. Stolice

PORUKA PAPE IVANA PAVLA II ZA KORIZMU 1985.

Draga braćo i sestre u Kristu!

I ove bih Vam godine za korizmu želio reći nešto o mučnoj situaciji izazvanoj glađu i žeđi. Kad milijunima ljudi nedostaje hrane, kad zbog gladi milijuni djece zadobivaju neizlječiva obolježja za čitav život, kad na tisuće njih umire; onda ne smijemo šutjeti, onda ne smijemo ostati nijemi i spokojni.

Znamo da vlade, međunarodne organizacije i udruženja šalju pomoć žrtvama gladi, ali i unatoč tome svi ne mogu nažalost doći do toga da budu spašeni. Zar se ne bi mogao učiniti jedan ozbiljan, odlučujući napor u cilju još energičnijeg suprostavljanja uzrocima ove nevolje koja bjesni svijetom?

Naravno da su prirodni uzroci, nepovoljni klimatski uvjeti i dugotrajne suše trenutno još neizbježni; njihove bi posljedice međutim bile često mnogo lakše, kad im ljudi ne bi pridodavali i svoje vlastite pogreške, a ponekad i svoju nepravdu. Poduzima li se stvarno sve da bi se barem djelomično spriječile teške posljedice vremenskih katastrofa te osigurala pravilna i brza raspodjela živežnih namirnica i ostalih dobara? S druge strane pak ima neprihvatljivih situacija: pri tome mislim na zemljoradnike koji ne dobivaju pravednu naknadu za svoj mukotrpan rad: mislim i na sitne poljodjelce koje sa njihove zemlje tjeraju drugi ljudi i grupe već bogati zemljom, a ipak dobivaju daljna bogatstva na račun gladi i patnje drugih. Koliko bi se samo još moglo navesti uzroka i primjera gladi!

Smije li se događati da se u jednoj obitelji jedni mogu nasititi, dok su druga braća i sestre udaljena od stola? Nije dovoljno samo misliti na one koji pate. U ovo vrijeme korizme obraćenje srca zahtjeva da s molitvom povežemo post, te da zbog Božje ljubavi poduzmemo one korake koje od nas iziskuje pravednost prema bližnjemu. "Žao mi je naroda" (Mk 8,2) reče Isus prije nego li razlomi kruh kako bi nasitio sve koji su ga već tri dana slijedili i slušali njegovu riječ. Tjelesna glad nije jedina koja muči čovječanstvo; mnogo naše braće i sestara gladije i žeđa za dostojanstvom, slobodom, pravednošću, za hranom koja hrani njihov razum i srce!

Kako možemo djelom pokazati svoje obraćenje i pokorničko raspoloženje u ovo vrijeme pripreme za Uskrs?

Prije svega da - već prema svojoj ponekad velikoj odgovornosti - ne sudjelujemo ni u čemu što bi moglo izazvati glad makar i jednog našeg brata - čovjeka, bilo da živi u našoj blizini ili tisućama kilometara daleko; a ako je to ipak već učinjeno, da pokušamo ispraviti.

U zemljama koje trpe glad i žeđ kršćani sudjeluju u akcijama pružanja pomoći kao i u borbi protiv uzroka takve katastrofe, čije su i sami žrtve zajedno sa svojim sunarodnjacima. Pomognimo im pružajući im nešto od našeg izobilja, a čak i od naših potreba; to je istinski post. Sudjelujmo darežljivo u korizmenim akcijama naše mjesne Crkve.

Imajmo uvijek na umu da naše davanje nije ništa drugo nego predavanje braći onoga što im je Bog namijenio a nama samo povjerio.

Bratski dijeliti i nadahnuti se ljubavlju koja proizlazi od Boga znači ublažavati tjelesnu glad i istodobno hraniti duh i razveseljavati srca.

"Sve što činite neka bude u ljubavi... milost Gospodina našega neka bude s vama" (1 Kor 16,14.23).

ODBOR SV. ĆIRILA I METODA
Prot. N. 100/84.

Rim, 08. prosinca 1984.

Uzoriti Gospodine,

Odbor za proslavu svetih Ćirila i Metoda, suzaštitnika Evrope, osnovan od Svetog Oca Ivana Pavla II, svraća pozornost vašoj Biskupskoj konferenciji da 1985. godine pada 1100 obljetnica smrti sv. Metoda koji je preminuo 06. travnja 885.

Ta se godišnjica povezuje s proglasom kojim je Sveti Otac Ivan Pavao II Svetu Braću proglasio suzaštitnicima Evrope htijući istaknuti njihov bogat doprinos evangelizaciji našega kontinenta, a s njom je bio povezan i duboki kulturni napredak te osjećaj za crkveno jedinstvo.

Slavlja u toku 1985. godine idu za tim da u evropskoj Crkvi probude svijest o zajedničkim korjenima vjere i težnju za kršćanskim jedinstvom.

Odbor u toj prigodi namjerava poduzeti prikladne pothvate s kojima se Sveti Otac suglasio. Njegova Svetost otvorit će proslavu 14. veljače 1985. svečanom euharistijom na liturgijski spomendan dvojice Braće u bazilici sv. Klementa u Rimu nad grobom sv. Ćirila. Uslijedit će druga obilježja na raznim mjestima u Rimu i po evropskim državama. Od 08.-11. listopada 1985. održat će se međunarodni simpozij na temu "Kršćanstvo među Slavenima od IX do XVI stoljeća".

Osobito će značajna biti svečana liturgija dne 13. listopada 1985. koju će Sveti Otac, uz sudjelovanje biskupa i hodočasnika iz svih evropskih krajeva, predvoditi u bazilici sv. Petra u Rimu. Svakomu je jasna izvanredna važnost toga slavlja. Ovaj odbor stoga, prisjećajući se časti iskazane 1980. sv. Benediktu upućuje svim evropskim episkopatima topao poziv da se to bogoslužjenje odviije uz zajednički spomen svih pastira i vjernika Crkava Evrope, sjedinjenih s Petrovim nasljednikom, da bi se tim velebnim znakom pokazalo i snažnim molbama izmolilo jedinstvo Crkve.

I zato se biskupi usrdno mole da prirede posebna hodočašća i, koliko je moguće, da sami u njima sudjeluju kako bi jednog dana Rim mogao vidljivo očitovati da prijanja uz jednu te istu vjeru i da skupnim čašćenjem, u zajedništvu raznih jezika i naroda štuje Očeve evropskog kršćanstva. Ovaj Odbor svesrdno potiče da se u raznim narodima prirede slavlja sa svrhom da se istaknu izvori vjere, da se obnovi svijest kršćanskog poziva evropskih naroda te se učvrsti zajedništvo duha i svjedočenja osobito s onim zajednicama što su ih sv. Ćiril i Metod izravno osnovali.

Biskupske su konferencije također pozvane da ovaj Odbor izvjestе o proslavama koje su možda već održane ili su u pripremi u dotičnim narodima.

Neka sv. evropski zaštitnici, Benedikt, Ćiril i Metod, zagovaraju pred Gospodinom naše naume da oni budu na korist našem kontinentu.

Očekujući Vaše željeni odgovor, rado Vam iskazujemo svoju odanost i poštovanje.

Vašoj Uzoritosti u Gospodinu odani

Vladislav kard. Rubin, predsjednik

M. Jezernik, tajnik

PAPINA PORUKA ZA DAN ZVANJA 1985.

Časna Braćo u biskupskoj službi,

Predragi sinovi i kćeri po cijelome svijetu!

1. XII. Svjetski dan molitve za zvanja koji će se kao i svake godine slaviti na četvrtu nedjelju po Uskrsu prilika je u kojoj ja kao Pastir univerzalne Crkve osjećam svojom hitnom dužnošću da potaknem sve kršćane kako bi neprestanim molitvama i pastoralnim djelovanjem surađivali u promicanju svećeničkih zvanja kao i drugih zvanja posvećenog života u njegovim mnogovrsnim oblicima te misionarskih zvanja. To je jedan životni problem koji se nalazi u samom srcu Crkve; doista, o njegovom rješenju ovisi budućnost Crkve, njen razvoj i njeno sveopće spasiteljsko poslanje.

Već otkako je nezaboravni Pavao VI ustanovio ovaj Svjetski dan, papinske su poruke doduše upućivane svemu Božjem narodu, ali njihovi privilegirani naslovnici bili su mladi. To pozornost dobiva na neki način osobitu motivaciju i značenje u 1985. godini koju su, kao što je poznato, Ujedinjeni narodi proglasili "Međunarodnom godinom mladih".

(Crkva bi u tome svakako htjela biti prisutna. Dapače, ona kani ponuditi svoj doprinos i udio koji su povezani s vjerom i kršćanskim vrednotama. Programirane su mnoge inicijative, a i druge će još biti pokrenute, bilo na razini univerzalne Crkve, bilo na razini mjesnih Crkava. Ja sam sam već uputio poziv mladima cijeloga svijeta da na Cvjetnicu dođu u Rim i sudjeluju na velikom susretu i pritom zajednički proglase da je "Krist naš mir".)

Moja je živa želja da se u toj godini također pokrene jedno izvanredno približavanje mladih posvećenim zvanjima. Svjetski dan upravo je idealna prilika za šire i dublje djelovanje. Radi se o specifičnom svjedočenju koje kršćanske zajednice očekuju od mladih. U toj perspektivi moja je riječ upućena u prvom redu novim naraštajima, a zatim i svima onima koji nose pastoralne i odgovorne odgovornosti.

2. Mladi, Krist vas ljubi! Eto radosne vijesti koja ne može a da vas ne ispuní udivljenjem. Moja poruka vama ne može biti neka druga, različita od one evanđeoske: prema vama mladima Krist ima osobitu ljubav i potiče vas na ljubav.

Moj razgovor s vama već je do sada upoznao putove svijeta. Posvuda sam susreo mlade žedne ljubavi i istine premda mučene mnogim upitima i problemima povezanim sa smislom koji bi valjalo dati vlastitim životom.

Htio bih vas sada upitati: jeste li susreli Onoga koji se je proglasio jedinim istinitim "Učiteljem" (Mt 23,8)? Ne znate li da samo On "ima riječi života vječnoga" (Iv 6,68) te posjeduje najistinskija rješenja vaših problema?

Kristova ljubav najveća je sila na svijetu, ona je vaša snaga. Jeste li došli do tog divnog otkrića? Kad Ga mladić ili djevojka osobno susretnu i otkriju njegovu ljubav, pouzdaju se u njega, slušaju njegov glas, nasljeđuju ga spremni na sve - pa čak i na žrtvu za njega.

3. Mladi, Krist vas zove! Kako ljubav poznaje različite putove, tako su različiti i zadaci koje On povjerava svakome i svakoj od vas.

U okviru kršćanskog života svaki krštenik prima svoj "poziv" od Gospodina; svi su ti pozivi važni, svi zaslužuju visoko poštovanje i priznanje, sve ih treba prihvatiti i slijediti s velikodušnošću. Ipak, Gospodin Isus, osnivajući Crkvu htio je ustanoviti posebne službe koje povjerava onima između svojih učenika koje slobodno odabire.

Tako mnogima od vas, brojnijima nego što bi se moglo vjerovati, Božanski Spasitelj želi udijeliti svećeničku službu da bi čovječanstvu darovao Euharistiju, opraštao grijehe, propovijedao Evanđelje, vodio zajednice. Krist računa s njima za tu divnu zadaću. Svećenici su potrebni svijetu jer mu je potreban Krist.

Od mnogih od vas Gospodin Isus traži da ostave sve kako bi nasljedovali Njega siromašnog, čistog i poslušnog. Mnogim djevojkama upućuje On tajanstveni zov da žive životom zasnovanim na isključivoj ljubavi prema njemu - u djevičanstvu.

Mislite li da se ti pozivi odnose na druge i da se možda, ne bi mogli upraviti prema vašim osobama? Zar vam izgledaju tako teški jer traže odričanje, žrtve i možda čak žrtvu života?

Gledajte na spremnost apostola. Gledajte veličanstveno iskustvo tisuća i tisuća svećenika, đakona, redovnika, sestara, posvećenih laika, misionara koji su prispjeli sve do heroizma svjedočeći u čovječanstvu za Krista mrtvog i uskrslog.

Gledajte velikodušnost tisuća i tisuća mladih koji se u sjemeništima, novicijatima i u drugim odgojnim ustanovama pripremaju da prime sveti red, da zavjetuju evanđeoske savjete ili da prime misionarsko poslanje. Svim tim mladima neka ide moje ohrabrenje i poziv da svojim vršnjacima predlože onaj ideal koji upravo sprovode u život.

4. Mladi, Krist vas šalje! "Pođite po svem svijetu, propovijedajte Evanđelje svemu stvorenju" (Mk 16,15)! Te riječi koje je Gospodin Isus izgovorio prije nego što je uzašao k Ocu on danas upućuje mnogima od vas. Na pragu trećeg tisućljeća otkako je Isus došao veliko mnoštvo ljudi još nije primilo svjetlo Evanđelja i nalazi se u teškim prilikama nepravde i bijede.

Sam Gospodin otkriva nerazmjer između neizmjernih potreba sveopćeg spasenja i nedostatnog broja svojih suradnika. "Žetve je mnogo, a radnika malo" (Mt 9,37); tako je uzviknuo imajući pred očima mnoštvo iz svakog vremena, umorno i iscrpljeno poput ovaca bez pastira. Na svojim apostolskim putovanjima u svaki dio zemlje sve više i više ustanovljujem sadašnju aktualnost toga Spasiteljevog jadanja.

Jedino milost Božja potaknuta molitvom može nadvladati taj bolni nerazmjer. Možete li ostati ravnodušnima slušajući krik koji se diže iz čovječanstva? Potičem vas da molite i da založite sebe same ako bi vas Gospodar žetve htio poslati kao radnike u svoju žetvu (usp. Mt 9,38).

Stanite u prvi red, među one koji su spremni da napuste vlastitu zemlju za poslanje bez granica. Preko vaših osoba Krist želi doseći cijelo čovječanstvo.

5. Moja je poruka sada upravljena svim kršćanskim zajednicama jer su sve one odgovorne prema mladima. Posebno se obraćam vama, časna braćo u biskupskoj službi, kao i svima onima koji s vama dijele osobite pastoralne i odgojne dužnosti: prezbiteri, posvećene osobe, animatori zvanja, roditelji, katehete, učitelji, odgojitelji.

U ovoj godini posvećenoj mladima posvjestimo si nanovo ono što oni predstavljaju za Crkvu.

Sjetite se: služenje mladima jest služenje Crkvi! To je prvorazredna zadaća kojoj često moraju biti podređeni i prema njoj orijentirani drugi zadaci, obaveze, interesi.

Ljubite mlade kao što ih Krist ljubi. Upoznajte ih i dajte da vas oni osobno upoznaju. Idite k njima jer oni često neće spontano doći k vama.

Prije svega postanite hrabrim posrednicima poziva koji Gospodin upućuje mladima.

Onaj pastoral mladih u bazi bio bi nepotpun ako ne bi bio otvoren prema posvećenim zvanjima. To je snažno naglašeno i u završnom dokumentu Drugog međunarodnog kongresa za zvanja (usp. br. 42); još ga jednom preporučam vašoj pozornosti.

Crkva je od Krista primila pravo i dužnost da zove i predlaže posvećena zvanja: ne da bi nametnula karizme i službe onima koji ih nisu primili od Duha Svetoga, nego da otkrije Božji plan zapisan u srcu tolikih mladih, ali često ugušen raznim okolnostima sredine u kojoj žive. Sa svoje pak strane mladići i djevojke imaju pravo i dužnost da im se pomogne pri otkrivanju i življenju Božjeg zova.

Neka Međunarodna godina mladih vidi kako se umnožavaju nastojanja i u tom smislu. A naročito neka Svjetski dan molitve za zvanja bude izuzetnom prilikom molitve za uvijek novu plodnost zvanja.

6. U zajedništvu sa svim mladima svijeta uzdižemo našu molitvu Gospodaru žetve da umnoži radnike Evanđelja, sigurni da će htjeti uslišati što je Gospodin Isus izričito naložio da činimo:

"Bože naš Oče, povjeravamo Ti mladiće i djevojke svijeta, s njihovim problemima, čežnjama, nadanjima. Zaustavi na njima svoj pogled ljubavi i učini ih djelatnicima mira i graditeljima civilizacije ljubavi.

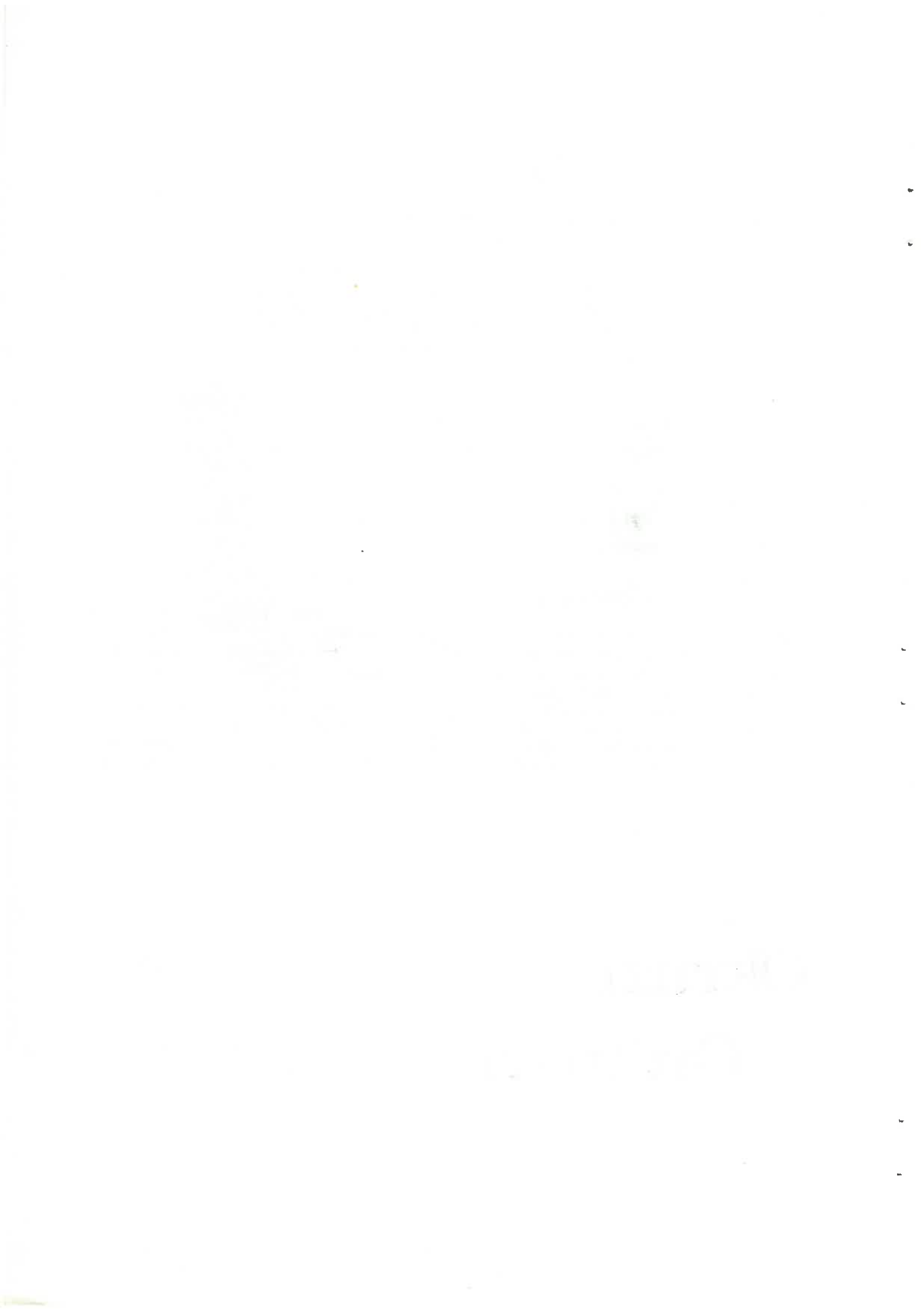
Pozovi ih da slijede Isusa, Tvoga Sina. Daj da shvate kako vrijedi potpuno darivati vlastiti život za Tebe i čovječanstvo. Udijeli im veliku dužnost i spremnost u odgovoru.

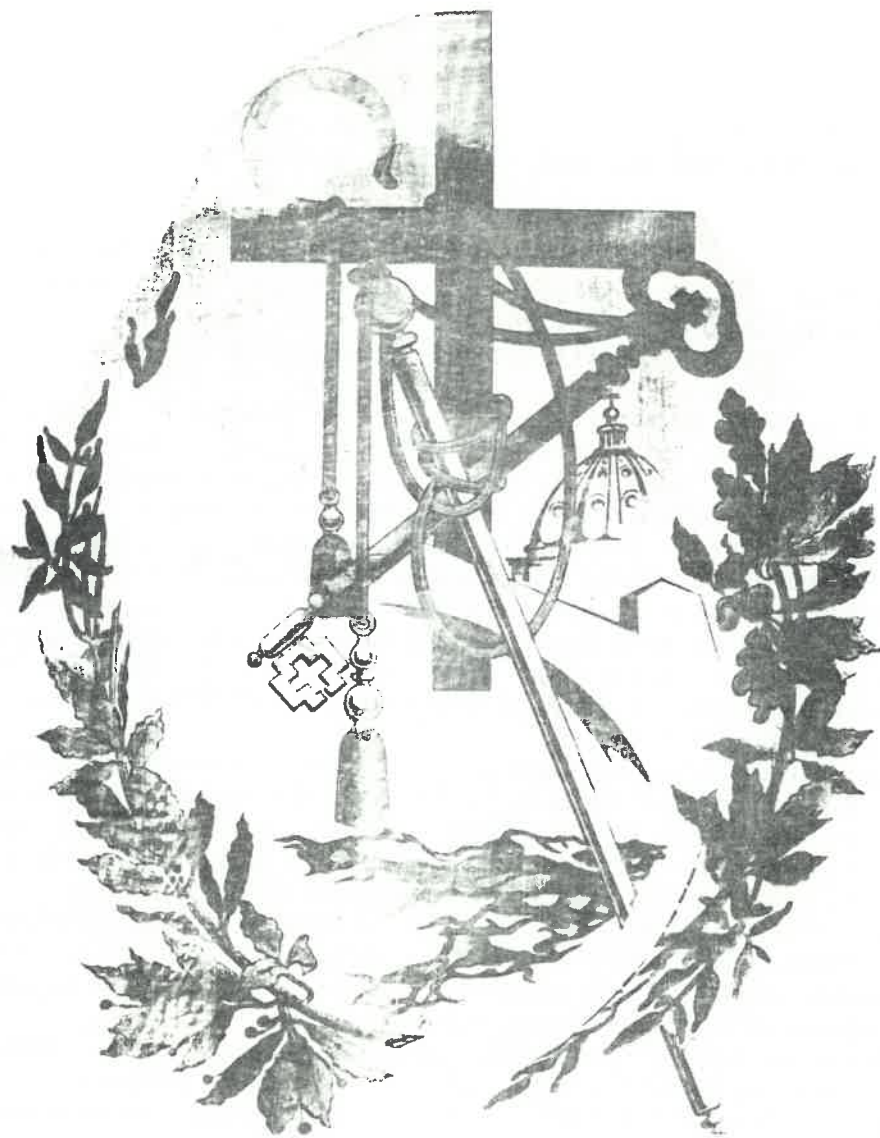
Primi Gospodine, našu hvalu i našu molitvu također za one mlade koji su po primjeru Marije, Majke Crkve, povjerovali u Tvoju riječ i pripremaju se za sveti red, za zavjetovanje evanđeoskih savjeta, za misionarske obaveze. Pomozi im da shvate kako je zvanje koje si im Ti dao uvijek suvremeno i uvijek prijeko potrebno. Amen."

U pouzdanoj nadi da Gospodin neće propustiti da usliša molitvu Crkve za zvanja podjeljujem od srca vama, časna braćo u biskupskoj službi, svećenicima, redovnicima, redovnicama, svemu Božjem narodu i napose mladićima i djevojkama koji su velikodušno prihvatili Božji zov, svoj apostolski blagoslov moleći za vas obilje nebeske milosti.

U Vatikanu, 25. siječnja 1985.

IVAN PAVAO II

Okružnice Biskupskog Ordinarijata - Mostar

Broj: 91/85.

Dne, 23. ožujka 1985.

Predmet: UZ JUBILARNI 50. BROJ "CRKVE NA KAMENU"

Povodom jubilarnog broja "Crkve na kamenu" Hrvatski program Radio-Vatikana donio je 22. siječnja 1985. godine ovaj osvrt kojeg u cjelosti donosimo u našem Službenom vjesniku.

+++++

Ovih je dana izišla iz tiska "Crkva na kamenu" - 50. broj pastoralno-informativnog lista hercegovačkih biskupija, koji izdaje Biskupski ordinarijat u Mostaru, a uređuje ga don Ivica Puljić s uredničkim vijećem.

Novinski mjesečnik "Crkva na kamenu" pojavio se u prosincu 1980. godine i ovim brojem ulazi u svoje šesto godište izlaženja. List je niknuo iz stvarne potrebe prenošenja Božje riječi i religioznih vijesti vjernicima i ljudima dobre volje na području biskupija i drugdje, pogotovu što se katolička poruka ne može čuti na drugim sredstvima javnog priopćavanja kao što su radio i televizija. Crkva je iskoristila novinski prostor slo-bode pa tako njezinu riječ mogu pročitati tisuće čitatelja ne samo danas nego i u budućnosti.

Uredništvo "Crkve na kamenu" nije prošlo stručne novinarske škole, ali posjeduje humanističku formaciju, fakultetsku teološku izobrazbu i, što je najvažnije, spremnost i oduševljenje da se stavi u službu Evanđelja i širenja vlastite narodne kulture. Od samoga početka novine su se postavile neizazovno prema onima koji drugačije misle i pišu, napose su se ponijele suzdržano i nepolemički prema gorućim pitanjima u hercegovačkoj Crkvi, kao što su navodna ukazanja u Međugorju i neizvršena raspodjela župa koju je svojevremeno naredila Sveta Stolica. Upravo je zato list mogao naći pristupa i mjesta i u drugim krugovima i redovima.

"Crkva na kamenu" poprimila je svoju određenu formu, prikupila suradnike, našla čitatelje, ustalila neke rubrike i zadobila poštovanje publike. U dosadašnjim brojevima čitatelj je mogao naći značajnijih priloga i zanimljivih informacija: ozbiljnih razmišljanja, razgovora s uglednicima, prikaza domaćih velikana i drugih povijesnih zaslužnika, reportaža sa župa i crkvenih slavlja, dječijih stranica, duhovitih doskočica i razonodnih basana s oštroomnim porukama. List je po svojoj zamisli i praksi otvoren i sitnoj zanimljivoj vijesti i ozbiljnu teološku članu.

Bosna i Hercegovina oduvijek su bili rudnici ne samo duhovnih zvanja nego i umnog i voljnog potencijala. Samo je potrebno tu zapretanu energiju raspiriti i dobro usmjeriti. O tome nam svjedoči i sama činjenica da na području Bosne i Hercegovine postoje četiri novinska mjesečnika: SVETA BAŠTINA koju izdaje Župni ured u Duvnu, RADOSNA VIJEST u izdanju Misijske centrale u Sarajevu, SVJETLO RIJEČI, a izdavači Franjevački Provincijalati u Sarajevu i Mostaru, i CRKVA NA KAMENU. Tako obilno i plodno katoličko novinstvo nameće misao da bi se mogao stvoriti solidan vjerski tjednik koji bi mogao pokriti isto područje i obavještavati sve dosadašnje čitateljstvo. Ali o ujedinjenu i integraciji za sada nema pregovora, jer uhodana sklonost pluralizmu (ne samo religioznoj) ne osigurava ponekad zajednički stav ni u onome što je biskupovo - biskupu, a kamoli u onome što je carevo - caru!

U ovih dosadašnjih pedeset brojeva sa 760 stranica "Crkva na kamenu" potvrdila je opravdanost svoga postojanja i izvršila dragocjenu ulogu u obavještavanju katoličkih vjernika nastanjenih u Hercegovini i širom domovine ili odseljenih po svijetu. List je i dalje poželjan i potreban ne samo

poradi snimanja suvremenih vjerskih prilika u mjesnoj i općoj Crkvi, nego isto tako zbog prošlosti na koju nadovezujemo svoju kršćansku vjeru i nacionalnu kulturu, a i poradi budućnosti u koju se upućujemo sa svim svojim iščekivanjima i nadama.

U tom smislu želimo da se uspješno učvršćuje i plodonosno raste
C r k v a - n a k a m e n u !

+++++

Uz pedeseti, jubilarni - siječanjski broj "Crkve na kamenu" izdavač je organizirao sastanak proširenog uredničkog vijeća na kojem se raspravljalo o prošlosti i o budućnosti našega lista.

Glavni urednik lista don Ivica Puljić iznio je na tom sastanku prisutnima povijest nastanka, stvaranja i izlaženja dosadašnjih 50 brojeva, a svoje osvrte s različitih aspekata na list dali su prof. dr. Ratko Perić, prof. dr. Mato Zovkić, prof. dr. Franjo Komarica i prof. dr. Želimir Puljić. Iza njihovih osvrta razvila se plodna diskusija što će sigurno biti od velike koristi za budućnost našeg lista.

Sastanak je održan 28. siječnja o.g. u Biskupskoj rezidenciji u Mostaru.

+ Pavao, biskup

Broj: 268/85.

Dne 23. ožujka 1985.

Dostava kolekte nedjelje "Dobrog Pastira" za 1984. god.

Našom okružnicom br. 513/84. od 03.05.1984. godine iznijeli smo svim pastoralnim djelatnicima na našim župama problem duhovnih zvanja kao gorući problem Crkve zbog nedostatka financijskih sredstava te je istom okružnicom određeno da se na svim našim župama uvodi nova kolekta koja će se kupiti na nedjelju "Dobrog Pastira" svake godine a namjera joj je pomaganje svećeničkih i redovničkih zvanja u misijskim zemljama. Tu kolektu treba s ostalim računima predati Ordinarijatu prigodom godišnjeg financijsko-statističkog izvještaja, što će Ordinarijat predati Misijskoj centrali u Sarajevu na godišnjoj skupštini dijecezanskih misijskih direktora.

Neke župe su se odazvale ovom našem pozivu i određenu kolektu predale. Možda su neki župnici to zaboravili zabilježiti u knjizi posebnih milostinja te tako nisu dobivenu milostinju te nedjelje ni predali.

Zato neka svaki župnik koji to nije učinio odmah napravi novu rubriku u knjizi posebne milostinje da u buduću ne bi zaboravio, kolektu od nedjelje "Dobrog Pastira" (četvrta po Uskrsu) što prije dostavi na Ordinarijat.

Naši su vjernici i do sada rado žrtvovali za misije i ostale potrebe Crkve pa se nadam da to ni ovaj put neće izostati, a propušteno se može popraviti.

+ Pavao, biskup

PRIOPĆENJE ZA TISAK SA ZASJEDANJA KOMISIJE ZA MEĐUGORJE 07.03.1985. GOD.

Svoje četvrto zasjedanje u sadašnjem sastavu Komisija je održala 07. i 08. ožujka u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru. Ovom zasjedanju prisustvovali su svi pozvani članovi osim dr Franca Oražema koji se pismeno ispričao. Zasjedanje je otvorio mjesni biskup mons. Pavao Žanić i zatim otišao ostavivši Komisiji punu slobodu daljnog rada i istraživanja pod predsjedanjem dr Mate Zovkića.

Prvog dana tri člana pohodila su Vicku Ivanković u njezinu domu te razgovarala s njom o njezinu sadašnjem zdravstvenom stanju. Razgovarali su također i s Ivanom Dragičevićem.

Komisija je na početku raspravila smisao svog daljnog rada nakon oprečnih relacija, objavljenih u inozemnom te dijelom i u domaćem tisku, dvojice hrvatskih biskupa. Iako oni tvrde da je to njihovo privatno mišljenje na dosadašnjem stupnju istraživanja ovih događaja, ipak ove relacije otežavaju istraživanje.

Pojedini članovi izvjestili su o preuzetim zadacima. Dvojica su izvjestila o karizmatiskim gibanjima i molitvenim grupama u Crkvi, jer je Komisija ustanovila da pastoralni radnici u Međugorju ugrađuju elemente tih pokreta u svoje pastoralno djelovanje. Jedan je član izvjestio o postu, pokori i obraćenju u porukama međugorskih vidjelaca tragajući posebno za trajnim plodovima obraćenja. Dvojica su analizirala međugorske poruke sa stanovišta teoloških poteškoća i pri tome naišla na problem razlika u riječima samih vidjelaca i tumačenjima pastoralnog i drugog osoblja koje je s njima dolazilo u dodir. Tri člana izvjestila su o disciplinskim poteškoćama u vezi s događajima u župi Međugorje. Komisija smatra najtežim pitanjem iz tog područja crkveni neposluh dvojice bivših kapelana iz Mostara koji su odbili premještaj pozivajući se na poruke iz Međugorja. Jedan je član analizirao eshatološke prijetnje iz Međugorja (vlast sotone nad svijetom, prijetnja skore propasti, tajnoviti znakovi nakon kojih će obraćenje biti nemoguće).

Dva psihologa, člana Komisije, priopćila su rezultate testova obavljenih s vidiocima i nekim pastoralnim svećenicima iz Međugorja.

Komisija nailazi na poteškoće u svom radu i radi nekritičnih negativnih sudova o svom sadašnjem sastavu koji su objavljeni u različitim tekstovima po domaćem i inozemnom tisku.

Pojedini članovi Komisije preuzeli su zadatke za slijedeći radni sastanak koji će se održati 30. i 31. svibnja 1985. godine.

Mostar, 08. ožujka 1985. god.

KOMISIJA ZA ISPITIVANJE DOGAĐAJA U
MEĐUGORJU

Prot. N: 211/85.

Broj: 269/85.

Dne, 23. ožujka 1985.

Predmet: BLAGOSLOV I POSVETA ULJA NA SVETI ČETVRTAK

Blagoslov i posveta ulja za naše biskupije obaviti će se u katedralnoj crkvi u Mostaru na Veliki Četvrtak pod koncelebriranom Svetom Misom koju će predvoditi Biskup Ordinarij.

Sveta Misa Chrismatis počinje u 10.00 sati.

Uz Biskupa Ordinarija u Misi imaju sudjelovati slijedeći svećenici:

1. don Luka Pavlović, dekan mostarski
2. fra Zdenko Galić, dekan širokobriješki
3. fra Franjo Mabić, dekan gornjobečkijski
4. fra Ante Perković, dekan duvanjski
5. fra Dobroslav Begić, dekan donjobečkijski
6. fra Dane Karačić, dekan nahijski
7. fra Zdenko Karačić, dekan bročanski
8. don Blaž Ivanda, dekan trebinjski
9. don Mate Puljić, dekan stolački
10. don Srećko Majić, župnik studenački
11. fra Kornelije Kordić, župnik i gvardijan u Mostaru
12. don Luka Mamić, župnik trebinjski

Asistencija Biskupu: Kapelan iz samostana Široki Brijeg
don Božo Goluža, kapelan u Potocima

Za Sveta ulja: Kapelan iz samostana Duvno

don Anđelko Planinić, kapelan u Grljevićima i oni će nakon Mise dijeliti Sveta ulja svećenicima za njihove župe.

Posivam sve svećenike da taj dan dođu u Mostar jer je to naš svećenički dan. Ujedno ste svi pozvani da zajednički i koncelebriramo jer svi toga dana možete binirati zbog pastoralnih potreba u župama. Oni koji žele koncelebrirati trebaju ponijeti misno ruho osim ovih koji su ovdje određeni za koncelebraciju. Molim Vas da budete točni kako bi se na vrijeme mogli opremiti za liturgiju, dakle najmanje 15 minuta biti u dvoranama za oblačenje.

Sve svećenika toga dana pozivam na zajednički ručak koji će biti u katedralnom domu iza koncelebracije.

U slučaju da netko od određenih svećenika za koncelebraciju toga dana ne može doći, dužan je sebi naći zamjenu.

Svaki župnik na teret župne kase knjiži za Sveta ulja 1.000,- ND.

+ Pavao, biskup

Broj: 271/85.

Dne, 23. ožujka 1985.

Predmet: ANTICIPACIJA USKRSNE VIGILIJE

Svaki župnik koji ima razlog za anticipaciju uskrsne vigilijske, daje mu se dozvola i za ovu godinu bez obaveze da to pismeno moli kod Ordinarijata.

+ Pavao, biskup

Broj: 273/85

Dne, 23. ožujka 1985.

Predmet: OVOGODIŠNJI KANONSKI POHOD ŽUPAMA I
DIJELJENJE SAKRAMENTA POTVRDE MLADEŽI

Ove godine obaviti će se kanonski pohod i ujedno podijeliti sakrament potvrde mladeži na slijedećim župama:

13. travnja	- RAVNO.....	krizma
14. "	- STOLAC.....	krizma
20. "	-	
21. "	- ŠIROKI BRIJEG.....	krizma
27. "	- PRENJ.....u 16.00 sati.....	krizma
28. "	- TIHALJINA.....	krizma
01. svibnja	- BLAGAJ I DOMALGOVIĆI.....	krizma
04. "	-	
05. "	- HUMAC.....	krizma
11. "	- ALADINIĆI.....	krizma
12. "	- HRASNO....."Kraljica mira" i	krizma
16. "	-	
18. "	- BUHOVO.....	krizma
19. "	- DUVNO.....	krizma
25. "	- BUKOVICA.....-	krizma
26. "	- ČITLUK.....-Duhovi-	krizma
27. "	- MOSTAR.....	"Majka Crkve"
01. lipnja	- STJEPAN KRST.....	krizma
02. "	- TREBINJE.....	biskupijski dan
06. "	-	
08. "	- ROTIMLJA.....	krizma
09. "	- ČERIN.....	krizma
13. "	- GRABOVICA.....patron župe i	krizma
14. "	- KONGORA.....patron župe i	krizma
16. "	- GRADAC.....	krizma
20. "	- ROŠKO POLJE.....	krizma
22. "	- SEONICA.....	krizma
23. "	- TREBINJA.....	krizma
24. "	- HUTOVO.....-	krizma
29. "	- MOSTAR.....	ređenje
30. "	- GABELA.....	krizma
06. srpnja	- PRISOJE.....	krizma
07. "	- ČELJEVO.....	krizma
13. "	- ŠUJICA.....	krizma
14. "	- GRUDE.....	krizma
20. "	-	
21. "	- JABLANICA.....	krizma
26. "	-	
27. "	- ŠIROKI BRIJEG.....	hodočašće mladih u "Godini mladih"
28. "	- RAKITNO.....	krizma
03. kolovoz	-	
04. "	- KOČERIN.....	krizma
15. "	- ŠIROKI BRIJEG.....	"Velika Gospa"
18. "	- RUŽIĆI.....	krizma

Svaki župnik dužan je javiti Ordinarijatu kad planira ispit djece te ostali program kojeg ima uz krizmu. Ako u kojoj župi ima teških bolesnika želio bih im učiniti posjetu u njihovu domu.

Za Kanonsku vizitaciju pripremiti slijedeće:

- sve Matice (krštenih, krizmanih, vjenčanih i umrlih te Stanje duša),
- glavnu Knjigu župne blagajne sa knjigama milostinja (Gospina, Oltarska, Umrli)
- Knjiga misa "pro populo"
- Protokol spisa ili urudžbeni zapisnik
- Kroniku župe ili Ljetopis
- Imovnik pokretnina i nekretnina
- Knjigu primljenih i izgovorenih misa
- Knjigu navještaja i župnih oglasa
- Imenik vjeroučenika i vjeroučenički dnevnik
- čuvanje Sakramenta, Svetih ulja, liturgijske odjeće i posuđa.

Za krizmane cedulje uzima se taksa od 400,-ND po krizmaniku od čega 50% ide župniku, a 50% Ordinarijatu.

Svim krizmanicima, njihovim roditeljima, kumovima, svima koji ih katehiziraju i pripremaju za Svetu Potvrdu želim i molim Božji blagoslov uz pozdrav u Gospodinu

+ Pavao, biskup

Broj: 275/85.

Dne, 25. ožujka 1985.

Premet: PROLJETNI KORONSKI SASTANAK PO DEKANATIMA

Ovim nalažem svim dekanima biskupija Mostar-Duvno i Trebinje da sazovu i održe proljetni dekanatski sastanak svećenika svoga dekanata.

Već je svakom župnom uredu dostavljen "Prijedlog za sustavnu i temeljitu duhovnu obnovu mladih...." što ga je izradilo Katehetsko-pastoralno vijeće pri našem Ordinarijatu.

Uz ovaj broj Službenog vjesnika napravljen je jedan "Dodatak" koji sadrži slijedeće: 1. CELEBRACIJA MISE: Kako glase neki liturgijski propisi a kako činim ja?

2. Eho evropske godine glazbe u našoj metropoliji
odn. biskupiji.

Sva ova tri dokumenta su stvari koje svaki svećenik treba proučiti kako bi što bolje mogao sudjelovati na dekanatskom sastanku. Prepušta se GG. Dekanima da odrede čemu će od ova tri dokumenta dati prioritet, ali svaki od ovih dokumenata treba biti obrađen te tako bude moguće za svaku župu i dekanat, te konačno za čitavu biskupiju da se donese prikaz sadašnjeg stanja i plan djelovanja za buduću.

Sastanci neka se održe tokom travnja, a izvještaj o svakom sastanku dekan i su dužni dostaviti do konca mjeseca Ordinarijatu. Izvještaj neka bude temeljito napravljen: poziv na sastanak, sudionici (prisutni, odsutni) dnevni red, zapisnik sastanka, zaključci-prijedlozi).

Ovdje zahvaljujem prof. dr. Franji Komarici na njegovu trudu kojeg je uložio za stvaranje tekstova koje donosimo u Dodatku našem Vjesniku i koji je spreman doći na svećeničke sastanke da da šire komentare i pojašnjenja posebno glede liturgijskih propisa. Ako GG. Dekani smatraju to za potrebno neka s dr. Komaricom stupe u kontakt što i ja preporučujem.

+ Pavao, biskup

Broj: 276/85.

Dne, 25. ožujka 1985.

Predmet: OVLAST BINACIJE (- TRINACIJE)

Svima koji su do sada imali ovlast binacije i trinacije istu produžavam, a onima koji su molili da im se ovlast podijeli to ovim i činim.

Ovim ovlastima neka se samo koriste svećenici ako to traži pastoralna potreba (kan. 905 pr. 1; 2 CIC).

+ Pavao, biskup

Broj: 277/85.

Dne, 25. ožujka 1985.

Predmet: GRAĐEVINSKO VIJEĆE BISKUPIJE - ODOBRENJA ZA NOVOGRADNJE I POPRAVKE

Dokumentom br. 177/85. od 03. ožujka 1981. godine formiran je Odbor za građevinsku djelatnost u Biskupiji i imenovani njegovi članovi. Ovim razrješujem sve imenovane članstva u tom Odboru te najavljujem skoro osnivanje Odbora za građevinsku djelatnost u Biskupiji koji će biti sastavljen od predstavnika Biskupije i Provincije i stručnih lica laika koji se bave ovom djelatnošću.

Primjeri iz drugih biskupija i Provincija pokazuju da gradnje i popravci na crkvenim objektima mogu bolje biti obavljeni ako se obavljaju pod stručnim nadzorom za to odgovorne grupe ljudi.

Na osnivanje ovakvog jednog Odbora inzistiraju ustanove od kojih tražimo materijalnu pomoć za našu građevinsku djelatnost, jer u budućuće nikakav projekat neće biti pomagan od strane karitativnih ustanova ako za taj projekat ne bude data preporuka od Biskupije uz mišljenje njenog građevinskog Odbora.

Stoga će na početku biti izrađeno stanje svih crkvenih objekata na našim župama te već sada molimo za suradnju svih župnika koji vode brigu o tim objektima.

Nadamo se da ćemo ovim načinom osjećati veću odgovornost za ono što poduzimamo te da će doći do bolje suradnje u našoj mjesnoj Crkvi te da će se zajedničkim silama moći više i bolje napraviti.

+ Pavao, biskup

```
+++++
+
+      Svim svećenicima, dijecezanskim i      +
+      redovničkim te časnim sestrama u      +
+      našoj Biskupiji - čitaocima našeg      +
+      Službenog vjesnika                      +
+      SRETAN USKRS  želi                      +
+      osoblje Biskupskog ordinarijata      +
+      +
+++++
```

Broj: 278/85.

Dne, 25. ožujka 1985.

Predmet: NOVI DIJECEZANSKI TAKSOVNIK (osim misne i lutirgijske takse)

Misne i liturgijske takse ostaju kako je određeno po okružnici br. 1140/84. od 16.10.1984. godine.

Ovaj taksovník donosi promjene za takse župske kancelarije, takse kancelarije Ordinarijata te sudske takse.

I. Takse župske kancelarije		N.D.	+	biljeg
1. Iz Matice: krsni, slobodni, vjenčani				
ili smrtni list	200,-	+	100,-	
2. Obiteljski list	300,-	+	100,-	
3. Potvrda o krštenju, vjenčanju, smrti i sl	80,-	+	20,-	
4. Otpusnica za vjenčanje u drugoj župi uz izvještaj o obavljenom ispitu i navještaju.....	300,-	+	150,-	
5. Na svaku molbu treba biljeg od			50,-	
6. Dekanska vizitacija; prijevoz + iz crkvene kase	1000,-			
i na pismeni izvještaj o vizitaciji.....				250,-

II. Takse kancelarije Ordinarijata				
1. Oprost od zabrane (vetitum) samodošlosti.....	800,-	+	200,-	
2. Oprost od (jednog) navještaja ili oglasa.....	700,-	+	200,-	
3. Oprost od malodobnosti, mješovite i razl. vjere.....	300,-	+	100,-	
4. Oprost od rodbinstva, tazbine ili zločina.....	400,-	+	100,-	
5. Pozakonjenje djeteta po vjenčanju roditelja.....	200,-	+	100,-	
6. Oprost od doprinošenja potrebnog dokumenta.....	200,-	+	100,-	
7. Administrativno proglašenje umrlim.....	600,-	+	200,-	
8. Ukrijepljenje braka u korjenu.....	400,-	+	200,-	
9. Proglašenje braka ništetnim ob defectum forme.....	300,-	+	100,-	
10. Svaka druga dispensa.....	200,-	+	50,-	
11. Ženidbeni "nihil obstat".....	100,-	+	50,-	
12. Celebret	800,-	+	200,-	
13. Dokument o posveti oltara ili crkve ili oboga.....	500,-	+	200,-	
14. Ovjera dokumenata.....	100,-	+	50,-	
15. Imprimatur.....	800,-	+	200,-	

Napomena: Biljezi se naručuju u kancelariji Ordinarijata.
Nitko ne smije prihvatiti nebiljegovane dokumente.
Ex offio se mogu dati gratis samo siromasima.

III. Sudske takse

	N.D.	+	biljeg
1. Za prvostepeni postupak.....	5.000,- do 10.000,-	+	1.400,-
2. Za drugostepeni postupak: vođen.....	4.000,- do 7.000,-	+	1.000,-
samim osnaženjem prvostepenog.....	2.000,- do 3.000,-	+	600,-
3. Prvo ili drugostepeni prema motuproprio "Causae matrimonii" čl. 10-12.....	2.000,- do 3.000,-	+	600,-
(Tu je uključena taksa za sjednice, zapisnike i sl.)			
4. Vještačenje: o nemoći muža ili ginekol. ...	1.000,- do 2.000,-		
psihijatrijsko.....	3.000,- do 5.000,-		
grafološko.....	2.000,- do 3.000,-		
(Primjenu takse procjenjuje sudski vikar: prema stručnosti vještaka, težini slučaja i načinu: izravno i i načinu: izravno ili po aktima parnice.)			
5. Odvjetniku: u prvostepenom postupku.....	4.000,- do 7.000,-		
u drugostepenom ako je isti.....	2.500,- do 5.000,-		
a drugostepenom ako je drugi.....	3.500,- do 6.000,-		
(Svotu precizira sudski vikar čuvši suca)			
6. Savjet u početku postupka.....	600,-	+	1.500,-
7. Za cijeli dan na terenu, osim puta i jela..	700,-		

Taksovník za takse župske kancelarije, takse
kancelarije Ordinarijata te sudske takse stupa na snagu 01. travnja 1985. god.

+ Pavao, biskup

O M E Đ U G O R J U

1. Otvoreno pismo René LAURENTINU

Mon Pere!

Dobio sam Vaš odgovor na moju poziciju od 30.10.1984. u Vašoj brošuri od 88 strana na francuskom pod naslovom MEDJUGORJE A L HEURE DE LA DESINFORMATION. Nema ni vremena ni volje da Vam odgovorim na knjigu u kojoj ima toliko desinformacija i neistina da bi morao kao odgovor napisati veću nego li je Vaša. Ja ću se osvrnuti samo na Vašu desinformaciju o Komisiji za Međugorje. Čini mi se da Vi nju hoćete diskvalificirati, a to je žalosno.

Vi ste napisali na str. 14: "U veljači 1984. mons. Žanić je imenovao novu Komisiju od 14 članova, od kojih je njih 10 izabrao među protivnicima Međugorja poznatima kao takovima... Jedan biskup je rekao da je očiti kriterij za izbor bio negativan stav stručnjaka prema Međugorju". Tko Vam je dao tu laž? To je gruba dezinformacija.

Naprotiv evo prave istine: Najprije sam imenovao Komisiju od 4 profesora teologije da skupljaju dokumentaciju o Međugorju. Jedan član ove Komisije bio je hercegovački franjevac koji je bio poznat kao branitelj ukazanja u Međugorju, dr fra Ivan Dugandžić. Uzeo sam ga da bude svjedok poštenja rada Komisije. Početkom 1984. nadodao sam prvoj Komisiji 9 novih članova a da nisam znao za njihov stav prema Međugorju. Uostalom oni su svi bili izabrani od njihovih pretpostavljenih.

1. Lic. teol. fra Petar Krasić, vikar provincijala OFM, izabran od svog provincijala fra Joze Pejića (YU-88000 Mostar, Matije Gupca 14).

2. Dr fra Srećko Badurina, franjevac TOR, profesor bogoslovije na Rijeci, izabran od nadbiskupa mons. Josipa Pavlišića (YU-51000 Rijeka, Slaviše Vajnera 2). Ovaj franjevac mi je bio potpuno nepoznat.

3. Dr Rudolf Brajčić, DI profesor teologije, izabran od svog provincijala dr Marko Matić (YU-41000 Zagreb, Palmotićeva 31).

4. Dr fra Ljubo Lucić, OFM, profesor teologije, izabran od svog provincijala fra Luke Markešića (YU-71000 Sarajevo, Fuada Midžića 338), meni potpuno bio nepoznat.

5. Dr France Oražem, profesor bogoslovije u Ljubljani, izabran od svog nadbiskupa mons. Alojza Šuštar (YU-61000 Ljubljana, Ćiril-Metodov trg 4), meni potpuno nepoznat.

6. Dr fra Šime Samac, OFM, profesor franjevačke teologije u Makarskoj, izabran od svog provincijala fra Šimuna Šipića (YU-58000 Split, Gaje Bulata 3), meni potpuno nepoznat.

Teško sam našao i druge članove Komisije. Nisam pročitao ili čuo za neku izjavu o Međugorju od strane ovih stručnjaka. Dr fra Srećko Badurina je molio da nađem nekog drugog. Iza neuspjelog pokušaja sa dvojicom drugih profesora koji su odbili učešće, fra Srećko Badurina je ipak prihvatio. Prof. Živan Bezić iz Splita je također otkazao. Prof. Bulat se isto tako nećkao, ali na moje inzistiranje je prihvatio. Ista stvar je bila u Ljubljani i kod franjevacu u Sarajevu.

Vaša insinuacija o profesoru Bulatu, koji je prema Vašoj tvrdnji "jedan od onih koji se bore za prijevremenu ostavku mons. Franića, da bi na njegovom mjesto došao mons. Žanić" je upravo smiješna.

Na koncu ja još jednom opetujem Vašu dezinformaciju: "U veljači 1984. mons. Žanić je imenovao novu Komisiju od 14 članova, od kojih je njih 10 izabrao među protivnicima Međugorja poznatima kao takovima... Jedan biskup je rekao da je očiti kriterij za izbor bio negativan stav stručnjaka prema Međugorju". Vaša difamacija Komisije može biti uzrokom velike štete za Crkvu. U interesu

vjere ja Vas molim da provjerite moje tvrdnje i da objavite rezultate.

Uz poštovanje u Kristu

Mons. Pavao Žanić
biskup mostarski

2. Réné LAURENTIN u svojoj brošuri: Međugorje u času dezinformacija među ostalim piše:

Str. 35.: O ZNAKU - Opunomoćenici, poslani od biskupa, tražili su od Ivana, koji je tada bio u sjemeništu u Visokom, ono što je on znao da treba čuvati tajnim. Zastrašen ovim zahtjevom od biskupa i ne znajući kako riješiti sukob zemaljskog auktoriteta i Gospe, on se poslužio tradicionalnim rješenjem seljačke mudrosti koja je služila ljudima kroz vjekove muslimanskih progona, ili u zamkama današnje komunističke policije. On je uzeo pero i napisao na dva papira i stavio u dvije koverte koje su bile zapečaćene. Međutim on je napisao samo: rijen, rien, rijen! Drugim riječima: ja ne mogu ništa napisati jer mi je Gospa zabranila, kao što sam vam ja pokušao reći.

Svećenici župe Međugorje su kasnije informirali biskupa o lažnom sadržaju dviju zapečaćenih koverata, jedne u biskupiji, a druge u sjemeništu u Visokom...

Str. 69: HOĆE LI BISKUP PROMIJENITI MIŠLJENJE? - Ne sumnjam da se biskup muči tražeći istinu... On kaže: "Ako Gospa ostavi jedan uvjerljiv znak, oni koji ne vjeruju, u prvom redu biskup, doći će i opozvati ono što su prije govorili".

Ja ustrajem u predviđanju protivnog. Znak, kakavgod on bio, bit će primljen kao jedna nova objektivna za one koji ne vjeruju. Ako bi to bio jedan običan znak, kao neko vrelo, onda će se reći: Još jedno vrelo, i optužit će se fra Tomislava Vlašića da se poslužio nekim stručnjakom za podzemne vode i da je bdio nad tim da se naslage vode u izvoru sačuvaju do određenog dana kada bi to poslužilo za propagandu.

Ako bi se radilo zaista o jednom izvanrednom znaku, baš čudnom, (što izgleda manje vjerojatnim, jer to ne spada u običajne kršćanske znakove) tada bi rekli da se radi o magiji ili đavolskom čudu.

Str. 85: EKSTAZE - ... Dapače, nikakav metodički rad nije izvršen o ekstazama (kojima nijedan član Komisije nije nikada prisustvovao)... (Istina je sasvim nešto drugo.. Skoro svi članovi Komisije promatrali su vidiocce u času "ukazanja" jedan, dva, tri ili više puta - opaska naša).

Dovle Laurentin!

Dana 13. siječnja 1985. bio je kod Biskupa u Mostaru Louis Belanger, profesor na bogosloviji u Montrealu (Kanada), laik, poslan od sveučilišta, psihijatar (studirao je deset godina u Freiburgu) i najavio razgovor za 15. siječnja. Razgovor je trajao od 7,30 - 10,15 sati. Njega je prvenstveno zanimalo nije li uzrok i početak ukazanja bio neki naravni uzrok, koji su vidioci deformirali (oblak, dim), ili je uzrok možda bio u njima.

Na koncu je ispričao slijedeće: Sinoć, prije nego će otići iz Međugorja, Jean-Louis Martin htio je učiniti još jedan pokus obzirom na ekstaze vidjelaca. Kažu, naime, da oni za vrijeme ekstaze ništa ne vide niti čuju što se oko njih događa, niti osjećaju ako ih se gura, bode...

Jean-Louis Martin je vozač teških kamiona iz Nice, Francuska, bio je ovisnik droge i dr... obratio se čitajući o Međugorju, ostavio posao i došao u Međugorje, gdje je stalno bio 10 mjeseci. Ispočetka je u svemu bio oduševljen, zatim kritično gledao i na koncu se razočarao. U sobici ukazanja je bio i Walter Furhoff, fotograf iz Munchena, koji je također dulje boravio u Međugorju. Tu su bili i fra Tomislav Pervan, župnik, fra Slavko Barbarić i još nekoliko osoba. Belanger je sve mirno sa TV-rekorderom snimao, a snimao je i Pervan.

Za vrijeme "ekstaze" Jean-Louis Martin je naglo ispred očiju Vicke učinio kažiprstom i srednjakom kao da će joj oči probosti, ali nije je ni dodirnuo. Ona, iznenađena, naglo se glavom natrag trgnula. Belangeru se učinilo kao da je reagirala i Ivanka. Kada je ukazanje završilo, vidioci su otišli u sakristiju, a Pervan i Barbarić su ostali kao ukopani. Belanger sve dalje snima i pita fra Slavka, da li je vidio reakciju Vicke. "Da, vidio sam, ali nije lijepo da Jean-Louis tako nešto čini Vicki ispred očiju..." Fratri su otišli u sakristiju da se obuku za misu, a Belanger i Jean-Louis nastave o tome razgovarati, kad li iz sakristije u sobicu ukazanja dođu Vicka i fra Ivica Vego (izbačen iz Reda) i Vicka reče na hrvatskom, a Vego je prevodio na njemački: "Dok sam gledala u Gospu, na njezinim rukama se uzvrpoljio mali Isus i bojeći se da ne padne na tlo, ja sam ga htjela uhvatiti, a nisam ništa vidjela da mi je netko nešto činio pred očima..."

3. Nekoliko opaski na pisanje dr Ljudevita Rupčića

Profesor dr fra Ljudevit Rupčić je u veljači 1985. god. u Rimu objavio osvrt na moju poziciju od 30. listopada 1984. Original je na hrvatskom ali imam samo talijanski prijevod.

Čudno kako je sastav pisan neprovjereno i neistinito te s velikom dozom mržnje prema Biskupu. Samo ponešto:

Str. 3. prof. Rupčić piše: "Spominjući da je Gospu prva ugledala Ivanka, kojoj je majka umrla nekoliko mjeseci prije toga, Biskup je očito htio da stavi u sumnju viđenje. I, jednom postavivši sumnju, Biskup je lažno dodao da je Ivanka i u Cernu prva ugledala Gospu."

Fra Ljudevite, iz Vašeg pisanja siguran sam da i Vi imate ili znate za kasetu o 7. ukazanju (u Cernu), na kojoj jasno fra Jozo Zovko pita: "Interesira me tko je prvi ugledao Gospu?" - "Ja" - odgovori Ivanka. "Opet ti" - primjeti fra Jozo. Kasetu sam dobio iz Međugorja i presnimio, mogu Vam i posuditi.

Profesor fra Ljudevit Rupčić se skandalizira (str. 4.) nad heretičnim apriorizmom Biskupa koji kaže "da prema katoličkom vjerovanju nitko ne mora vjerovati u privatna ukazanja i privatne objave". U kući imate dosta subraće profesora, pa ih zamolite da Vam protumače tu biskupovu "herezu".

Na str. 6. prof. fra Ljudevit Rupčić piše: "Nije istinita tvrdnja Biskupa da je Gospa najavila svršetak ukazanja (u ukazanju u Cernu), niti odgovara istini da će zadnje ukazanje biti 3. srpnja i da su bili tada prisutni neki svećenici, jer na tom ukazanju je bio prisutan samo fra Jozo Zovko".

Međutim, na spomenutoj kaseti je jasno snimljeno ono što su vidioci na večer ispričali fra Jozi Zovki u župskom uredu. "Pet puta su rekli da je Gospa rekla da će se ukazivati još tri dana i naveli srijedu, četvrtak i petak - prvog, drugog i trećeg srpnja. A od trećeg srpnja, u petak, imam zapisnik o onima koji su bili prisutni - fra Jozo Zovko nije bio prisutan. Vidioci su nekoliko puta rekli: Ovo je zadnje ukazanje".

Na str. 10. profesor fra Ljudevit Rupčić piše i tvrdi da je Biskup promijenio stav prema Međugorju poslije jednog sastanka s dijecezanskim svećenicima u Domanovićima pred kraj 1981. god., pošto je primio više

klevetničkih i prijetećih pisama u kojima su tražili da promjeni stav prema Međugorju. - Dijecezanski svećenici dobro znaju da je takav sastanak potpuno izmišljen, a tako i ta pisma.

Na str. 11. fra Ljudevit piše da je Ivan Dragičević, kada su mu u Visoko u sjemenište došla dva člana Komisije tražiti da napiše znak, da je Ivan u sebi osjetio opomenu da ne piše, i zato da nije ništa napisao. Isto tako ono što Biskup tvrdi da ga je kasnije (Biskup) upitao, da li ga je Gospa prekorila, jer je znak napisao, Ivan tvrdi da niti ga je to Biskup pitao, niti je o tome bilo što Biskupu rekao. - O tome da li je Ivan u Viskom što napisao Komisija je ustanovila kada je pismo po Ivanovoj dozvoli otvorila, a da li je Biskup Ivana o tome pitao i što je Ivan Biskupu odgovorio, fra Ljudevite, upitajte članove Komisije dr Brajka i dr Ivana Dugandžića, što sam 03. kolovoza 1982. god. upitao Ivana i što mi je Ivan odgovorio, a to sve možete čuti sa trake na kojoj je sve snimljeno.

Na str. 12. i 13. prof. dr. fra Ljudevit Rupčić dokazuje da skriveni Vickin dnevnik apsolutno ne postoji i citira neka pisma iz 1984. god.

Profesore fra Ljudevite zašto ste preskočili i prešutjeli, niti spomenuli glavne argumente? Prvo je Vickino pismo Biskupu od 07.05.1983. u kome ona piše: "Saznajem da se šire umnoženi ciklostrojem izvodi iz mog Dnevnika". Zatim ono što je Biskupu rekla u magnetofon 03.IV1982. god.: "Imam ja sve zapisano, imam je Dnevnik kod kuće... ima svaki dan i sve zapisano..." Nikada Biskupu nije predan Dnevnik u kome su izvadci koje je donio p. Grafenauer. Imao je to u rukama fra Tomislav Vlašić koji u Kronici dne 11.III. 1982. god. piše: "Danas sam duže razgovarao s vidjelicom Vickom. Kako mi odavno nije donosila svoj Dnevnik ukazanja, osjetio sam potrebu da je malo više priupitam. Bitne crte su slijedeće: Ona bilježi u svoj Dnevnik sve po redu". Fra Tomislav se zakleo da skriveni Dnevnik ne postoji. - Profesore fra Ljudevite, zašto ova tri dokumenta izbjegavate spomenuti?

Na str. 25. profesor fra Ljudevit Rupčić piše: "Biskup je Komisiji nametnuo svoje 'materijale' i svoju 'dokumentaciju', a to je registar njegovih izjava za javnost...". - Profesore fra Ljudevite, mogli ste zamoliti fra Ivana Dugandžića, ili svog subrata u Sarajevu fra Ljubu Lucića i pogledati materijale koje su primili od Biskupa. Da ste to uradili ne biste se kao jedan profesor sramotili ovakvim tvrdnjama. Članovi Komisije su dobili jedan list, akt Bisk. ordinarijata i 350 stranica koje se sastoje od tri Vickina Dnevnika, Kronike (1) koju je pisao fra Tomislav Vlašić, pa Dnevnik Mirjane Dragičević, razna pisma fra Tomislava Vlašića, "Gospine" poruke vidjelaca, a na stolu na raspolaganju im je bilo u Bisk. ordinarijatu još oko 500 stranica Kronike i Dnevnik Ivana Dragičevića 280 strana i oko 2500 strana u 20 knjiga koje su napisali branitelji Međugorja a koje je Ordinarijat nabavio da budu pri ruci Komisiji. Uz to monografije: Siracusa, Banneux, Beauring, Garabandal, San Damiano i još druge literature s tog područja.

Nije moguće osvrtni se na sve napise i neistine koje je napisao fra Ljudevit Rupčić, profesor bogoslovijske. Iz ovoga ipak čitatelji mogu donekle vidjeti kako piše prof. dr. fra Ljudevit Rupčić.

(1) Vickini Dnevnici, dijelovi Kronike su isprefabricirani. P. R. Grafenauer tvrdi da je on izvadke prepisivao iz Kronike, a u Kronici se nalazi samo petnaesti dio.

Vicka je pisala pismo Biskupu (strojem) i rukom potpisala. Godinu dana kasnije, kad je to pismo postalo protuargumenat, fra Tomislav Vlašić kaže da ga Vicka nije pisala nego jedan svećenik.

Ivan Dragičević Biskupu šalje 2 (dva) pisma rukom pisana s Gospinim prijetnjama, ukupno oko 60 redaka, sve bez pogreške. U Visokom piše 4 redka ispred dva člana Komisije i pravi toliko pogrešaka stilskih i gramatičkih da ne može dobiti prolaznu ocjenu.

4. Jedno pismo fra Tomislava Vlašića

P. Tomislav Vlašić
Župni ured
88326 Vitina/YU

Predragi brate!

Ti već znaš ponešto od onoga što se događa u Međugorju. Sigurno ne sve. Evo nekoliko novosti.

Biskup mons. Pavao Žanić pred dva dana napisao je dekret upravi naše zajednice tražeći premještaj fra Slavka Barbarića, koji je mene zamijenio u radu u Međugorju. Najdublji motiv ovog premještaja jest da se smanji djelovanje u Međugorju. Tako će Međugorje među ostalim ostati bez osobe koja zna talijanski i francuski... Biskup prijeti i drugim osobama, ne samo fratrima, nego i časnoj sestri koja govori engleski...

Gospa se i dalje ukazuje i mi svi nastavljamo moliti. Iza Božića Gospa je neprestano opominjala da sotona djeluje podmuklo. U zadnjoj poruci nam govori da nas čekaju teške kušnje, a posebno molitvenu grupu. Mnoge osobe su imale teške kušnje, i još ih imaju...

Tebi pišem kao bratu o mom razmišljanju:

- Moramo se svi maknuti. Također i Vi u Vatikanu. Ne koristi "dobra volja" kako se često izražavaju neki poglavari. Dobra volja je uistinu dobra kada je aktivna. Zato bi trebalo pokrenuti odgovorne u višim instancama. Oni imaju pravu i dužnost, jer je mostarski biskup moj slučaj i slučaj cijelog Međugorja prenio na cijelu Crkvu. Ja, npr. mogu biti zaštićen jedino od neke više instance. Tako i slučaj Međugorja.

Mostarski biskup dolazi ovih dana u Rim. Ne znam, čini mi se 08. ili 13. siječnja. Dolazi da blokira hodočašća u Međugorje. Smatram da je konkretni momenat da odgovarajući autoriteti u Vatikanu donesu odluku i da Međugorje izuzmu iz uprave mostarskog biskupa tako da odmah imenuju međunarodnu komisiju i apostolskog vizitatora koji će objektivno sagledati činjenice i zaštititi hodočasnike.

- Trebalo bi pokrenuti i sve druge (stručnjake, teologe, biskupe, kardinala... Već jednom moramo shvatiti da sotona može djelovati i kroz crkvene strukture. Moramo ga protjerati, uza svu ljubav koju moramo imati prema osobama i strukturama.

Gospa nam je kazala kako to oružje protiv sotone "jaka molitva", "međusobna ljubav", "poniznost"... I kaže: "Tako vam se sotona neće moći približiti". Treba narod pozvati na molitvu...

Dragi brate! Ako se u Vatikanu ne pokrene, doći će do grubih stvari. U Međugorju neće biti svećenika da razglašuju poruke, da ispovjedaju, da tješe... Policiji se otvaraju vrata da intervenira; ako za Biskupa neki fratri prave "nerede", onda i država ima pravo da štiti red.

Mi se ne možemo odreći istine. Mi ćemo i dalje ispovijedati svoju vjeru. Ako nas Biskup bude kažnjavao, a Vatikan se ne makne, onda nam sa strane hijerarhije nije dano ni onoliko slobode vjere koliko to garantiraju Ujedinjeni narodi.

Ne uzmi mi za zlo što ovako pišem. Ne pišem neko diplomatsko pismo. Pišem ti kao dragom bratu želeći s tobom podijeliti najintimnije osjećaje. Na stranu dobrota i ljubav koju moramo imati uvijek za svakoga. ali je vrijeme da shvatimo da sinovi svjetla moraju biti aktivniji od sinova tame, ako želimo pobjedu Srca Bezgrješne!

U mom srcu vlada potpuni mir. Znam da moram trpjeti. To prihvaćam dragovoljno. Dok ti pišem ovo pismo ni za jedan čas nisam izgubio mir. Hvala Bogu!

I tebi želim potpuni mir! Neka ti Bog i Gospa dadu mnogo snage, mudrosti i zdravlje za tijelo.

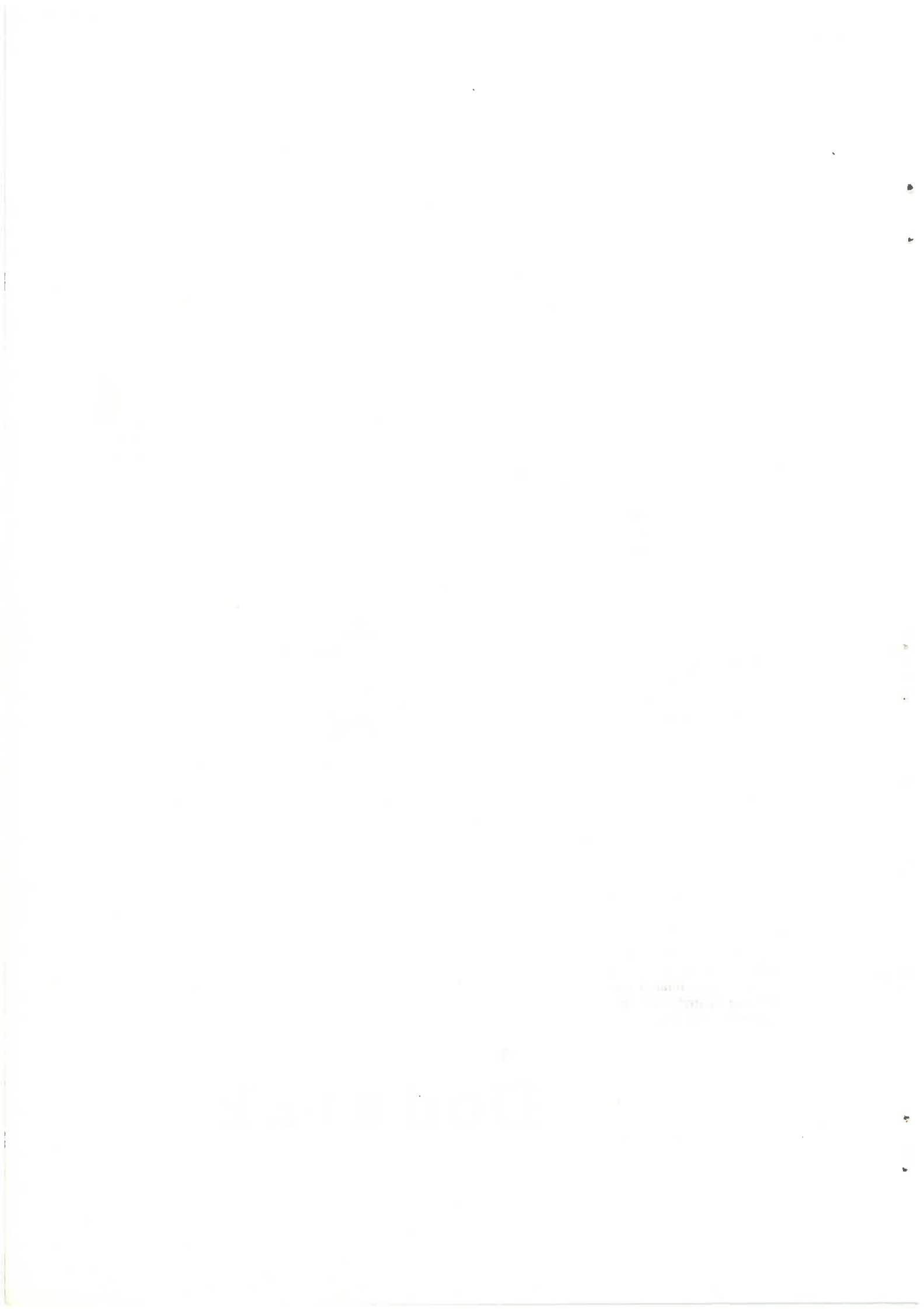
Pozdravlja te od svega srca

odani u presvetoj Bogorodici

P. Tomislav Vlašić

(prevedeno s talijanskog, potpisano vlastoručno od fra Tomislava Vlašića, širi se po Rimu i drugdje).

D o d a t a k

CELEBRACIJA MISE

KAKO GLASE NEKI LITURGIJSKI PROPISI — A KAKO ČINIM JA?

I. OPĆE NAPOMENE

— "Svojim ređenjem... mi smo na poseban i izuzetan način **zduženi** s Euharistijom. Mi na neki način po stojimo "od nje" i "za nju", postojimo i posebnim smo zadaćama **zaduženi** "za nju". (Ivan Pavao II, u: VG str. 7).

— "Učimo se obazrivo otkrivati istinu o (našem) nutarnjem čovjeku, jer upravo taj (naš) nutarnji čovjek **postaje stanom** Boga nazočnog u Euharistiji." (Isto, str. 13).

— "Moramo uvijek budno paziti da taj veliki susret s Kristom u Euharistiji ne postane za nas **običnom na vikom**, kako ga ne bismo primali nedostojno." (Isto, str. 15).

— "Euharistija je zajednička dobit čitave Crkve kao sakramenat njezina jedinstva. Crkva prema tome ima **strogu dužnost da određuje sve** što spada na slavljenje Euharistije i sudjelovanje u njoj. Treba dakle da po stupamo po uputama koje je dao posljednji Sabor... Moramo se **držati odredaba**... i u pogledu pravila što ih o euharistijskom otajstvu donose liturgijske knjige kao i u pogledu uputa koje su posvećene istom (Isto, str. 31).

— "Krivotvoritelj je tko u ime Crkve Bogu iskazuje štovanje **suprotno načinu** što ga je Crkva božanskom vlašću ustanovila te je u njoj u običaju." (Nd, str. 46).

— "Vjernici imaju pravo na **autentičnu liturgiju**, a ona je takva kada se vrši onako kako to Crkva hoće i o dređuje. Crkva je predvidjela i **mogućnosti prilagodbe**, kada to zahtijevaju pastoralne potrebe različitih mje sta ili grupa." (Ondje).

— "U ime Predaje molimo sve svoje sinove i sve katoličke zajednice da obnovljenu liturgiju slave s **dostc janstvom** i gorljivom **pobožnošću**." (Pavao VI, u Nd, str. 54).

— "Za gajenje pravilnog izvođenja svetih čina i aktivnog sudjelovanja vjernika nije dosta da službenici sa mo pravilno obnavljaju svoju funkciju, prema propisima liturgijskih zakona. Oni se moraju tako vladati, da **samim držanjem** usade smisao i osjećaj za sveto." (U, br. 20).

— "Veliku brigu treba posvetiti odabiranju i raspoređivanju **onih** osnovnih oblika (euharistijskog slavlja) što ih je predložila Crkva koji će, poštujući okolnosti osoba i mjesta, jače promicati **djelatno i puno sudje lovanje**, a tako i bolje odgovarati **duhovnoj dobroti** vjernika." (OURM br. 5).

— "Pogrešno je ako misa radnim danom **traje** uglavnom manje od pola sata. Nedjeljna i blagdanska misa bi trebala trajati najmanje jedan puni sat." (B.F.).

— "Narav predsjedateljskih dijelova (kao i onih koje obavljaju drugi službenici oltara) traži da se izgovore **jasno i glasno**, te da ih svi slušaju pažljivo." (OURM 12; usp. CE 116).

— "**Bezizražajno** i bez pauza **čitanje i izgovaranje** tekstova spada među najgore **pogreške** u misnom slavlju. Pogrešno je ako celebrant (čitač, pjevač) govori (čita, pjeva) dok vjernici **mijenjaju položaj** tijela, jer to nu žno stvara nemir." (B.F.).

— "Za vrijeme kratkog nagovora (na početku mise), slično kao i kod propovijedanja, traži se puni **vizuelni kontakt** sa zajednicom. To se također traži kod čitanja tekstova, barem kod misnih čitanja; jedan prigodan i neusiljen vizuelni kontakt s prisutnima." (B.F.).

— "Teška pogreška je ako nisu, nikako ili gotovo nikako, iskorištene ponuđene mogućnosti autentičnog slavlja. Tu spada **voditelj** pjevanja (koji svakako treba biti prisutan na svakoj nedjeljnoj i blagdanskoj misi) i **kađenje** križa, oltara i darova s obadva za to predviđena mjesta (na početku mise i prikazanju)" (B.F.), te svećenika i naroda, kod ophoda i naviještanja evanđelja i kod podizanja hostije i kaleža iza posvete. (Usp. OURM 19, 235, 77).

II PRIJE POČETKA MISE

1. Dostojanstvo misnog slavlja zahtijeva od svih službenika oltara **sabranost** — bez žurbe i nepotrebnog razgovaranja, u sakristiju, u vremenu od zadnjih četvrt sata prije početka mise. — A za svećenike novi (kodeks) Codex u can. 909. donosi: "Svećenik neka ne propušta da se za slavljenje euharistijske žrtve pripravi dužnom (prikladnom) molitvom i da po završetku (euharistijskog slavlja) Bogu zahvali.

2. Svi koji koncelebriraju **oblače se** bar u albu s pojasom i štolom. Prije oblačenja albe, ako ona oko vrata ne pokriva potpuno obično odijelo, neka stave amikt. (Usp. OURM 81; CE 125).

3. Predvoditelj slavlja će još jednom **prekontrolirati** da li je za misno slavlje spremno sve što je potrebno (tekstovi, kruh, vino, voda... itd.).

4. **Pred sam početak mise** — sve treba biti na svome mjestu:

— **uz sjedalo** predvoditelja (glavnog celebranta) **ili u rukama poslužitelja** — misal; također i pjesmarica (ako je predviđeno pjevanje mise ili pod misom). (Usp. OURM 80a; također i 86, 87, 88).

— na **oltaru** — samo evanđelistar (različit od knjige s drugim čitanjima), ako se ne nosi u ulaznoj procesiji, te križ "koji će okupljena zajednica moći dobro vidjeti" i svijećnjaci s upaljenim svijećama (dvije, četiri ili šest) raspoređenim tako "da vjernici mogu lako pratiti što se na oltaru zbiva ili se na nj stavlja"; (i križ i svijeće mogu biti i pored oltara). (Usp. OURM 79, 269, 270).

— na **ambonu** je knjiga s čitanjima i ev. knjiga s vjerničkim molitvama. (Usp. OURM 80h, 272).

— na **stoliću** pored oltara (odn. u prezbitariju): kalež prekriven velom, tjelesnik, ubrus, (pala), plitica, ciborij s kruhom za pričest svećenika (koncelebranata), službenika oltara i naroda, vrčići s vinom i vodom, plitice za pričest vjernika, posuda i ubrus za pranje ruku, (knjižice za koncelebrante). Kalež je pokriven velom boje dana ili bijele boje. (Usp. OURM 79, 80c; RM 5,27).

— Samo u **izuzetnim slučajevima**, kad drugačije nije moguće, može se držati misal i lekcionar na prikladnom stalku za knjigu i to na sredini oltara, budući da je kalež (i ostalo) na stoliću. (Usp. N, 143—4 (1978), t. 3).

— Ako je pjevana misa, (i ako se samo neki dijelovi pjevaju), **voditelj pjevanja** (i pjevači) moraju biti na svojim mjestima, sa već spremnim repertoarom što će se pjevati, tko i kada. (Usp. OURM. 12, 19, 22, 56, 63, 64, 272, 274, 275, 313, 324).

III. UVODNI OBREDI

1. "Kad je **misa već započela**, ne smije se ni u kojem slučaju nitko više pripustiti koncelebraciji." (OURM 156; usp. i Nd, br. 7).

2. Misnik (koncelebranti) i službenici iskažu oltaru (bez svetohraništa) počast najprije **dubokim naklonom** (odn. poklekom ako je svetohranište sa Svetotajstvom na njemu); zatim slijedi poljubac oltaru. (Usp. OURM 84, 85, 163; RM 2).

3. Misnik (glavni celebrant) započinje misu i predvodi sve ostalo do uključivo zborne molitve **ispred svoga sjedala**. Poslužnik, kad je potrebno drži pred njim misal. (Usp. OURM 86, 163; RM 2; CE 131).

4. "Ako se kod ulaza ne pjeva, govore naglas antifonu iz misala vjernici ili neki od njih ili čitač; — ili pak sam svećenik ali tek **nakon** pozdrava." (OURM 26b; usp. i OURM 152).

5. **Kratki uvod** u slavlje dotičnog dana, posebno blagdana i spomendana svetaca dužnost je u prvom redu predvoditelja (odn. kojeg drugog podesnog službenika). (Usp. OURM 86; RM 3; CE 132).

6. Hrvatski prijevod Reda Mise donosi za pokajnički čin **pet različitih poziva** — kao uzorke. Osiriomašenje je bogatstva samog slavlja ako se uzima uvijek jedan te isti oblik. (Usp. RM str. 330).

7. Pokajnički čin ima **tri** oblika — za svakodnevno slavlje mise (usp. RM str. 330—332); **četvrti** je oblik blagoslova vode i škropljenja blagoslovljenom vodom koji se može primijeniti u svim nedjeljnim misama (i subotom navečer ako je misa od nedjelje). (Usp. RM str. 449—451; CE 133).

— U prvom obliku pokajničkog čina, kod izgovaranja "moj grijeh..." udara se u prsa samo **jedan** put, a ne tri put. (Usp. RM str. 330; N 148 (1978) t. 10a).

— Oblik br. 3 (**tropirani**) valja shvatiti kao uzorak. (Usp. OURM 30b).

8. "Slavu (koju treba radije pjevati) može započeti sam misnik (glavni celebrant), **ili jedan** od koncelebranata, **ili** pjevači **ili** svi zajedno." Dok se himan pjeva **svi stoje**. (OURM 87; RM 5; CE 135; Usp. N 148 (1978) t. 14a).

9. **Nakon "Pomolimo se"** — što se izvodi sklopljenih ruku — u zornoj molitvi predviđena je najprije za sve kratka molitva u **šutnji**. (Usp. OURM 23, 88; RM 6; CE 136).

10. Kada se neposredno **prije mise** zajednički slavi **Jutarnja** ili **Srednja hora**, liturgijski čin može započeti: ili uvodnim retkom i himnom Jutarnje odn. časa, osobito svagdanom; ili pjevanjem ulazne pjesme s ulaznom

procesijom i pozdravom celebranta, osobito nedjeljom i blagdanom. U oba slučaja **ispušta se uvodni misni obred**. Zatim se nastavlja psalmodija Jutarnje odn. časa sve do kratkog čitanja isključivo. Nakon psalmodije, ispustivši pokajnički čin, a ako je zgodno i Gospodine smiluj se, govori se odn. pjeva — već prema rubrikama Slava, odn. zborna misna molitva, nakon koje slijedi liturgija riječi.

Večernja se spaja s misom kojoj neposredno predhodi na isti način kao i Jutarnja odn. Srednja h—ora. Ali I. Večernja svetkovina, nedjelja ili blagdani Gospodnjih što padaju na nedjelju, ne može se slaviti dok nije završena misa prethodnog dana, odn. doba. (Usp. NČ 94, 95, 96, 97.).

IV. SLUŽBA RIJEČI

1. Predsjedatelju je **slobodno** na ovom mjestu uvesti **kratko** u službu čitanja. (Usp. OURM 11).

2. Čitanja **neevanđeoskih tekstova** neka se povjere za to određenom čitaču ili drugim licima (može i ženskim osobama) koji treba da su duhovno i izvedbeno pripravljeni. (Usp. OURM 34, 150; Nd 2 i 18). — **Misnik** čita ova čitanja **samo** ako momentalno nema pogodnog čitača. (Usp. OURM 96; RM 7,9).

3. **Pripjevni psalam** (pjesma između neevanđeoskog čitanja i evanđelja) **sastavni je dio** liturgije riječi. Poželjno je da se izvodi pjevajući ali se **ne može zamijeniti bilo kojom drugom pjesmom**. (Usp. OURM 36; Nd 2; N 180—1—2—3 (1981) t. 22).

— "Kad je prije evanđelja samo jedno čitanje onda:

a) u vrijeme kad se govori Aleluja može se uzeti:

- 1) bilo alelujski psalam,
- 2) bilo psalam iz lekcionara i Aleluja sa svojim retkom,
- 3) bilo samo psalam,
- 4) bilo samo Aleluja.

b) u vrijeme kad se **ne** govori Aleluja može se uzeti:

1. ili psalam,
2. ili predevanđeoski redak (Slava Tebi Kriste Bože...)“. (OURM 38; usp i OURM 36, 37).

4. Vrijedi za **sva čitanja** u misi: — **ne govori se: prvo čitanje, drugo, treće...**, niti ona rečenica **pred samim čitanjem**. (Usp. OURM 95; N 143—4 (1978) t. 5).

5. Kod **poklika Aleluja (i pripadajućeg verza)** **stoji se**. (Usp. OURM 21; CE 140).

6. Ako se Aleluja odn. predevanđeoski redak **ne pjevaju** mogu se ispustiti. (Usp. OURM 39).

7. U koncelecijaciji koju predvodi biskup svećenik koji mjesto đakona čita (pjeva) evanđelje **traži i dobiva** blagoslov od biskupa. Za đakona to vrijedi i kad predvodi svećenik. (Usp. CE 74; OURM 131; RM 11; usp. još CE 140).

Kad je sam ili u koncelecijaciji bez biskupa onda svećenik sagnut **prema oltaru** tiho moli: "Očisti..." (N 181—2—3 (1981) t. 17).

8. Kod "Gospodin s vama" na početku evanđelja **ne šire se ruke**. (Usp. OURM 95; RM 12; CE 141).

9. Nakon čitanja svetopisamskih tekstova odn. homilije, koja "se drži kod sjedala ili na svom ambonu" (OURM 97), predviđena je "kao sastavni dio slavlja sveta **šutnja**, da nazočni mogu porazmisliti o onomu što su netom čuli" (OURM 23; RM 14; CE 142).

— Homilija (propovijed), "koja se ima držati u sve nedjelje i zapovjedne blagdane, a preporučuje se i u druge dane" (RM 14) — organski je dio misnog slavlja i ima se izgovarati **bez izolirajućih dodataka—umetaka**, kao što su "Hvaljen Isus", znak križa ili molitva (pjesma) Duhu Svetom.

10. Za **simbol vjere**, kojeg izgovaraju ili pjevaju svećenik(—ci) i sav narod, predviđena su **dva oblika** s dva uzorka uvoda (usp. RM str. 336—338; N 148 (1978) t. 14b).

11. **Sveopću molitvu** (molitvu vjernih) **predvodi i završava misnik** (glavni celebrant) ispred svog sjedala ili s ambona, dok molitvene **nakane govori** (iznosi) đakon, pjevač, čitač ili netko drugi (usp. OURM 47, 99, 132, 151); s ambona ili nekog drugog mjesta. Završnu molitvu misnik moli **raširenih ruku**. (Usp. CE 141).

V. EUHARISTIJSKA SLUŽBA

1. Prije pripremanja darova đakon (akolita) **spremi oltar** (misal, tjelesnik, ubrus, kalež; velum kojim je kalež bio prekriven ne donosi se na oltar). (Usp. OURM 80c, 100, 133, 145; RM 17; CE 145.)

2. Darove priprema **đakon** ili na stoliću **pored oltara** ili na samom oltaru, odn. **misnik** (glavni celebrant) na

oltaru. (Usp. OURM 49, 100–107; 133, 166; RM 18–26; CE 145–152).

3. Molitve misnika (glavnog celebranta) uz prinos darova u pravilu se **mole tiho**, no **smiju se** izgovoriti i na glas. (Usp. RM 19; CE 146, 147).

4. Treba gledati na **međusobni očit odnos** između skupljanja milostinje i prinošenja darova. (Usp. OURM 49d; RM 18; CE 145).

5. Za vrijeme darovne molitve (koja se pjeva ili govori) i završava **kraćim** oblikom (po Kristu Gospodinu našem) **svi stoje**. (Usp. OURM 21, 32; također i N 143–4 (1978) t. 1a).

6. Prije predslavlja je predsjedatelju **slobodno** vrlo kratko uvesti vjernike u euharistijsku molitvu. (Usp. OURM 11).

7. **Poklik "Svet"** koji je sastavni dio euharistijske molitve, pjeva ili glasno govori **sav narod** sa zborom, službenicima i svećenikom (–cima). (Usp. OURM 55b, 168; RM 27; CE 40, 154).

8. Kod nas su u legitimnoj upotrebi **četiri** euharistijske molitve (plus **tri** molitve za mise s djecom). – Kod četvrte euhar. molitve valja paziti na vlastito nepromjenjivo predslavlje koje ona ima i mora se uvijek uzeti. (Usp. OURM 322 d, e).

9. Za vrijeme posvete epikleze svi misnici (koncelebranti) drže **ispružene ruke** nad prikaznim darovima **do uključivo** "... Gospodina našega Isusa Krista" (I, II, III), odn. "... što nam ga on ostavi za savez vječni" (IV). (Usp. OURM 174a, 190a, 184a, 188a; RM 90, 103, 110, 119).

10. "Dijelove što ih svi suslavitelji izgovaraju zajedno, valja tako izricati da ih **suslavitelji izgovaraju tišim glasom**, a da se čuje glas glavnog misnika. Na taj način će narod lakše razabrati riječi." (OURM 170; usp i N 143–4 (1978) t. 6a).

11. "Malo prije posvete može službenik, **ako je zgodno**, vjernike upozoriti znakom zvonca. Isto tako, prema običaju mjesta, može zvoniti zvonce **kod oba** podizanja." (OURM 109b).

12. "U **svim misama slobodno** je svećeniku **pjevati** one dijelove euharistijske molitve koji se prema obredu koncelebrirane mise mogu pjevati." (RM 28; usp. i RM 90, 104, 111, 120; također i OURM 108.)

13. Za vrijeme posvećenja misnici **ispruže desnu ruku prema kruhu i kaležu** i to dok izgovaraju riječi Gospodinove **uključivo**: "Ovo činite meni na spomen". (Usp. OURM 174c, 180c, 184c, 188c; N 143–4 (1978) t. 6b).

14. Posvećene prilike se podižu **objema rukama**.

15. Valja pripaziti da se izvještaj o Posljednjoj večeri s Gospodinovim riječima **razlikuje** od ostalog teksta ili u načinu izgovaranja ili u tempu izgovaranja; svakako se mora izgovoriti **jasno i razgovjetno**. (Usp. RM 104, 111, 120, 91).

16. Nakon "Tajna vjere" predviđena su tri podjednako sadržajna poklika naroda. (Usp. RM 93, 106, 113, 122). Ne malo je osiromašenje bogatstva samog slavlja ako se upotrebljava samo jedan od njih.

17. Od posvete epikleze do uključivo poklika "Tajna vjere" **kleče svi** (i đakon) osim koncelebranata, – i zuzev kad to nije moguće. (Usp. OURM 21; CE 155; N 148 (1978) t. 1b).

18. **Spomen sveca dana ili zaštitnika** poželjan je u euhar. molitvi i može se uvijek uzeti osim ako je totalno nepoznat pa bi izazvao čuđenje prisutnog naroda. (Usp. N 149 (1978) t. 16a, b).

19. **Završna doksologija** – koju izgovaraju samo glavni celebrant i suslavitelji a ne i narod, može se **pjevati**. (Usp. OURM 178, 182, 186, 191; RM 100, 103, 116, 124; N 143–4 (1978) t. 7a, bc; SC 28.)

20. "Jaganjče Božji" intonira(ju) pjevač(i) ili narod, i više se puta ponavlja ako duže traje lomljenje kruha (kod većeg broja koncelebranata). (Usp. OURM 56, 113; RM 131; također i N 143–4 (1978) t. 8b). – Pri tom **nema udaranja u prsa** kao ni kod "Gospodine nisam dostojan" (Usp. RM 131, 133; N 148 (1978) t. 10b).

21. Molitvu "Gospodine Isuse Kriste" moli misnik odn. samo glavni celebrant **tiho stojeći uspravno**, sklopljenih ruku na prsima (ne na oltaru). (Usp. OURM 114; CE 163; OURM 196; RM 132; N 148 (78) t. 13.)

22. **Dok** misnik (glavni celebrant) blaguje Tijelo Kristovo počne **pričesna pjesma** (usp. RM 137; CE 163), koju pjevaju (govore) pjevači, čitač ili vjernici (puk). Inače ju govori **misnik iza svoje pričesti a prije** pričesti vjernika. (Usp. OURM 56i, 119; CE 163).

23. Đakon **primi** od misnika (glavnog celebranta) Tijelo Kristovo **tek nakon** što su svi misnici blagovali Tijelo Kristovo. Isto tako **zadnji** uzima i Krv Kristovu. (Usp. OURM 199, 201, 204).

24. Pričest vjernicima dijeli u prvom redu glavni celebrant (usp. OURM 201a), kojemu mogu pomagati suslavitelji odn. đakon ili akolit. (Usp. OURM 137, 146; U 31; Nd 10).

25. Neposredno prije pričesti svakog pričesnika onaj koji pričešćuje podigne malo hostiju, pokaže je svakom pojedinom pričesniku i kaže: Tijelo Kristovo. Pričesnik odgovori: Amen, i imajući pliticu ispod usta (osim ako se pričešćuje na ruku) primi Svetotajstvo. (Usp. OURM 117, 244c, 245b, 246b, 247b).

— "Kad se vjernici pričešćuju stojeći jako se preporuča da prilazeći u procesiji prije primanja Sakramenta načine dužni poklon na zgodnom mjestu i u zgodno vrijeme, kako se ne bi ometalo prilaženje i odlaženje vjernika." (Nd 11; usp. OURM 244c, 245b, 246b, 247b).

26. Poželjno je da vjernici prime Tijelo Gospodnje od hostija posvećenih u istoj misi. (Usp. OURM 56h).

27. Čišćenje posuda je uz bočnu stranu oltara, odn. na stoliću — iza pričesti ili nakon otpusta naroda, a to obavlja svećenik ili đakon ili akolit. (Usp. OURM 120, 138, 206, 238.)

28. Nakon pričesti svi će neko vrijeme sjedeći (ali mogu i klečeći ili stojeći (N 100 (1974) str. 407) zahvaljivati Bogu u šutnji, pjevanjem himna, psalma ili druge pjesme zahvalnice. (Usp. OURM 23, 56j, 121; RM 139; CE 166; Nd 17).

29. Popričesna se pjeva odn. čita ispred sjedišta ili kod sredine oltara. (Usp. OURM 122; RM 140; CE 167).

VI. ZAVRŠNI OBRED

1. "Misa se ne završava molitvom za blagoslov: ("Neka nas blagoslovi..." ili "Blagoslovio nas..." (nego blagoslovom misnika (glavnog celebranta): "Blagoslovio vas..."", za što je on kod svećeničkog ređenja izričito ovlašten." — "U neke dane i prigode prije tog obrasca blagoslova dolazi, prema propisima, drugi svečaniji obrazac blagoslova ili molitva nad narodom." (OURM 124; usp. još i 57a; RM 142; CE 169; B.F.; usp. također RM str. 429—448; N 143—4 (1978) t. 9a, b, c.)

2. Poslije otpusta naroda misnik (glavni celebrant) i đakon poljube oltar, a sa svim ostalim koncelebrantima i službenicima načine duboki naklon oltaru — ako nema svetohraništa, odn. pokleknu ako je Svetotajstvo na njemu. (Usp. OURM 125, 208, 234; RM 144; CE 170).

VII. PO ZAVRŠETKU MISE

1. Po povratku u sakristiju svi učine zajednički naklon križu. Koncelebranti pozdrave glavnog celebranta, te otpočinu sa skidanjem liturgijskog odijela sa sebe. Ministranti (poslužnici) pomažu pri tom celebrantima, pospreme sve što je bilo upotrebljavano kod mise i sami odlože svoja liturgijska odijela na određena mjesta. Sve to se odvija u tišini i sabranosti kako dolikuje mjestu (sakristija) i vremenu (neposredno nakon mise). (Usp. CE 170).

VIII. JOŠ NEKE NAPOMENE

1. Poželjno je da koncelebrirana misa bude pjevana, pogotovo ako je to i misa zajednice (u sjemeništu, samostanu i sl.) Svećenici koji spadaju u tu zajednicu, a imaju po službi obavezu misiti pojedinačno radi pastoralnog dobra vjernika mogu istog dana koncelebrirati i misu zajednice. (Usp. OURM 76). — Pjevanje mogu zadovoljiti i sami koncelebranti. (Usp. OURM 160).

2. "Ako u koncelebriranoj misi nema đakona ni drugih službenika, njihove dužnosti vrše neki od suslavitelja." (OURM 160).

3. "Na svagdane "kroz godinu" svećenik može izabrati ili misu dana ili misu neobaveznog spomendana što možda pada tog dana ili misu nekog sveca što je upisan u Martirologiju ili misu za različite potrebe ili zavjetnu..." (kao i obrazac) "predhodne nedjelje... (ili) koje druge nedjelje "kroz godinu"." (OURM 316c, 323).

4. "U svečaniye se dane može upotrijebiti otmjenije ruho, pa i ako nije u boji dana." (OURM 309).

OURM – Opća uredba Rimskog misala (drugo tipsko izdanje), 27. 3. 1975.

RM – Red Mise (hrvatsko izdanje), Zagreb (KS) 1980.

VG – Večera Gospodnja (Ivan Pavao II: COENAE DONIMICAE): niz "Dokumenti 58" – KS, Zagreb (1980).

Nd – Neprocjenjivi dar (Sveta Kongregacija za sakramente i bogoštovlje: INAESTIAMBILE DONUM): niz "Dokumenti" 58, KS, Zagreb (1980).

NČ – Novi časoslov. Temeljni dokumenti Zagreb KS 1972.

U – Uputa o štovanju euharistijskog misterija (Sveta Kongregacija obreda: INSTRUCTIO DE CULTU MYSTERII): niz "Dokumenti" 59, KS, Zagreb (1980).

CE – CAEREMONIALE EPISCOPUM, Editio typica, Vatican 1984.

N – NOTIAE, glasilo odjela za bogoslužje Sv. Kongr. za sak. i bog.

B.F. – Balthasar Fischer, ugledni njemački liturgičar, konsultant Svete Kongregacije za sakramente i bogoštovlje; vidi u SB 4 (79) 359-362).

dr Franjo Komarica

EHO EVROPSKE GODINE GLAZBE U NAŠOJ METROPOLIJU

Iz vjerskog i društvenog tiska mogli smo saznati da se ova 1985. godina u većini evropskih država obilježava i kao godina glazbe. Također znamo da je upravo u krilu Katoličke Crkve nastalo ogromno bogatstvo vrhunskih glazbenih ostvarenja naše kulturne epohe. Stoga nas ne iznenađuje vijest da se i Sveta Stolica odn. Katolička Crkva u Evropi aktivno uključila u ovu hvale vrijednu kulturnu i duhovnu manifestaciju, koja želi posvijestiti pripadnost mnogih evropskih naroda zajedničkoj kulturnoj baštini te pospješiti akcije (tj. apostolat) oko zbližavanja, mirenja i ljubavi među djecom zajedničkog nebeskog Oca.

Kao i mnoge druge evropske BK, i naša je Biskupska Konferencija dobila od Svete Stolice određene, specifične naputke glede proslavljanja Evropske godine glazbe u našim biskupijama odn. liturgijskim zajednicama. Između ostalog se posebno ističu dva zadatka koja bi trebalo ispuniti: revalorizirati barem dio crkvene glazbene baštine (i domaće i drugih naroda), te upotrebljavati glazbene oblike u liturgijskim slavljinama onako, kako to zahtjeva narav i oblik obnovljene liturgije.

Uvažavajući ove prijedloge i poticaje Svete Stolice naši su biskupi na svom zasjedanju od 09.-12. listopada 1984. godine, među ostalim posebno istakli važnu ulogu crkvenih pjevačkih zborova (odn. shola cantorum) i ohrabрили nastojanja oko promicanja pravog liturgijskog pjevanja po našim crkvama. Nadležnim crkvenim institucijama, između ostalih i Odborima odn. referentima za crkvenu glazbu u svakoj pojedinoj biskupiji dano je "zeleno svjetlo" da konkretnije razrade planove za područje svojih kompetencija, uvažavajući konkretne mogućnosti i potrebe.

Kakve su mogućnosti i potrebe župa u našoj biskupiji? — mogućnosti su različite, potrebe isto tako.

Tako imamo u nekim našim župskim (liturgijskim) zajednicama dobro uvježbane zborove; imamo veće ili manje grupe pjevača, a imamo i župa u kojima se relativno malo, odn. nedovoljno pjeva na liturgijskim sastancima vjernika.

Prema onoj: 'Kome je više dano, od njega se više i očekuje', — i u ovom slučaju se očekuje od zborova da nastoje još više na prezentiranju okupljenoj zajednici vjernika vrijednih ostvarenja duhovne glazbe domaće i strane provenijencije (i to ne samo u kontekstu liturgijskih slavlja), te da se još zdušnije zalažu u predvođenju i podupiranju pjevanja cijele liturgijske zajednice na onim mjestima i u onim napjevima kad se u konkretnom liturgijskom slavlju od ovih očekuje.

Slično vrijedi i za grupe pjevača po našim crkvama, jasno u manjem obliku, jer su im i mogućnosti manje. — I kod zbora i grupe pjevača valjalo bi voditi računa da se za vrijeme liturgijskih slavlja pjevaju pjesme s odgovarajućim liturgijskim sadržajem i oblikom, budući da su pjevani dijelovi sastavni dijelovi dotičnog slavlja (usp. SC 28, 30, 112, 113, 114.) — Sva ostala glazbena djela (inače možda poznata, lijepa i draga), mogu se izvoditi prije Mise, na kraju Mise odn. slavlja kojeg sakramenta, te kod raznih pobožnosti...

U župama gdje je liturgijsko pjevanje, radi pomanjkanja voditelja siromašnije, moglo bi se preko ljetnih praznika (ili još u koje drugo pogodno vrijeme) angažirati naše bogoslove koji znaju i mogu svirati i uvježbavati grupu pjevača odn. narod da pjevaju barem dio od predviđenog repertoara za crkvenu godinu, a koji sadrži naša nova liturgijska pjesmarica "Pjevajte Gospodinu pjemu novu". To se tiče poglavito bogoslova Vrhbosanske bogoslovije, gdje se cjelokupna nastava liturgijske glazbe usredotočuje na što svrsishodnije osposobljavanje bogoslova (budućih liturga) u primjeni glazbe u konkretnim liturgijskim slavljinama. — A i sami poglavari bogoslova toplo preporučuju i ovaj vid suradnje naše Bogoslovije sa župama u njihovim potrebama.

U ovoj godini bi također valjalo nastaviti s dokazano-korisnom praksom održavanja susreta voditelja crkvenog pjevanja (župnika, kapelana, sestara i laika) naše Metropole, pogotovo što ćemo idućih mjeseci dobiti u ruke i novi "Kantual", tj. pratnju za sve glazbene jedinice već spomenute liturgijske pjesmarice, koju je priredila od naše BK imenovana komisija na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu. Sigurno bi bila ne mala šteta za liturgijski odgoj zajednica koje su povjerene našoj pastirskoj skrbi kad se ne bismo okoristili uistini velikom ponudom liturgijske pjesme koju ima ova pjesmarica odn. novi "kantual" (u koji je naknadno uvršteno i desetak popijevki koje naši vjernici znaju i rado pjevaju).

Utemeljen je i razumljiv dojam da je i ovogodišnja Evropska godina glazbe za nas inače liturgijske zajednice pravi izazov i prilika da sveta pjesma na našim liturgijskimsastancima pomogne nastojanjima oko svetog života svih onih iz čijih srdaca i grla ona bude provirala, odn. do čijih srdaca bude dopirala.

Da li izazove i prilike ovakove vrste olako zaobići odn. propustiti?!

dr Franjo Komarica

BOŽIĆNA ČESTITKA OCA BISKUPA
SVEĆENSTVU I VJERNICIMA NAŠIH BISKUPIJA

Draga braćo svećenici, redovnici, redovnice, dragi vjernici!

Božić nam uvijek dolazi kao blagdan radosti, kao vjesnik Božje ljubavi prema čovjeku, ljubavi koja nam je darovala Učitelja i Spasitelja, put, istinu i život. On se za nas rodio u štalici, proživio ljudski vijek kao siromašni radnik, pustio je da za nas bude mučen, na smrt osuđen i da na križu poslije strašne muke za nas umre. Sve to bi bilo veliko i od jednog čovjeka, ali u jaslama je ležalo dijete koje je bilo čovjek i Bog. Na križu je visio čovjek i svemogući Bog. Nije morao tako trpjeti bio je uvijek svemoguć i bogat. Nebo je zaodjeo zvijezdama, zemlji daje sunce i kišu, sve je u njegovim rukama. Mogao se roditi kao bogataš, kao sin kraljice u kraljevskoj palači. Mogao je živjeti sit i miran, mogao je sve one što su ga uhvatili, svezali, bičevali, propeli, rastjerati i uništiti.

Zašto nije to učinio?

Radi nas ljudi i radi našega spasenja side s nebesa, utjelovio se po Duhu Svetome od Marije Djevice, postao čovjekom i rodi se u štalici. Radi nas ljudi, radi nas grješnika, da nas otkupi od grijeha, da vidimo koliko nas ljubi. Eto to je veličina i tajna Božića; u jaslama leži svemogući Bog skriven u liku djeteta radi nas grješnika, radi naših grijeha.

Zašto baš toliko poniženje neizmjernog Boga?

Da smekša i zagrije naša tvrda srca, da nas napuni svojom ljubavlju da nas prizove na izmirenje s Bogom i s ljudima. Božić nas zove na iskrenu ispovijed i sv. pričest, na čistu radost bez grijeha, na temeljito obraćenje. Božić veseli pravedne, potreša grješnike, tješi bolesne i žalosne, stare i nemoćne. Božić poziva sve ljude dobre volje, poziva sve narode na mir i međusobnu ljubav. To je Božić. Gdje toga nema, gdje grijeh vlada u dušama, tu je Herod - nije Božić.

Udimo braćo i sestre, skrušena srca u štalicu, poklonimo se prečistoj Majci Mariji i njezinom zaručniku sv. Josipu, uzmimo u ruke i privinimo na srce malog Božića, poljubimo ga i požalimo što ga nismo više ljubili i što smo ga vrijeđali i obećajmo mu da ga više nećemo vrijeđati, da ćemo živjeti u ljubavi i miru s Bogom i bližnjim.

Draga braćo svećenici, redovnici, redovnice, dragi Božji narode, želim Vam svima sveto porođenje Isusovo!

*Per aspera
ad astra*
biskup

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

Biskupski Ordinarijat, Šetalište JNA 18, YU 88001 Mostar

YU 88001 Mostar, pp. 143

Šetalište JNA 18

Tel. (088) ~~25-473~~ 55-473

SVIM ŽUPNIM UREDIMA
MOSTARSKO-DUVANJSKE I
TREBINJSKO-MRKANSKE
BISKUPIJE

Broj: 1021/85.

dne: 16.12.85.

L J
Predmet: Božićna čestitka Oca Biskupa

Neka se božićna čestitka Oca Biskupa pročita u svim crkvama
na misama s narodom na dan Božića '85.

Ante Branko
GENERALNI VIKAR

*
*
* Svoj braći svećenicima i časnim sestrama
* sretan i veseo Božić, čestitu i blagoslovljenu
* Novu 1986. Godinu želi osoblje
*
* BISKUPSKOG ORDINARIJATA MOSTAR
*

SLUŽBENI VJESNIK MOSTARSKO - DUVANJSKE I TREBINJSKO
- MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 1985. godine, br. II/85.

S a d r ž a j:

BOŽICNA ČESTITKA OCA BISKUPA

DOKUMENTI SVETE STOLICE

- Mir kao vrijednost bez granica (Razmišljanje
Sekretarijata za one koji ne vjeruju.....36
- Svjetski dan mira 1986.39
- Uputa Kongregacije za nauk vjere o oslobođenju
od utjecaja demona.....40

BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE

- Priopćenje BKJ sa sabora 4-5. srpnja 1985.....44
- Priopćenje BKJ sa sabora 22-24 listopada 1985.....46

OKRUŽNICE BISKUPSKOG ORDINARIJATA MOSTAR

- Teološko-pastoralni tjedan za svećenike.....50
- Callendarium missarum pro iuventute.....52
- XIX svjetski dan mira.....53
- Iseljenički dan.....53
- Nakane Apostolata molitve.....53
- Godišnji izvještaj župnika.....54
- Formulari za župsku kancelariju.....54
- Popis sjemeniptaraca i bogoslova.....55
- Priopćenje komisije za Medugorje 31. svibnja 1985.....56
- Priopćenje komisije za Medugorje 27. rujna 1985.....57

VIJESTI, DOGAĐAJI, KRONIKA, IN MEMORIAM....

- Proslava Srca Isusova u Ljubinju.....60
- Skup ministranata Stolačkog dekanata60
- Uspostava-blagoslov kapelice u poljima - Masna Luka..61
- Susret ministranata Trebinjskog dekanata62
- Izvještaj sa V. sjednice Katehetsko-obiteljskog
vijeća.....63
- Svećeničko redenje.....65
- Novi biskup.....65
- In memoriam: fra Silvije Grubišić.....67
 - fra Fufin Šilić.....67
 - fra Mirko Magzan.....68
 - fra Alfonz Jukić.....68
 - fra Ratimir Kordić.....68
 - Kata Čarapina.....69
 - Grgo Perić.....69

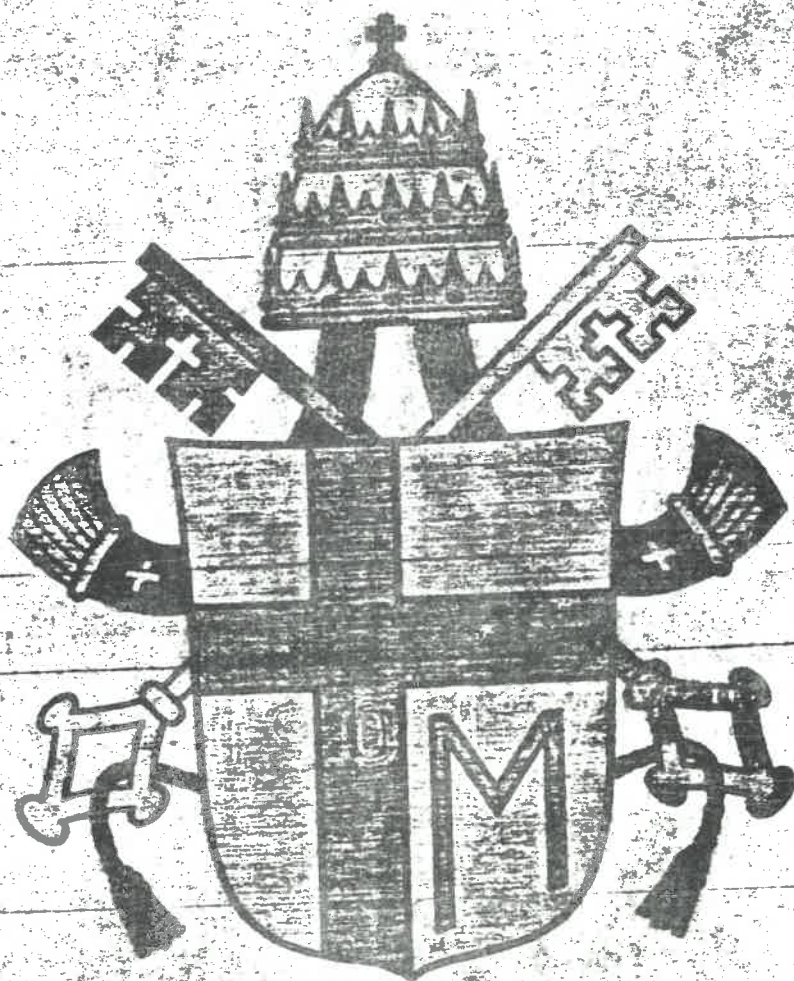
D o d a t a k: SMRT NADBISKUPA DR PETRA ČULE.....
(Opširan izvještaj o smrti i sprovodnim
obredima u Katedralnoj crkvi... 73 -102 ,
ŽIVOTNI PUT BLAGOPOKOJNOG NADBISKUPA
DR PETRA ČULE, nekoć biskupa Mostarsko-
duvanjskog i apostolskog upravitelja
Trebinjsko-mrkanskog te nasl. nadbiskupa
Giufitanskog.....105-116.

Izdaje: Biskupski ordinarijat Mostar
Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije
Setalište JNA 18
88001 M o s t a r, p.p. 143 (088) 55-473

za isključivu upotrebu svećenika navedenih biskupija
(čl. 15 Zakona o štampi).

Odgovara: Msgr. Pavao Žanić, biskup mostarsko-duvanjski
i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski

Umnoženo vlastitim strojem!

Dokumenti Sv. Stolice

(Razmišljanje Sekretarijata za one koji ne vjeruju u Boga - Broj: me-9187485 - Dne 22. 11. 1985.
s njegova gledišta)

Prigodom svojega plenarnog ovogodišnjeg zasjedanja (1985), Sekretarijat za one koji ne vjeruju ustanovio je da ateizam u svijetu nije toliko kategoričko odbijanje Boga koliko praktično bezvjerje, odsutnost ideala, skepticizam, hedonizam i religiozni indiferentizam.(1)

Taj se Sekretarijat nije nikada izričito bavio pitanjem posljedica takvoga bezvjerstva za mir. Međutim, sigurno je da je cilj i dužnost Sekretarijata dati, putem dijaloga s bezvjercima dobre volje sviju usmjerenja, svoj doprinos izgradnji pravednijeg svijeta i sprečavanju nuklearnog rata.

Spomenuto plenarno zasjedanje također je iznijelo mišljenje kako ideologije u zapadnim zemljama pokazuju stanovito uzmicanje. Ankete što ih je Sekretarijat proveo potvrdile su da je u zapadnoj Evropi i marksizam u opadanju, dok smo svjedoci povratka na pozitivističke i neopozitivističke stavove. Praktični materijalizam i hedonizam, naprotiv, brzo napreduju kao i individualni i kolektivni egoizam, kojemu ni u kojem pogledu nije stalo do bližnjega, pa prema tome ni do mira. Ipak, marksizam-lenjinizam sa svojom naukom o proletarijatu kao protagonisti svojega vlastitog oslobođenja od eksploatacije i društvene nepravde i dalje vrši znatan utjecaj na nerazvijene zemlje Latinske Amerike, Afrike i Azije.

U zemljama pod komunističkom vlašću, gdje danas živi jedna trećina čovječanstva, službena marksističko-lenjinistička ideologija ne uziiče. Ta ideologija nije samo dodatak sistemu ni nekakvo pomoćno sredstvo premda je ne ispovijeda većina pučanstva.

Kakav stav ima ta ideologija prema miru u svijetu?

Prema marksizmu-lenjinizmu svijet je podijeljen na dva topora: na socijalističke zemlje s jedne i kapitalističke zemlje s druge strane. To simplicističko gledanje u suprotnosti je sa stvarnošću svijeta koji je podijeljen i na temelju drugačijih kriterija, na primjer na temelju socijalnih nejednakosti između Sjevera i Juga.

Pitanje pokrenuto Papinom porukom može se formulirati ovako: hoće li današnji svijet moći, i pod kojim uvjetima, da bude solidaran u traženju pravoga mira i u uklanjanju opasnih napetosti između Istoka i Zapada, izmjeđu Sjevera i Juga?

U nekoliko stranica Sekretarijat iznosi odnose između Istoka i Zapada, između zapadnog svijeta i zemalja s komunističkim režimima, između zapadnjačkih i marksističko-lenjinističkih koncepcija i shvaćanja stvarnosti.

Danas se želi graditi mir u slobodi i pravdi. No, valja konstatirati da je glavna zapreka izgradnji mira između Istoka i Zapada, nažalost, sukob između različitih shvaćanja života i njegovih vrijednosti. Taj je sukob prisutan svagdje premda različitost oprečnih koncepcija može uroditi najrazličitijim posljedicama.

Komunistička filozofija danas ispovijeda miroljubivu koegzistenciju država kojima upravljaju različiti društveni sistemi. Međutim, radi se tu o doktrini koju podržava vjera u sigurnu pobjedu socijalizma u cijelom svijetu, premda će, po sovjetskom mišljenju, ta pobjeda biti rezultat objektivnih zakona društvenog razvoja.

Iako javno ispovijedaju potrebu ideološke borbe, Sovjeti i ostale socijalističke zemlje prihvataju dijalog sa zapadnjacima radi sprečavanja izbijanja nuklearnog rata.

Međutim, u svojim susretima sa zapadnjacima predstavnici socijalističkih zemalja brane uporno sve postavke sovjetske ideologije ne pokazujući nikakve namjere da ih mijenjaju.

Već nekoliko godina, uviđajući beskorisnost ideoloških diskusija, predstavnici zapadnih i socijalističkih zemalja razgovaraju sada samo o praktičnim vidovima mira.

Za vrijeme Budimpeštanskog simpozija 1984. (2) profesor Rahner DI i prijašnji savjetnik ovoga Sekretarijata p. Y. Calvez DI istaknuli su kako II. vatikanski koncil potiče katolike da vode dijalog sa svim ljudima dobre volje i da s njima surađuju kako bi se riješili aktualni problemi koji se tiču čitavog čovječanstva.

Profesor Rahner istaknuo je također kako poštivanje ljudske osobe i njezinih prava uključuje i poštivanje prava drugoga čovjeka da ima svoju vlastitu koncepciju svijeta. Vjernici i bezvjeri, polazeći jedni i drugi s različitih doktrinalnih pozicija, moraju priznati svoju odgovornost kao i svoju dužnost da surađuju u rješavanju problema kojima je svijet zaokupljen.

Profesor József Lukács, direktor Filozofskog instituta Mađarske akademije znanosti modificirao je staru maksimu "si vis pacem, para bellum" u "si vis pacem, para iustitiam". Svakojake nepravde zaista su žarišta rata a često i rezultat nevjere i nepoštivanja zakona Božjeg, zakona pravde i ljubavi. Bez nekog poimanja društvene etike koje je barem spiritualističko - a takvo je poimanje odsutno tamo gdje vladaju socijalizam i hedonizam, neće se nikada moći graditi društvo što se zasniva na poštivanju prava drugoga, na pravdi i ljubavi. Odsutnost tih vrлина očituje se neizbježno u "ratničkom" ponašanju u koje ulaze različiti stavovi od prikrivenih otimačina do otvorenog međunarodnog terorizma.

Uz to je u sovjetskoj reviji "Nauka i religija" (3) profesor Lukács predložio da se vjernici i bezvjeri slože u nekim načelima koja se tiču ljudske odgovornosti i zajedničkog morala u vezi s mirom. Po mišljenju profesora Lukácsa svijet se dijeli na dobre i loše ne na temelju ideologija kojima se pripada, nego na temelju stavova zauzetih prema miru u svijetu.

Vjernici i bezvjeri zahtijevaju da svijet živi bez straha, bez bijede i ratova i kada vjernici i bezvjeri na različite načine shvaćaju sredstva za postizanje toga cilja.

Vjernici i bezvjeri moraju, nadahnjujući se humanističkim principima, suzbijati neodgovornost, amoralnosti i indiferentizam.

Rezimirajući svoja iskustva s međunarodnih simpozija (4) o miru na kojima je sudjelovao, profesor A. Samoškin, član Akademije nauka SSSR-a, tvrdi u mađarskom časopisu "Világosság" (5) da se stav Crkve i Vatikana prema problemu mira i rata u posljednjih dvadeset godina promijenio. Papa Ivan XXIII, Pavao VI. i Ivan Pavao II dali su doprinos međunarodnom popuštanju napetosti (detantu). Pozivi Crkve u prilog mira trebali bi pokazati rezultate s ozbirom na njezin tolerantniji stav prema marksizmu. Prof. Samoškin kaže da je uvjeren u korisnost dijaloga između kršćana i marksista radi miroljubive koegzistencije među državama kojima upravljaju različiti društveni sustavi. U dijalogu valja razgovarati ne o teorijama i o religioznim shvaćanjima kojima bi se sudionici mogli razdvojiti, nego o problemima koji se tiču čitavog čovječanstva. Mir je ona velika društvena i moralna vrednota koju svi, bili oni vjernici ili bezvjeri, moraju braniti. Ne smiju se razdvajati vjernici i bezvjeri nego pobornici mira i rata.

Razumljiva je stoga važnost toga da se Istok i Zapad putem dijaloga dovedu do najmanjega zajedničkog nazivnika u pogledu najvažnijih poimanja ljudske prirode, ljudskih prava te etičkih i kulturnih vrijednosti. Nažalost, međunarodni razgovori između vjernika i bezvjeraca marksista doveli su samo do uviđanja potrebe da se spasi čovjek i njegova egzistencija na zemlji. Eto, to je zajednička briga zapadnoga i komunističkoga svijeta za čovjeka kao takvog bez obzira na ideologiju kojoj pripada. Najveću pažnju valja posvetiti čovjeku i njegovoj egzistenciji a ne ideologijama.

Ipak bi takvo usuglašavanje stavova između komunističkog i nekomunističkog svijeta moglo osigurati mir u svijetu, makar i ostao jez imeđu nekomunističke i marksističko-lenjinističke interpretacije prirode čovjeka, njegovih osobina sloboda, njegovih prava itd.

Jedno drugo područje gdje se hitno nameće potreba dijaloga u prilog mira jest područje znanosti. Potrebno je dati na znanje ljudima nauke, pa bili oni i bezvjerici, da njihov rad mora pripomoći popuštanju napetosti između Istoka i Zapada kao i između Sjevera i Juga, da on dakle, mora ići za ostvarenjem pravde (tj. za rješanjem problema nejednakog razvoja), za miroljubivim poštivanjem (a ne za nuklearnim ratom), za poštivanjem dostojanstva svakoga čovjeka (a ne za ekonomskim eksploatiranjem krajeva s jakim demografskim prirastom upotrebom "pilule") itd.

Valja i dalje podržavati kontakte, diskusije i dijalog između vjernika i bezvjeraca sviju nivoa i usmjerenja, između Istoka i Zapada, kao i između Sjevera i Juga, kako bi se došlo do sporazuma radi ostvarenja autentičnog mira, sveopće solidarnosti bratstva među ljudima. Jedino bratstvo među ljudima omogućit će da se postigne mir bez granica i da se uklone napetosti koje danas muče i uznemiruju čitav svijet.

31. srpnja 1985.

Bilješke:

- (1) Vidi "Tiskovna konferencija kard. P. Puparda u "Athéisme et dialogue", 1985, 2/3, str. 106-113.
- (2) v. katolički mađarski tjednik "Uj ember" od 18. III. 1984, članak "Dijalog o dijalogu".
- (3) v. J. Lukacs, "Dijalog, odgovornost i povjerenje" u "Nauka i religija", 1985, 4, str. 51-52.
- (4) v. J. Samoškin "Kršćanske Crkve i mirovni pokret", str. 193-195 u "Világosság", 1985, 3 (prijevod iz "Wiener Blätter").

TAJNIŠTVO BISKUPSKE KONFERENCIJE JUGOSLAVIJE
Zagreb, Kaptol 1

Br. 367/BK-85-ad

Zagreb, 17. listopada 1985.

Od Papinske komisije "Justitia et Pax" primili smo tekst gornjeg dokumenta, koji je pripravilo rimsko Tajništvo za one koji ne vjeruju, a u skladu s temom koju je za 19. svjetski Dan mira (1. 1. 1986.) izabrao Sveti Otac Ivan Pavao II.: "Mir kao vrijednost bez granica" (a pripadni slogan glasi: "Sjever-Jug, Istok-Zapad: samo jedan mir". - Hrvatski prijevod dokumenta dostavljamo svim biskupima radi prikladnog korištenja.

Naše Tajništvo dostavilo Vam je 18. 7. 1985. (br. 285/BK-1985-ad) kratki prikaz teme "Svjetskog dana mira 1986", određen za tisak.

Dr Vjekoslav Milovan
gen tajnik BKJ

Njegova Svetost papa Ivan Pavao II izabrao je slijedeću temu za XIX. Svjetski dan mira: "MIR JE VREDNOTA BEZ GRANICA". Geslo ove teme jest:

SJEVER-JUG, ISTOK-ZAPAD: JEDAN JEDINI MIR

Ovom temom Sveti Otac namjerava podvući univerzalnost problema mira i zatražiti od svih da razmišljaju o korelaciji koja postoji između zalaganja za mir i rada u korist socijalne pravde.

Nadahnuće za tu temu dolazi od II. Vat. sabora (Past. konst. Gaudium et spes) i enciklike pape Pavla VI Populorum progressio. Sam Ivan Pavao II osvrnuo se već na tu tematiku u svojim porukama za Svjetski dan mira u protekle dvije godine kao i u svom govoru Diplomatskom zboru akreditiranom pri Sv. Stolicu 12. siječnja 1985.

Sv. Otac sada predlaže da se produbi razmišljanje o toj temi, da bi se vidjelo kako traganje za pravednim rješenjima nejednakosti koje postoje između sjeverne i južne hemisfere doprinosi smanjenju napetosti u odnosima između Istoka i Zapada te kako iz dijaloga i sporazumjevanja između Istoka i Zapada proizlazi veća mogućnost razvitka i šira pomoć narodima trećeg svijeta. On zahtjeva da se te dvije problematike ne izoliraju jedna od druge. Sveti je Otac obuzet brigom da današnji svijet bude zaista solidaran u potrazi za istinskim mirom, budući da taj mir treba biti sagrađen na istini, pravednosti i iskrenoj ljubavi prema svakoj osobi i prema svim narodima bez ikakve diskriminacije.

Glavnim čvorištem ostaje integralni razvoj osobe i naroda. Problemi razvoja zadnjih su se godina promijenili, a pojavila su se i neka nova pitanja. Prirodne katastrofe i ljudske tragedije - poimence podsjećajući na glad - bolno i na dramatični način pogađaju čitave regije zemlje.

U foto se vrijeme rasipaju energije i drugocjene rezerve u sukobima i u utrci za sve savršenijim oružjem. Orkva namjerava prije svega dozvati u pamet glavno mjesto koje treba dati ljudskoj osobi uzetoj u svim dimenzijama njenog bića i ponosa, a tako i središnji i univerzalni karakter duhovnih, etičkih i kulturnih vrednota na kojima se zasnivaju njeno dostojanstvo, njena prava i težnje.

Osim toga valja stimulirati one stavove i kvalitete koji potiču etički razvoj, pravednost i mir: solidarnost i sveobuhvatno bratstvo, suradnju i obustrano poštovanje, međuzavisnost i samopouzdanje (self-reliance). S druge pol strane valja razvijati dijalog, obranu i promicanje ljudskih prava i volju da se izgrade funkcionalne, političke i juridičke strukture za jedan globalni mir.

To je središnji cilj Međunarodne godine mira 1986. Nju se proglašila Ujedinjeni narodi, a bit će otvorena 24. listopada 1985. prilikom četrdesete obljetnice osnutka OUN-a. Jedan takav cilj predstavlja moralni imperativ za sve narode i za svaku ljudsku osobu. To nije luksuz za nekog koji je željan angažmana. Pred pitanjima tolikog broja ljudi, pred nesporazumima među narodima, pred izazovom koji predstavlja utrka u naoružavanju - apel Sv. Oca u korist mira jest apel upućen srcu i duhu svake osobe dobre volje. Taj apel je jasan i prijemno potreban. On je upućen svima nama: "Mir je vrednota bez granica". Jedan jedini mir neka bude i za Sjever-Jug i za Istok-Zapad.

TAJNIŠTVO BISKUPSKKE KONFERENCIJE

Kaptol 1. Z a g r e b

Broj: 235/BK-1985-ad

Zagreb, 18. srpnja 1985.

Nakon što je Sv. Otac 25. VI. o.g. najavio temu idućeg Svjetskog dana mira, u Rimu je objavljeno i njegovo priloženje za tinač koje u prijevodu dostavljamo svim članovima BKJ, radnjakom istog.

**BISKUPSKOG ORDINARIJATA
M O S T A R**

Dr Vjekoslav Milovan
generalni tajnik BKJ

Broj: 317/85 - Dne 25. 7. 1985.

SACRA CONGREGATIO
PRO DOCTRINA FIDEI

00193 Romae, die 29 Septembris 1985
Plenum dei S. Ufficio, 11

- 40 -

PROT. N. 291/70.....

(In responsione facit mentio huius numeri)

Excellentissime Domine,

inde ab aliquot annis, apud quosdam coetus ecclesiales, conventus ad pre-
cationes faciendas multiplicantur hoc quidem proposito, ut liberatio obtineatur
ab influxu daemonum, etiamsi non de exorcismis proprie dictis agatur; qui
conventus peraguntur sub ductu laicorum, etiam praesente sacerdote.

Cum a Congregatione pro Doctrina Fidei quaesitum sit quid sentiendum de
hisce factis, hoc Dicasterium necessarium putat, omnes Ordinarios certiores
facere de responsione quae sequitur:

1. Canon 1172 Codicis Iuris Canonici declarat neminem exorcismos in ob-
sessos proferre legitime posse, nisi ab Ordinario loci peculiarem et
expressam licentiam obtinuerit (§1), ac determinat hanc licentiam ab
Ordinario loci concedendam esse tantummodo presbytero pietate, scien-
tia, prudentia ac vitae integritate praedito (§2). Episcopi igitur e-
nixe invitantur, ut observantiam urgeant horum praescriptorum.
2. Ex hisce praescriptionibus sequitur ut christifidelibus etiam non li-
ceat adhibere formulam exorcismi contra satanam et angelos apostati-
cos, excerptam ex illa quae publici iuris facta est iussu Summi Pon-
tificis Leonis XIII, ac multo minus adhibere textum integrum huius
exorcismi. Episcopi hac de re fideles admonere curent in casu necessi-
tatis.
3. Denique, ob easdem rationes, Episcopi rogantur ut vigilant ne - etiam
in casibus qui, licet veram possessionem diabolicam excludant, diabo-
licum tamen influxum aliquantulum revelare videntur - ii qui debita po-
testate carent conventus moderentur, in quibus ad liberationem obti-
nendam preces adhibentur, quarum decursu daemones directe inter-
pellantur et eorum identitas cognoscere studetur.

Harum normarum tamen enuntiatio minime christifideles abducere debet a
precando ut, quemadmodum Jesus nos docuit, liberentur a malo (cfr. Mt 6,13).
Insuper Pastores hac oblata opportunitate uti poterunt, ut in mentem revocent
quid Ecclesiae traditio doceat circa munus quod proprie ad sacramenta et ad
Beatissimae Virginis Mariae, Angelorum Sanctorumque intercessionem spectat in
christianorum etiam contra spiritus malignos spirituali certamine.

Hanc occasionem nactus impensos aestimationis meae sensus Tibi obtestor
permanens

add.mus in Domino

Joseph Card. Ratzinger

Præfatus

+ Albertus Bressan

a secretis

BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE

T a j n i š t v o

Br. 416/BK-85-ad

Zagreb, 11. studenoga 1985.

Svim članovima naše Biskupske konferencije dostavljamo kopiju
gornjeg dopisa Sv. Kongregacije za nauk vjere koji se odnosi na
nastojanja oko oslobođenja od utjecaja demona.

Vj. Milovan
Dr Vjekoslav Milovan
gen. tajnik BKJ

**Biskupska Konferencija
Jugoslavije**

P r i o p ć e n j e z a j a v n o s t

Biskupska konferencija Jugoslavije održala je, u povodu tisuću i stote obljetnice smrti sv. Metoda (885-1985), izvanredni svečani sabor u Đakovu 4. i 5. srpnja o.g.

Prema odluci jesenjeg (1984) i ovogodišnjeg zasjedanja BK, program proslave bio je zamišljen šire: prvog je dana upriličen jednodnevni znanstveni skup, što ga je vodio Biskupijski odbor u Đakovu u suradnji s Odborom BKJ za proslavu spomenute godišnjice, a navečer 4. istoga srpnja u đakovačkoj katedrali održana je akademija; drugog dana (5. srpnja) bila je, također u katedrali, svečana euharistija što ju je u ime pape Ivana Pavla II predvodio njegov osobni Legat, uzoriti gosp. kardinal Agostino Casaroli, državni tajnik Svete Stolica. Osim njega đakovačkim su svečanostima prisustvovali ugledni crkveni gosti iz zemlje i raznih zemalja Evrope.

Uzoriti gosp. Legat doputovao je u Đakovo zajedno s nadbiskupom mons. Luigi Poggijem, apostolskim nuncijem za posebne zadatke, i s apostolskim pronuncijem u SFRJ, nadbiskupom mons. Francescom Colasuonnom te drugim uglednim pratiocima. U ime Vijeća biskupskih konferencija Evrope (CCEE) bio je prisutan kardinal George Basil Hume, nadbiskup westminsterski i predsjednik BK Ebgloske; u ime BK Italije kard. Salvatore Pappalardo, nadbiskup ^wgrada ~~u~~ Palermo; u ime BK Poljske kard. Jozef Glemp, nadbiskup Gniezna i Warszawe te primas Poljski; u ime BK Francuske kard. Jean-Marie Lustiger, nadbiskup pariški; u ime BK Austrije mons. Stefan Laszlo, biskup gradišćanski; u ime BK Mađarske mons. Jozsef Udvardy, biskup iz Szeged-Csanada; u ime BK Grčke mons. Demetrios Roussos apostolski vikar solunski; u ime BK Savezne republike Njemačke mons. Franz Eder, biskup u Passau; središnju benediktinsku udrugu predstavljao je Dom Viktor Dammerz OSB, opat primas iz samostana S. Anselmo u Rimu.

U ime ekumenskog tijela Konferencije Crkava Evrope (KEK) iz Ženeve na slavlju u Đakovu bili su prisutni: njegovo preosvećenstvo gosp. Dometijan, vikar Patrijarha Bugarske pravoslavne Crkve iz Sofije, i dr Alexandros Papaderos, profesor Pravoslavne akademije na Kreti u Grčkoj; Srpsku Pravoslavnu Crkvu zastupali su visoko preosvećeni gospodin Jovan Pavlović, mitropolit zagrebačko-ljubljanski, i preosvećeni gospodin Lukijan Fantelić, episkop slavonski iz Pakraca; Makedonsku pravoslavnu Crkvu predstavljao je Njegovo Blaženstvo gosp. Angelarij, arhiepiskop ohridski i makedonski, i visoko preosvećeni gospodin Gavril, mitropolit povardarski; preč. gosp. Endre Lang, biskupski vikar iz Vinkovaca zastupao je ReformatSKU Crkvu. Prisutni su bili također visoki predstavnici državnih vlasti.

Sabor BKJ počeo je pjevanjem Trećeg časa u katedrali a zatim je svoj radni

dio nastavio u dvorani Sjemeništa. Poslije pozdrava uzoritog gosp. kard. Franje Kuharića, nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika BKJ, održali su predavanje dvojica stručnjaka za Ćirilometodsku problematiku: prof. dr. František V. Mareš, sveučilišni profesor u Beču i akademik Austrijske akademije znanosti i umjetnosti ("Poslanje i djelo Svete Braće - značenje nekad i danas"), i dr. Branko Fučić, izvanredni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, iz Rijeke ("Epohalna važnost učenika Svete Braće za duhovnu kulturu Slavena"). U daljnjem dijelu, kojemu je uz brojne navedene ugledne goste pribivao također uzoriti gosp. Legat A. Casaroli zajedno s nadbiskupom L. Poggijem, biskupi Jugoslavije odlučili su da se liturgijski kult Sv. Klimenta Ohridskog, Gorazda i drugih učenika Sv. Ćirila i Metoda, proširi na čitavo područje BKJ kao spomen (memoria) koji će se slaviti na dan 27. srpnja. Ujedno su biskupi zaključili da će uputiti molbu Svetom Ocu Ivanu Pavlu II: kao što je Lav XIII enciklikom "Grande munus" (1880) kult Svete Braće uveo u kalendar, misal i časoslov univerzalne Crkve, tako neka on sada, u povodu završetka ovogodišnjeg Metodovog jubileja, u ove iste knjige uvede liturgijsko štovanje spomenutih njihovih učenika Sv. Klimenta Ohridskog i drugih. Također je odlučeno da se u crkvenim srednjim i visokim školama sustavnije izučavaju staroslavenski jezik i duhovna Ćirilometodska baština; napokon poduprta je želja Svetog Oca da iz naših krajeva u listopadu o.g. krene u Rim jubilarno hodočašće.

U toku prvog dana proslave u Đakovu (4. srpnja), biskupi Jugoslavije zajedno s uglednim gostima, na čelu s kardinalom Legatom, prisustvovali su prijemu što ga je u čast proslave 1100. godišnjice smrti sv. Metoda dao gosp. Živorad Kovačević, član Saveznog izvršnog vijeća i predsjednik Komisije za odnose s inozemstvom.

Sutradan, 5. srpnja, na blagdan Svete Braće Ćirila i Metoda održana je u Strossmayerovoj katedrali središnja liturgijska proslava skupnom koncelebriranom misom svih naših biskupa, uglednih crkvenih gostiju iz inozemstva, velikog broja svećenika i uz sudjelovanje brojnog vjernog naroda, a euharistijsko slavlje predvodio je kardinal Legat A. Casaroli. Na početku euharistije pročitano je Papino pismo (breve) kojim se Državni tajnik Svete Stolicе imenuje Legatom "na svečanostima u čast Sv. Ćirila i Metoda u Jugoslaviji", a uzoriti gospodin Legat je potom u misi, na hrvatskom jeziku, održao i svoju homiliju.

Poslije euharistije i na kraju ove jubilarne proslave, za visoke dostojanstvenike Svete Stolicе i drugih Crkava kao i za predstavnike društvenog i kulturno-znanstvenog života priređen je u hotelu "Đakovo" u Đakovu svečani ručak, kod kojega je održano više pozdravnih govora. Predsjednik BKJ kard. Kuharić izrekao je tom prigodom u ime svih naših biskupa posebnu zahvalnost i visoko priznanje đakovačkom biskupu mgr. Ćirilu Kosu i brojnim drugim djelatnicima koji su uložili velike napore i žrtve te se mogla tako skladno održati ova jubilarna proslava.

Nakon toga kardinal Legat A. Casaroli, zajedno sa svojom pratnjom, napustio je Đakovo i našu zemlju.

TAJNIŠTVO BKJ

P r i o p ć e n j e z a j a v n o s t

Biskupska konferencija Jugoslavije održala je svoje redovito jesensko zasjedanje od 22. do 24. listopada 1985. u Zagrebu. Kao gosti naših biskupa ovom su zasjedanju prisustvovali apostolski pronuncij Svete Stolice u Jugoslaviji nadbiskup Francesco Colasuonno, delegat talijanske Biskupske konferencije biskup Lorenzo Bellomi iz Trsta i delegat austrijske Biskupske konferencije biskup msgr. Stefan Laszlo iz Željezna. Naše je biskupe također posjetio i pozdravio visoki gost iz Australije, nadbiskup u Hobartu msgr. G.C. Young, u čijoj biskupiji živi znatan broj katolika porijeklom iz naše domovine.

U vidu bliže pripreme naše Crkve za sudjelovanje na predstojećoj izvanrednoj Sinodi biskupa, na kojoj će se od 25. studenoga do 8. prosinca o.g. okupiti oko Pape predstavnici svih biskupskih konferencija Katoličke Crkve, naši su biskupi na ovom saboru sabrali i razmotrili iskustva naše Crkve u primjeni i ostvarivanju obnove koju je zacrtao Drugi vatikanski koncil. Ovom prilikom biskupi su potvrdili svoje duboko uvjerenje o epohalnom značenju nauke i odluka posljednjeg koncila koje ne zastarjeavaju nego i dvadeset godina nakon koncila predstavljaju izvor za istinsku crkvenu obnovu koja će se ostvarivati kroz dulju budućnost. Oni su uočili pozitivne plodove koncilске obnove za naš crkveni život; s druge strane izrazili su svoje žaljenje zbog nedostatnog proučavanja koncilskih dokumenata u njihovom izvornom i nepatvorenom bogatstvu. Koncil ostaje trajan poziv na pravu obnovu Crkve. Biskupi smatraju da se neki neredi koji su se prigodice javljali nakon koncila ne smiju nikako pripisivati koncilu, nego nepoznavanju koncila ili krivom tumačenju saborskih usmjerenja. Koncilski dokumenti predstavljaju djelo Duha Svetoga i pouzdan su putokaz kršćanima danas i u budućnosti.

Predstavnici naše Biskupske konferencije koji su nedavno sudjelovali u Rimu na Simpoziju evropskih biskupa i proučavali pitanje o sekularizaciji i evangelizaciji Evrope danas, prenijeli su našim biskupima temeljne spoznaje i poticaje do kojih je došao ovaj visoki crkveni skup. Naši se biskupi namjeravaju u skoroj budućnosti posvetiti dubljem proučavanju navedene problematike kako se ona postavlja pred Crkvu u našoj zemlji.

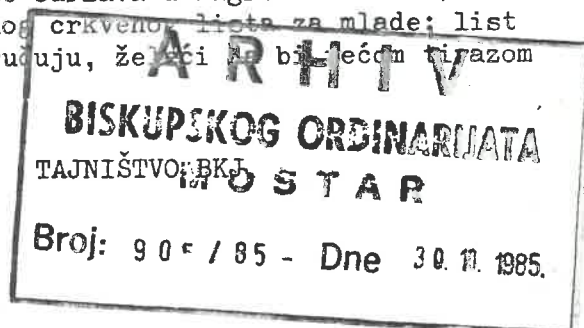
Tijekom ovog sabora BK biskupi su nastavili rad na izradi svoga dokumenta o Crkvi, kojim namjeravaju uskoro progovoriti našim vjernicima.

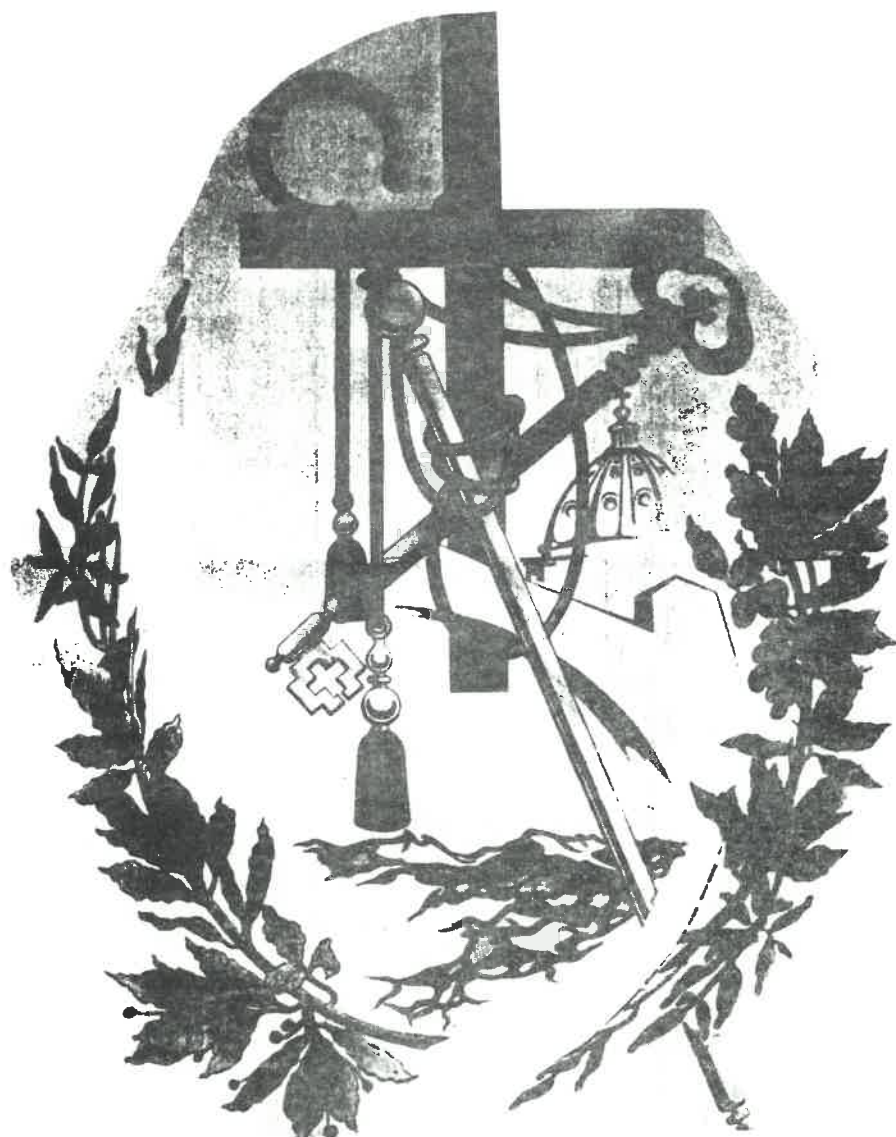
Po isteku petogodišnjeg mandata na ovom su saboru održani izbori za središnje funkcije u našoj Biskupskoj konferenciji. Za predsjednika je ponovno izabran kardinal Franjo Kuharić, a za potpredsjednika nadbiskup Alojzije Šuštar; za druge članove Poslovnog odbora BK izabrani su: nadbiskup Marijan Oblak, biskup Alfred Pichler, biskup Karmelo Zazinović i biskup Matija Zvekanović.

Uz ovaj sabor BKJ slovenski su biskupi održali zasjedanje svoje posebne Pokrajinske biskupske konferencije na kojem su raspravljali o Euharistijskoj godini, o značenju dvadesetogodišnjice koncila i o zaključcima Simpozija evropskih biskupa za Crkvu u Sloveniji.

I biskupi Crkve hrvatskog govornog područja održali su zadnjeg dana zasjedanja posebni sastanak, na kojem su razmotrili nekoliko vlastitih tema. Oni su odobrili tekstove za hrvatsko izdanje liturgijske knjige "Rimski obrednik - Blagoslovi" što se treba uskoro tiskati; odobrili su liturgijske tekstove za blagdan Majke Božje Bistričke (slavit će se 13. srpnja), za blagdan sv. Klementa Ohridskog, Gorazda i drugova - učenika sv. Ćirila i Metoda, te prijevod tekstova za blagdan sv. Andrije Kim Taegŏn, Pavla Chŏng Hasang i drugova mučenika. Biskupi su nadalje potvrdili program crkvenog međubiskupijskog zborovanja mladih vjernika katolika koje se održava u Zagrebu 26. i 27. listopada o.g. Oni su raspravljali i o potrebi posebnog crkvenog lista za mlade; list za mlade "ML" oni smatraju korisnim te ga rado preporučuju, želeći da bi lećem tirazom mogao potpunije odgovoriti potrebama mladih.

Zagreb, 24. listopada 1985.

Okružnice Biskupskog Ordinarijata - Mostar

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU
Facultas theologiae Zagrebiensis
41001 Zagreb, Kaptol 39 II. p.p. 546

Br. 100

Zagreb, dan 21. II. 1992.

Predmet: TEOLOŠKO-PASTORALNI TJEĐAN ZA SVIČENIKE

Preuzvišeni gospodin ...

Katolički bogoslovni fakultet održava sljedeću godinu od 28. po ...
TJEĐAN ZA SVIČENIKE. Tema ovog tjedna je: ...
TJEĐAN ZA SVIČENIKE. Udrat će se u prostorijama ...
Tjeđan za svećenike ... 41001 Zagreb

Prvi dan

Prvi dan: Mladost i subkultura / socio-fenomenološko istraživanje

1. Vrijednost mladosti ... Socio-historijski vid fenomena ...
 2. Vrednote mladosti ... Socio-psihološki, pedagoško-religiozni pristup ...
 3. Budućnost duhovno-religiozne dimenzije u mladima ...
- Konferencije: ...

Drugi dan

1. ...
2. ...
3. ...

Treći dan

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
- OKRUGLI STOL: ...

Četvrti dan

RAĐNE VEŠTAČE

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...

Želeći Vam bbagoslovijane adventske dane i duhovno-radósne božíčne bla-
dane srdečno Vas pozdravliam i ostajèm odan u Kristu i njegovoj Majci

Halbesleben

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

V. I. A. K. I. L. E. D. O. B. L. A. T. N. I. C. H. I.
 N. A. N. A. M. A. M. I. A. R. K. - V. A. S. I. L. I.
 P. R. I. M. I. T. S. K. - M. A. R. K. I. T. S. K. B. U. S. S. I. -
 K. I. T. S. K. V. I. S. I.

dne.

Predmet: Preporočeni viri za študij

[illegible]

GENERALIZI V TEORIJI

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

Biskupski Ordinarijat, Šetalište JNA 18, YU 88001 Mostar

YU 88001 Mostar, pp. 143

Šetalište JNA 18

Tel. (088) ~~25-473~~ 55-473

SVIM ŽUPNIM UREDIMA
MOSTARSKO-DUVANJSKE I
TREBINJSKO-MRKANSKE
BISKUPIJE

Broj:1023/85.

dne:16.12.85.

L
Predmet: Callendarium missarum pro iuventute et
familia christiana

SIJEČANJ:	04. - Katedrala	LIPANJ:	07. - Studenci
	11. - Ravno i		14. - Drinovci
	Trebinje		21. - Tihaljina
	18. - Trebinja i		31. - Grljevići
	Neum	SRPANJ:	05. - Ružići
	25. - Gradac D.		12. - Široki Brijeg
VELJAČA:	01. - Hutovo i		19. - Gorica i
	Prenj		Kočerin
	08. - Hrasno i		26. - Ledinac i
	Stolac		Raskrižje
	15. - Rotimlja i	KOLOVOZ:	02. - Rasno i
	Stjepan Krst		Buhovo
	22. - Aladinići i		09. - Jare i
	Domanovići		Izbično
OŽUJAK:	01. - Dračevo i		16. - Polog i
	Celjevo		Ljuti Dolac
	08. - Mostar-sv. Petar		23. - Posušje
	i Pavao, Nevesinje		30. - Pos. Gradac
	i Capljina		i Rakitno
	15. - Potoci i	RUJAN:	06. - Vir i
	Blagaj		Zagorje
	22. - Drežnica i		13. - Vinjani Herc.
	Jablanica		i Sutina
TRAVANJ:	05. - Gabela i		20. - Duvno
	Gabela Polje		27. - Bukovica
	12. - Konjic, Glavatičevo	LISTOPAD:	04. - Prisoje
	i Goranci		11. - Roško Polje
	19. - Čitluk		18. - Suica
	26. - Međugorje		25. - Seonica
SVIBANJ:	03. - Kruševo i	STUDENI:	08. Grabovica
	Gradina		15. Grude
	10. - Ploče i Gradnići		22. Vinica
	17. - Čerin i Veljaci		29. Rašeljke
	24. - Humac i Vitina	PROSINAC:	06. Gradac Mos.
	31. - Šipovača-Vojnići		13. Kongora
	i Klobuk		20. Crnač

Napominjemo župnicima da odmah po primitku ovog Vjesnika i Direktorija za 1986. godinu ubilježe datum kada je dužan slaviti Misu na ovu nakanu, kako se to kasnije ne bi zaboravilo.

Preporučujem da se ova Misa oglasi u župnim oglasima na nedjelju prije te da se pozovu i vjernici da na njoj sudjeluju, te da se i vjernicima ova nakana preporuči u njihove zajedničke obiteljske jutarnje i večernje molitve.

Msgr. Pavao Žanić, biskup
v.r.

Broj: 1024/85.

Predmet: XIX svjetski dan mira

Svjetski dan mira pada na 01. siječnja 1986. godine. Tema mu je: Mir je vrednota bez granica.

Da bi se što bolje pripremilo za taj dan, neka svećenici prouče tekst Priopćenja Svete Stolice kao i tekst Sekretarijata za one koji ne vjeruju pod naslovom: Mir kao vrijednost bez granica Sjever-Jug, Istok-Zapad: jedan mir. Oba teksta donosimo u ovom broju Vjesnika.

Msgr. Pavao Žanić, biskup
v.r.

Broj: 1025/85.

Predmet: Iseljenički dan

Ove godine slavi se Iseljenički dan 29. prosinca (nedjelja Svete Obitelji), Uz ovaj broj Vjesnika prilažemo poruku Svetog Oca za taj dan. Isto tako prilažemo i prigodni plakat kao i pismo predsjednika Vijeća za našu emigraciju.

Velik broj naših vjernika i dan danas radi u inozemstvu u otežanim prilikama i tako zarađuje potrebni kruh za svoje obitelji. Sjetimo ih se na ovaj dan i pomolimo se da ih Bog sačuva u vjeri i ljubavi prema Bogu i svom narodu.

Msgr. Pavao Žanić, biskup
v.r.

Broj: 1026/85.

Predmet: Nakane Apostolata molitve

Preporučam da se što više vjernika i svećenika učlani u Apostolat molitve.

O. Vladimir Pribanić, DI otisnuo je na posebne sličice opće i misijske nakane Svetog Oca za sve mjesece u 1986. god.

kao i neke druge molitve.

Cijena je 7,-ND po komadu.

Za narudžbe od 100 i više komada popust je 10%.

Sličice se naručuju na adresu: p. Vladimir Pribanić
Fratrovac 38
41000 Zagreb

Broj: 1027/85.

Predmet: Godišnji izvještaj župnika Ordinarijatu za
1985. godinu

Kao što je već od ranije praksa svi župnici osobno daju
na Ordinarijatu Izvještaj o stanju u župi u protekloj godini.

Tu obavezu treba ispuniti tokom mjeseca siječnja ili najkas-
nije do 10. veljače 1986. godine.

Tom prilikom uz dostavu propisanih milostinja (priložen
formular) treba dostaviti i crkvenu statistiku (priložen
formular) za 1985. godinu.

Isto tako treba donijeti i prijepise Matičnih knjiga za
1985. godinu.

Msgr. Pavao Zanić, biskup
v.r.

Broj: 1028/85.

Predmet: Formulari za potrebe župske kancelarije, biljezi

Svi potrebni formulari (molbe, listovi: krsni, vjenčani,
slobodni, obiteljski, smrtni... formulari ženidbenog postupka,
za Matice...) mogu se dobiti u kancelariji Ordinarijata u
dovoljnoj količini.

Isto tako, primjećuje se da neki župnici izdaju dokumente
iz župnog ureda bez stavljanja propisane takse u obliku bi-
ljega. Napominjem da je to nedopušteno i tko tako čini, čini
prekršaj. Potrebna količina biljega za župsku kancelariju
može se nabaviti u kancelariji Ordinarijata.

Msgr. Pavao Zanić, biskup
v.r.

Broj: 1029/85.

Predmet: Popis sjemeništara i
bogoslava Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske biskupije

- a) sjemeništanci: 1. razred: Bebek Marko - Šipovača-Vojnići
Blažević Ivan - Rašeljke
Čorić Slaven - Kruševo
Kutleša Branko - Prisoje
Perić Ivan - Rotimlja
2. razred: Ljubičić Luka - Prisoje
Marić Nikola - Stjepan Krst
Vidić Željko - Stjepan Krst
3. razred: Galić Josip - Gabela Polje
Kutleša Dražen - Prisoje
Zlomislić Dragan - Sutina
4. razred: Boras Ivica - Gabela Polje
Ćirko Jozo M. - Rašeljke
Ćirko Jozo S. - Rašeljke
Pavlović Ivica - Gradac D.
Puljić Ivan - Rotimlja

Svega sjemeništara na školovanju u Biskupskom sjemeništu
u Dubrovniku 16 (šesnaest).

- b) bogoslovi: 1. godina: Božić Gordan - Gradina
Čorić Marko - Kruševo
Čorić Pero - Kruševo
Šiljeg Ivan - Gabela
2. godina: Vuletić Ante - Gradac D.
3. godina: Pervan Marinko - Čeljevo
Šutalo Ivo - Dračevo
4. godina: Majić Milenko - Drinovci
Majić Željko - Drinovci
Rajić Pero - Toronto (Canada)
VPuljić Vinko - Rotimlja
5. godina: Raguž Vinko - Stolac
6. godina: Pavlović Antun - Rotimlja
Štironja Ivan - Aladinići
Tomić Velimir - Gabela Polje

Svi ovi bogoslovi studiraju na Vrhbosanskoj bogoslovnoj
školi u Sarajevu, a ima ih 15 (petnaest).

U Zagrebu se na Institutu D.1. nalazi Ivan Baćak iz ž. Duvno.

U mjesecu prosincu 1985. javljeno od Rektorata bogoslovije
u Sarajevu da je bogosloviju napustio Ivica Ivanković iz ž.
Rašeljke, koji se i sam pismeno javio da odlazi te se zahva-
lio na dosadašnjem školovanju.

Naše sjemeništare i bogoslove preporučujemo braci sve-
ćenicima u molitve (jedna hora časoslova za naš podmaladak
po preporuci našeg pok. nad. Čule "Liga Petra Barbarića").

TAJNISTVO

PRIOPĆENJE SA DVODNEVNOG ZASJEDANJA KOMISIJE ZA ISPITIVANJE DOGAĐAJA
U ŽUPI MEĐUGORJE - 30. i 31. 05. 1985.

U skladu s dogovorom s posljednjeg zasjedanja Komisiju je sazvao Biskupski ordinarijat za dane 30. i 31. svibnja 1985. godine. Odazvali su se svi članovi. Zasjedanje je otvorio mjesni biskup mons. Pavao Žanić izvijestivši o događajima i momentima koji su nastali od posljednjeg zasjedanja. Iza toga Biskup je ostavio Komisiji da samostalno radi pod predsjedanjem dr Mate Zovkića.

Prvog dana Komisija je obavila razgovor s fra Jozom Zovkom i fra Zrinkom Čuvalom koji su u ljetu 1981., kad su počeli međugorski događaji, bili župnik i kapelan u toj župi. U razgovoru s njima članovi Komisije dobili su širi uvid u početke međugorskih događaja i saslušali njihovo svjedočenje o motivima koji su na njih utjecali da zauzmu pozitivan stav prema ovim događajima.

Tri člana Komisije izvjestila su o razgovoru sa s. Marcelinom Sušac u Zagrebu i sa s. Vladimirom Vučić ovdje u Mostaru koje su također djelovale u Međugorju na početku spomenutih događanja.

Drugog dana fra Tomislav Pervan, župnik i fra Slavko Barbarić, kapelan u župi Međugorje, prikazali su Komisiji video-kazete na kojima su snimljene neke reakcije djece za vrijeme njihovih doživljaja. U kraćem razgovoru s njima uočene su poteškoće pastoralnog djelovanja u Međugorju i delikatnost duhovnog vodstva. Komisija je također saslušala izvještaje o nastavku istraživanja s područja koje istražuju pojedini njezini članovi: usporedba pojma obraćenja u Evanđelju i međugorskim porukama, disciplinske poteškoće u vezi s dvojicom bivših mostarskih kapelana koji se pozivaju na međugorske poruke, teološka problematičnost nekih međugorskih poruka, manjkava dokumentacija o navodnim čudesnim ozdravljenjima.

Komisija ustanovljuje da joj i dalje stvaraju poteškoće polemički spisi i preuranjeni stavovi o ovim događajima. Pojedini članovi preuzeli su zadatke za slijedeći sastanak.

Mostar, 31. svibnja 1985. godine.

KOMISIJA ZA ISPITIVANJE DOGAĐAJA
U ŽUPI MEĐUGORJE

ZASJEDANJE KOMISIJE ZA MEĐUGORJE 26. I 27. RUJNA 1985.

Na poziv Biskupskog ordinarijata u Mostaru zasjedala je 26. i 27. rujna 1985. godine Komisija za ispitivanje događaja u župi Međugorje. Ovom zasjedanju nisu prisustvovala četiri člana iz opravdanih razloga. Zasjedanje je otvorio mjesni biskup msgr. Pavao Žanić iznijevši neke primjedbe na zapisnik s posljednjeg zasjedanja koje su se ticale njegovih propovijedi i izjava o Međugorju u prvim tjednima i mjesecima.

U skladu s predviđenim programom jedan član Komisije na temelju dostupnih, zapisanih i snimljenih materijala i izjava rekonstruirao je slijed događaja u prva dva mjeseca. Drugi član istraživao je pouzdanost triju "dnevnika" jedne od "vidjelica" i Župske kronike ukazanja. Ovo je učinjeno s ciljem da se razluče doživljaji same djece od već proširenih interpretacija u objavljenoj građi.

Jedan član Komisije obradio je dio građe o duhovnim plodovima koju je slao Župni ured Međugorje članovima Komisije. Komisija je saslusala izvještaje članova koji su bili u Međugorju 24. i 25. lipnja 1985. te u ime Komisije promatrali liturgijska slavlja i pobožnosti prispjelih hodočasnika.

Prvog dana zasjedanja u poslijepodnevnim satima šest članova Komisije bilo je u Međugorju te promatralo doživljaj jedne od vidjelica, koja je ovaj puta bila jedina prisutna, i večernje pobožnosti u župnoj crkvi. Tom prilikom dvoje liječnika članova Komisije razgovaralo je s tri vidjelice.

Liječnici članovi Komisije osvrnuli su se na neke objavljene medicinske nalaze, uglavnom stranih stručnjaka, dobivene pomoću suvremenih tehničkih pomagala te istaknuli potrebu i korist takvih nalaza. Pri tom su upozorili na činjenicu da strani liječnici zbog nepoznavanja jezika nisu mogli izravno s djecom razgovarati i tako dobiti potpuniju sliku o njima.

Pojedini članovi preuzeli su zadatke za slijedeće zasjedanje koje će biti koncem studenog ove godine.

Mostar, 27. rujna 1985.

Za Komisiju:

Mato Zovkić

Dr Mato Zovkić

predsjedatelj zasjedanja

Vijesti, događaji,

Profil i in memoriam...

Župski ured
Stolac
Br. 67/85.

Stolac, 20. lipnja 1985.

A R H I V - 60 -
BISKUPSKOG ORDINARIJATA
STOLAC

Broj: 538/85 - Dne 20. 6. 1985.

PROSLAVA SRCA ISUSOVA U LJUBINJU

Ljubinja, 16. lipnja - U nedjelju, 16. lipnja 1985. poslije blagdane Srca Isusova, slavljen je sv. misa u novoobnovljenoj kapelici Srca Isusova u Ljubinju. Lijepo vrijeme, obnovljena kapelica sa uređenim okolišem, skup hodočasnika od 250 ljudi koji su došli jednim autobusom i sa 20 automobila, stvorilo je lijepo raspoloženje u prvim trenucima susreta vjernika u Ljubinju. Nakon pobožnosti Presvetom Srcu Isusovu, slavljen je misa pod kojom su pjevali članovi crkvenog zbora iz Stoca. Iza mise bio je pojedinačni blagoslov hodočasničkih automobila. Sve je završeno zajedničkim objedom na travi u dvorištu kapelice. Ambijent kapelice u Ljubinju poziva da se češće ostvaruju vjernički izletnički dani. Mnogi su poželjeli da se u jesen ponovno suretnemo u Ljubinju, ali i uz sudjelovanje vjernika iz drugih župa, a ne samo vjernici župe Stolac kao ovaj put.

SKUP MINISTRANATA STOLAČKOG DEKANATA

Stjepan Krst, 19. lipnja - Dana, 19. lipnja 1985. ostvareno je jednodnevno druženje ministran^{ta}a i svećenika stolačkog dekanata na Stjepan Krstu. Susret je počeo u 9 sati u župskoj crkvi sv. Ivana Krstitelja pokorničkim bogoslužjem, osobnom ispovjedi, a zatim su pod misom sudjelovali svi svćenici i ministrianti. Nakon doručka bio je za ministrante duhovni nagovor, a poslije rekreativni program u šumi i livadi udaljenoj 3 km. Tamo je bio ministrantski turnir nogometni. U popodnevni program uključen je i zajednički objed uz pjesmu i šalu. Svi smo se vratili sretno kućama sa željom da se ovakvi sureti češće događaju, kako bi se međusobno ~~razmijenili~~ poznavali i potpomagali u svom nastojanju služenja Crkvi. Prisutno je bilo 63 ministranta i 9 svećenika.

Mato Puljić

Mato Puljić

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR - 61 -

MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

Biskupski Ordinarijat, Šetalište JNA 18, YU 88001 Mostar

YU 88001 Mostar, pp. 143

Šetalište JNA 18

Te 1985. 07-400 15-11

PARCELA 111 PREDLACIJA

Matije Gupca 14

88000 Mostar

Broj: 600/85.

dne: 20.07.85.

Predmet: Uspostava i blagoslov kapelice na Poljima- Masna Luka

Oče Provincijale!

Vašim pismom br. 330/85. od 19. srpnja 1985. godine tražili ste dozvolu za uspostavu i blagoslov novosagrađene kapelice na Poljima- Masna Luka te dozvolu za slavljenje svete mise i drugih sakramenata u toj kapelici.

Traženoj molbi Vam, u Ime Božje, udovoljavam te neka se blagoslovi prema propisanom obredu kojega ćete Vi obaviti u moje ime.

Neka sve bude na slavu Presvetog Trojstva, raširenje Crkve Kristove i spas duša naših vjernika.

Zahvaljujem svima koji su pridonijeli da se ta kapelica mogla sagraditi, te njima kao i svima koji će u njoj tražiti duhovnu okrepu i snagu milosnog života, kao i sudionicima slavlja blagoslova te kapelice predvođenog od Vas podjeljujem svoj pastirski blagoslov uz pozdrav u Gospodinu

+ Pavao Žarić
Mons. Pavao Žarić, biskup
mostarsko-duvanjski i
apostolski upravitelj
trebinjsko - mrkanski

ARCHIV
BISKUPSKOG ORDINARIJATA
MOSTAR

Broj: 600/85 - Dne 20.7.1985.

Drugu godinu zaredom priredjen je susret - obnova ministranata našeg dekanata.

Toplog, sunčanog 2. srpnja, već u ranim jutarnjim satima pristizali su ministranti iz župa: Hrasno, Hutovo, Gradac, Ravno i mladi prijatelji iz Stona u župu Trebinja, gdje su ih čekali njihovi mladi domaćini sa svojim župnikom. U 9 sati započeo je prvi dio, duhovni u župnoj crkvi zajedničkom ispovijedju. Pokorničko bogoslužje predvodio je don Mijo X župnik Hutova. Zatim je slijedila koncelebrirana sv. misa župnika navedenih župa, predvodjeni dekanom don Blažom.

Domaći župnik don Jakov sve je pozdravio na početku euharistije i zaželio dobro i ugodno druženje.

Ovih stotinu ministranata pristupilo je stolu Gospodnjem. Poslije duhovnog stola pristupilo se zajedničkoj agapi-gozbi, koju su zajednički pripremili ministranti sa svojim župnicima. Ravnatelj tjelesne gozbe bio je don Rajko.

Kas smo duh i tijelo okrijepili i osposobili za veće napore pristupili smo popodnevnom, sportsko-rekreativnom programu. Natjecanje je bilo u više disciplina, a u službenim i najprivlačnijim nogometu i potezanju konopa bilo je obilježja i draži, dinamike i napetosti kao u susretima poznatih rivala. Prvo mjesto u nogometu pripalo je ekipi Hrasna, a u potezanju konopa ekipi Trebinja. Nisu se davale ni medalje i nagrade, ali da se dodjeljivala medalja za ponašanje - za ferpley zlatna bi pripala svima.

Veliku radost i iznenađenje za sve nas bio je dolazak našeg biskupa mons. Pavla Lanića. Ministranti su mu se odušili dugim oduševljenim pljeskom.

Nakon ugodnog i nezaborevnog druženja morali smo na kraju dana pružiti ruke prijateljstva i bratstva uz pozdrav "zbogom i doviđenja dogodine".

Vratili smo se svojim kućama ispunjeni duhovnim i tjelesnim zadovoljstvom, bogatiji za nova prijateljstva i poznanstva.

Neka je slava i hvala Trojedinom na svemu ovome!

Don Mijo Klarić

A R M I V EPISKOPSKI ORDINARIAT MOSTAR Broj: 625 / 85 - Dne 7. 1985.

KATEHETSKO-OBITELJSKO VIJEĆE BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE
Br. 3/85.

A R H I V
BISKUPSKOG ORDINARIATA
M O S T A R

Broj: 818/85 - Dne 13. 9. 1985.

Predmet: IZVJEŠTAJ S PETE RADNE SJEDNICE VIJEĆA

Peta radna sjednica Vijeća održana je 10. rujna 1985. u franjevačkom samostanu u Mostaru, M. Gupca 14. Na sjednici su bili prisutni svi članovi Vijeća. Zasedanje je, nakon molitve i kratkog pozdrava, otvorio predsjednik Vijeća dr. Želimir Puljić. Potom je tajnik Vijeća fra Mićo Pinjuh pročitao zapisnik s prethodne sjednice. Svi članovi su, uz kratke usmene primjedbe, prihvatili cjelovit izvještaj s prošle sjednice Vijeća. Nakon ovih uvodnih pojedinosti, prešlo se na konkretni program sjednice. S obzirom na pojedine točke programa, doneseni su sasvim konkretni zaključci, kako slijedi u nastavku ovog izvještaja.

1. SEMINARI PRIPREME ZA KRŠĆANSKI SAKRAMENTALNI BRAK !

O ovoj točki Vijeće već dugo raspravlja, prikuplja podatke i razrađuje konkretne planove. Pojedini članovi Vijeća su, radi prikupljanja dragocjenih podataka, iskustava i nužnih spoznaja, potrebnih za organiziranje ovih seminara, sudjelovali na stručnim kolokvijima i skupovima. Vijeće je konačno napravilo plan realizacije ovih seminara u našoj biskupiji. Prva faza tog obimnog plana je animiranje i temeljito informiranje svih pastoralnih djelatnika na terenu o smislu, važnosti, te organizacijskim i drugim pojedinostima oko (priprema) ovih seminara. Tim više, što će upravo o njima najviše ovisiti uspjeh ovog velikog pastoralnog zahvata. Zato je odlučeno da se ocu Biskupu, za jesenske koronske sastanke, predloži tema "SEMINARI PRIPREME ZA KRŠĆANSKI SAKRAMENTALNI BRAK." Vijeće će osigurati animatore (predavače) za sve koronske sastanke.

2. KATEKIZMI ZA VJEROUČENIKE OSMOGODIŠNJE ŠKOLE

Katehetsko-obiteljsko Vijeće je, nakon studiozne analize pojedinih katekizama i postojeće katehetsko-pedagoške literature, zauzelo jedinstven stav s obzirom na katekizme za pojedine razrede osmogodišnje škole.

Vijeće predlaže slijedeće katekizme:

Za 1. razred "KATEKIZAM ZA NAJMLAĐE" (Smatramo ga prikladnijim od katekizma "U TVOJOJ RADOSTI GOSPODINE", jer se po njemu može raditi, i to veoma kreativno, ako djeca i ne znaju čitati. Naručuje se na adresu: O. Anton Jesenović, Kaptol 9 41000 ZAGREB)

Za 2. i 3. razred preporučujemo "POZVANI NA GOZBU". Ovaj katekizam je izvanredna priprema na prvu svetu pričest. Program je tako napravljen, da ga se može temeljito proraditi za dvije godine.

Za 4. razred preporučujemo "KATEKIZAM Br. 4" Kršćanske Sadašnjosti.

Za 5. razred preporučujemo katekizam "PODIMO ZAJEDNO"

Za 6. razred preporučujemo katekizam "PUT U SLOBODU"

Za 7. i 8. razred preporučujemo katekizam "SNAGOM DUHA".

Upozoravamo katehete, da dobro prostudiraju sadržaj spomenutih katekizama i usporede ga s brojem i trajanjem svojih vjeronaučnih sati, kako se ne bi dogodilo da pojedine katekizme obrade samo polovično. Praksa je pokazala da su katekizmi "POZVANI NA GOZBU" i "SNAGOM DUHA" dostatno gradivo za cijele dvije godine. Zato smo ih i preporučili za 2. i 3. odnosno 7. i 8. razred.

Slična iskustva su imali pojedini katehete radeći s katekizmom "PODIMO ZAJEDNO". Premalo im je bila jedna vjeronaučna godina da ga sustavno i prema priručnim uputama pređu. Stoga su se orjentirali na dvogodišnji rad s ovim katekizmom uzimajući ga kao vjeronaučni udžbenik za 5. i 6. razred.

Prepuštamo razboritosti pojedinog katehete da o tome odluči. Sve ove katekizme, osim onoga za 1. razred, možete naručiti na adresi: Kršćanska Sadašnjost, 41000 ZAGREB, Marulićev trg 14.

Ovdje želimo posebno naglasiti, da je ovo samo prijedlog Katehetsko-obiteljskog Vijeća, ponuđen na temelju dosadašnjeg radnog iskustva sa predloženim katekizmima.

3. STATISTIKE POHAĐANJA VJERONAUČNIH PREDAVANJA SA STRANE STUDENATA I SREDNJOŠKOLACA S TERITORIJA NAŠIH BISKUPIJA

Odlučeno je da se ove godine, koja je proglašena MEĐUNARODNOM GODINOM MLADIH, prikupe točni statistički podaci o pohađanju vjeronaučnih predavanja sa strane srednjoškolaca, studenata i ostalih mladih vjernika s teritorija naših biskupija. Riječ je o mladima koji stalno mjesto boravka imaju na teritoriju naših biskupija, bez obzira pohađaju li školu na teritoriju biskupije ili izvan njega. Vijeće je već pripremilo potrebne formulare. Do jesenskih koronskih sastanaka bit će pripremljene i upute za prikupljanje i obradu statistika, kako bi se s radom moglo započeti odmah nakon tih sastanaka.

4. VJERONAUČNA PREDAVANJA ZA MLADE U MATIČNIM ŽUPAMA

Vijeće najozbiljnije apelira na sve župnike i ostale pastoralne djelatnike da u svojim župama organiziraju redovita, ili barm prigodna (ako im mladi pohađaju vjeronaučna predavanja u školskim centrima izvan teritorija njihovih župa) predavanja za mlade. Teme za ove susrete, Vijeće je ponudilo u "Prijedlogu sustavne i temeljite duhovne obnove mladih....", koji je poslan svim župama naše biskupije.

5. OSNIVANJE KATEHETSKO-OBITELJSKOG BISKUPIJSKOG CENTRA I FONDA VIJEĆA

Vijeće je razmatralo ideju o otvaranju biskupijskog katehetskog centra i osnivanju novčanog fonda Vijeća. Odlučeno je da o toj problematici predsjednik i tajnik Vijeća razgovaraju s biskupom Ordinarijem i izvješte Vijeće o rezultatima na slijedećoj sjednici krajem listopada. Do tada će tajnik izraditi pismeni elaborat (predložak) za osnivanje biskupijskog katehetskog centra.

Izvještaj pripremio: fra Mićo Pinjuh - tajnik

SVEĆENIČKO REPENJE

Dvadesetideveti lipanj 1985. godine, blagdan svetih apostola Petra i Pavla, bio je radostan dan za našu Crkvu. Toga dana je naš biskup msgr. Pavao Zanić podijelio svećenički red u našoj Katedralnoj crkvi, obasjanoj suncem, našoj dvojici dakona:

Draganu FILIPOVIĆU - župa Gradina i

Zdravku IVANKOVIĆU - župa Stjepan Krst.

Uz oca Biskupa koncelebrirali su brojni svećenici. Rodbina naših redenika uz ostali vjerni puk koji je bio ispunio našu Katedralu s pobožnošću su pratili sveto ređenje i riječi našeg Biskupa upućene redenicima da ostanu vjerni danim obećanjima.

Ovo slavlje uzveličali su naši bogoslovi iz Sarajeva.

Kod objeda u katedralnoj dvorani izrečene su brojne čestitke našim redenicima, a otac Biskup je na poseban način izrekao zahvalnost njihovim roditeljima, koji su primjerom svoga kršćanskog života pomogli svojoj djeci da izaberu svećenički poziv.

Zelja svih prisutnih bila je da ih Gospodin u njihovom svećeničkom životu i radu prati svojim blagoslovom.

Naše srdačne čestitke izražavamo i mladomisnicima Hercegevačke franjevačke provincije na dvojici mladih svećenika:

fra Miri GRUBIŠIĆU, zaređen 30. lipnja u

katedrali u Augsburgu i

fra Zeljku GRUBIŠIĆU, zaređen 29. lipnja u bazilici

sv. Marije Anđeoske u Asizu.

Bilo im sretno i blagoslovljeno!

NOVI BISKUP

Svećenike naše biskupije obradovala je vijest da je Sveti Otac imenovao pomoćnim biskupom banjalučkim profesora naše Bogoslovije u Sarajevu dr. Franju KOMARIĆU. To veselje su napose izrazili naši mladi svećenici, njegovi daci. Uostalom i novoimenovani biskup je veoma mlad. Rođen je 03. veljače 1946. u Novakovićima (Banja Luka) od oca Ivice i majke Kate u brojnoj obitelji (ili braće i sestara).

Gimnaziju je završio u Sarajevu, a bogosloviju u Dakovu i Innsbrucku, gdje je na čuvenom sveučilištu 1973. god. i doktorirao. Tema: "Počeci liturgijskog pokreta u njemačkom govornom području". Od 1978. god. je redoviti profesor liturgike i liturgijske glazbe na našoj Bogosloviji. Posebno je zapažen njegov rad na područja naše Metropolije, kao i zapažen trud na oživljavanju crkvene glazbe na našem pokrajinskom i širem nacionalnom planu.

Novoimenovanom biskupu Ordinarijat je uputio svoju te-

legramsku čestitku.

Biskupsko posvećenje će dr. Franji Komarici podijeliti sam Sveti Otac na blagdan Bogojavljenja.

Uz iskrene čestitke novom biskupu i sestrinskoj banjalučkoj biskupiji upravljamo svoje molitve Svemogućem Bogu da blagoslovi život i djelo novog biskupa.

Bio na ponos svojoj biskupiji, svojoj Metropoliji i svojoj Crkvi!!!!!!

ZASJEDANJE KOMISIJE ZA ISPITIVANJE DOGAĐAJA U MEĐUGORJU

Dana 29. i 30. studenog o.g. na poziv Biskupa Ordinarija zasjedala je Komisija za ispitivanje događaja u župi Međugorje. To je bilo VII zasjedanje Komisije.

O zasjedanju nije izdato nikakvo službeno priopćenje za javnost.

Sve događaje u našoj biskupiji bilježi i prati na biskupiji pastoralno-informativni list

CRKVA NA KAMENU

Zato uzmite i čitajte!!!!!!!!!!

+ fra Silvije GRUBISIC

U Americi je 13. svibnja ove godine preminuo član naše Hercegovačke franjevačke provincije, dugogodišnji misionar među hrvatskim iseljenicima o. fra Silvije Grubišić.

Rodio se 08. travnja 1910. god. u Sovićima. U Franjevački red stupio je 1929., za svećenika je zaređen 1935. Odlazi u Ameriku i tu pastoralno djeluje sve do svoje smrti.

Uz pastoralni rad pokojnik se bavio i znanstvenim radom. Najveći plod toga savjesnog rada je djelo HRVATSKA BIBLIJA u 12 svezaka.

Čitav svoj život pokojnik je posvetio Riječi. Neka ga Gospodin obasja sjajem svoga lica!

+ fra Rufin ŠILIĆ

Mnoge je, koji nisu znali da je već duže bolovao, iznenadila vijest o smrti o. fra Rufina Šilića, dugogodišnjeg profesora i bivšeg provincijala. Umro je u Blankenau u Njemačkoj u zajednici naših franjevaca koji pastoralno tamo djeluju.

Pokojnik je rođen 29. prosinca 1911. u Trešnjevici kod Konjica. Rano je ostao bez oca, pa je već zarana osjetio s ostalom svojom braćom teškoću bijede i siromaštva. U Franjevački red stupa 1929. Studirao je teologiju u Mostaru i u Breslau, gdje 1938. postiže doktorat iz teologije. Za svećenika je zaređen 1935. (ove godine proslavio je jubilej zlatne mise). Bio je profesor teologije u Mostaru, a od 1947-1960. profesor teologije u Sarajevu. Od 1967-1976. god. bio je provincijal Hercegovačke franjevačke provincije. Godine 1980. odlazi u Blankenau kod Fulde, gdje je umro 15. lipnja 1985. Pokopan je u franjevačku grobnicu na Soinovcu u Mostaru 19. lipnja 1985. godine.

O. fra Rufin Šilić bio je poznat i učen čovjek i svećenik. Područje njegova djelovanja bilo je veoma široko. U svom radu imao je uspjeha. Koliko su ga ljudi voljeli, a napose franjevačka zajednica, pokazao je njegov sprovod. Mnogo svećenika, sestara i naroda došlo je u crkvu sv. Petra i Pavla u Mostaru, u kojoj je pokojnik propovijedao tolike godine, da se za njega pomoli i od njega oprost. U koncelebriranoj misi zadušnici koju je predvodio o. fra Petar Kراسić, provincijalov zamjenik, jer je o. Provincijal bio na generalnom kapitolu Reda, bilo je oko 100 svećenika, od kojih dosta njegovih daka. Fra Petar je završio svoju homiliju riječima: "Opraštam se od tebe u ime sve braće ove provincije s dubokim poštovanjem prema tvojoj veličini, s ponosom što si bio fratar i svećenik ove zajednice..."

Mnogobrojni su govornici (14) izrekli nakon pričesti svoje oprostajne govore u crkvi, a govorili su o osobi i djelu pokojnika. U ime našeg ordinarija biskupa Zanića, nadbiskupa Čule i dijecezanskih svećenika riječi oprostaja od pokojnika i izraze sućuti Provinciji prenio je generalni vikar don Ante dr Brajko, koji je s ostalim dijecezanskim svećenicima sudjelovao i u koncelebraciji.

Ordinarij je zbog zauzetosti bio spriječen da sudjeluje na sprovodu, ali je u toku dana pohodio samostan te izmolio

odriješenje nad odrom pokojnika i izrazio sućut oo. Franjevcima.

Završit ćemo s riječima s kojima se gvardijan mostarskog samostana o. fra Kornelije Kordić oprostio od pokojnika na groblju Šoinovac: "Hvala ti za sve što si dobro učinio za našu hercegovačku franjevačku zajednicu, za Crkvu i za ovaj narod. Neka ti bude Bog plaća i nagrada!"

+ fra Mirko MAGZAN

Iz naše sredine Bog je uzeo k sebi o. fra Mirka Magzana. Preminuo je 15. listopada, a ukopan je 16. listopada o.g. na Humcu. Sprovod je vodio provincijalov vikar fra Petar Krasić.

Pokojnik je rođen 21. kolovoza 1919. god. u Mostaru. U franjevački red je stupio 05. srpnja 1936., a za svećenika je zaređen 02. svibnja 1943. godine. Velik dio svog svećeničkog djelovanja proveo je u rodnom Mostaru i na Humcu. Pokojnik je bio obdaren mnogim darovima i sposobnostima, a napose se isticao ljubavlju prema Spasitelju prihvaćanjem iskrenom jednostavnošću volje Božje i u teškoj bolesti. S ljubavlju ga je ispratilo na počinak mnoštvo vjernika i preko 80 svećenika.

Ordinarij je poslao pismeno izraze saučešća o. Provincijalu i oo. Franjevcima ističući u pismu da će ime o. fra Mirka Magzana "ostati pojam i simbol dobrote i jednostavnosti prave franjevačke duše".

Neka mu Gospodin bude nagrada!

+ fra Alfonz JUKIĆ

Na groblju Šoinovac sahranjen je 26. listopada o.g. o. fra Alfonz Jukić. Pokojnik je rođen 08. ožujka 1921. u Osoju (Posušje). Stupio je u Franjevački red 1941. Za svećenika je zaređen 1947. U mnogim župama je pastoralno djelovao: Klobuk, Mostar, Duvno, Rakitno, Drinovci, Humac, Posuški Gradac i Gorica. U svim mjestima ostao je zapamćen i po svojoj propovijedi, a i po svom svećeničkom srcu.

U koncelebriranoj misi koju je predvodio o. fra Venedin Karačić sudjelovalo je mnogo svećenika, a svetoj misi i sprovodu prisustvovao je uz rodbinu i veliki broj sestara i vjernika.

U ime Biskupskog ordinarijata riječi oprostaja i sućuti izrazio je gen. vikar don Ante Brajko, koji je koncelebrirao u sprovodnoj misi.

Upravi naše provincije izražavamo sućut, a dragom pokojniku Gospodin podario život vječni u društvu svetih!

+ fra Ratimir KORDIĆ

Bog je 04. studenog o.g. pozvao s ovoga svijeta o. fra Ratimira Kordića. Pokopan je 06. studenog na groblju u Cerinu. Rođen je na Vionici, župa Medugorje 01. studenog 1910. god., a u Franjevački red je stupio 03. kolovoza 1929.

Za svećenika je zaređen 16. lipnja 1935. Ove godine je proslavio zlatomisnički jubilej. Čitav svoj svećenički život pokojnik je proveo u Hercegovini, dijeleći sa svojim narodom sve teškoće, radosti i žalosti. Njegovo je djelovanje bilo nenametljivo, ali našem jednostavnom puku nije mogao ostati skriven taj pobožni i dobri svećenik, prema kojemu je gajio iskrenu odanost i poštovanje, što se najbolje pokazalo prigodom njegova sprovoda kad je pored tolikih svećenika i časnih sestara veliko mnoštvo vjernika čerinske župe, gdje je zadnje vrijeme boravio, kao i vjernika iz Ploča, gdje je bio župnikom, došlo da ga s molitvom isprati na put Gospodinu.

Našoj Franjevačkoj provinciji i napose o. fra Korneliju Kordiću, izražavamo bratsku sućut, a dobrom o. fra Ratimiru molimo pokoj vječni u Kraljevstvu Očevu.

+++++

+ Kata CARAPINA

Veliki broj svećenika (50) i časnih sestara (15) i vjernika ispratilo je na posljedni počinak na mjesnom groblju Vrđi Katu Carapina rođ. Šarić, majku našeg svećenika don Bariše.

Umrla je 13. studenog o.g. u 73.-oj godini života, a ukopana je 15. studenog. Pokojnica je u zadnje vrijeme teže болоvala ali je strpljivo podnosila svoj križ. I čitav njezin život bio je nadahnut vjerom u Isusa. U toj vjeri odgojila je i svoju djecu (rodila ih je devetero), pa nije nikakvo čudo da je dvoje njezine djece izabralo duhovni poziv - don Bariša je svećenik, a kći Mara postala je karmelićankom.

Generalni vikar don Ante dr. Brajko koji je predvodio koncelebriranu sprovodnu misu i obrede sprovoda zahvalio je pokojnici na primjeru koji je dala svojim kršćanskim životom. A posebno je bio dirljiv oproštaj od pok. Kate njezina sina svećenika don Bariše koji je zahvalio majci za ljubav koju je pokazivala prema svakome, a napose svećenicima.

Mužu pok. Kate Anti te njezinoj djeci izražavamo iskrenu sućut, a za pokojnicu molimo vječnu radost u nebeskom kraljevstvu.

+ Grgo PERIĆ

Na groblju u Čeljevu sahranjen je 29. studenog o.g. Grgo Perić, otac našeg svećenika don Ratka Perića. Dan je bio sunčan i ugodan. Veliki broj svećenika - preko 60 - i časnih sestara, kao i vjernika došlo je da se pomoli za dušu pok. Grga i isprati ga na zadnji počinak. U svečanoj koncelebriranoj misi, koju je predvodio barski nadbiskup msgr. Petar Perković, bili su uz don Ratka Perića i gen. vikar don Ante Brajko i ostali svećenici. Sin pok. Grga don Ratko održao je pod misom u crkvi punoj svijeta homiliju o smrti i uskrsnuću.

Pokojnik je bio pobožan i dobar vjernik, kao što je naglasio župnik njegove rodne župe Rotimlja. Njegov život

često naporan i s križevima, osobito u posljednje vrijeme, kada je pokojnik bolovao, dobivao je svoj smisao u vjeri u Spasitelja Isusa i u nadi uskrsnuća. Generalni Vikar zahvalio je u ime svećenika naših biskupija pokojniku za njegov primjerni kršćanski život i za sina don Ratka kojega je dao Crkvi.

Ženi pok. Grge Anici, njegovim sinovima i kćeri izražavamo iskrenu sućut a dragom Grgi želimo pokoj vječni u Gospodinu.

D o d a t a k

SMRT NADBISKUPA DR PETRA Č U L E
+++++

"Plemenitu sam borbu izvojevao, trku dovršio, vjeru sačuvao. Već mi je pripravljen vijenac pravednosti koji će mi u ovaj Dan dati Gospodin, pravedni sudac, i ne samo meni, nego i svima koji budu željeli njegov dolazak".

2 Tim 4, 7-8

Davno je već rekao rimsku mudrac da čitav čovječiji život nije ništa drugo nego put prema smrti. Svi se ljudi rađaju i umiru. Smrt nekome zakuca ranije a nekome kasnije na vrata života ali nikoga ne zaboravlja.

Pokojni nadbiskup dr Petar Čule, koji se rodio 11. veljače 1898. u Kruševu kod Mostara od oca Juriše i majke Jake rod. Šarac, znao je, osobito u zadnje vrijeme svoga života, ispričati jednu zgođu iz djetinjstva. Razbolio se od malarije kao djetete tako teško da su mu zapalili i smrtnu svijeću. On vraćajući se svijesti uzima svijeću u ruku i brižnoj majci koja mu je stajala kraj uzglavlja govori: "mama, vidi sviće." Znao je nadodati da mu je i kasnije više puta u životu smrt pružala ruku da ga povede u vječnost (teška bolest u gimnaziji, saobraćajni udes kod Slavkovaca kad je kao zatvorenik prevožen iz Zenice u Sremsku Mitrovicu, bolest u kaznionici...), ali eto Bog ga je sačuvao, tako da je godinama nadživio sve svoje predšasnike na biskupskoj službi u Mostaru. Bog ima svoje odluke s nama u pogledu života i smrti, pa je i pok. Nadbiskupa pozvao k sebi da mu udijeli pripravljeni vijenac pravednosti.

Bilo je to na blagdan svete Marte, djevice, u jutarnjim satima, dana 29. srpnja 1985. godine. Tog dana generalni vikar don Ante dr Brajko, pošao je u pola šest u kapelicu, jer bi redovito koncelebrirao s pok. Nadbiskupom, na misi u 5,45. Nadbiskup je inače dolazio mnogo ranije u kapelicu, jer je obavljao svaki dan Križni put prije Mise i pripremao misna čitanja za taj dan. Kako je i toga dana sve bilo za Misu spremljeno, Vikar je otišao da ga pozove. U njegovoj dnevnoj sobi našao je upaljenu stolnu lampu, ali njega nije bilo, potom je pošao u spavaonicu i našao ga obučena na krevetu. Misleći da je zadrijemao zovnuo ga je. Kako se nije odazvao prišao je bliže i vidio da ga je Gospodin pozvao k sebi. Izgledao je tako kao da je usnuo. Nikakve se promjene nisu na njemu uočavale. Liječnik koji je odmah pozvan da ustanovi smrt rekao je da je smrt nastupila trenutno uslijed lakšeg srčanog udara, pa pokojnik nije osjetio nikakve bolove. Nadbiskup je umro u 88-oj godini života.

Odmah je otac biskup Pavao Žanić s kućnim osobljem izmolio molitve za pokojnika nakon čega je sa ostalim svećenicima Ordinarijata prikazao Svetu Misu za pokoj njegove duše.

Poslije toga tijelo pok. Nadbiskupa, obučeno u misno ruho, bilo je izloženo u kućnoj kapelici, mjestu koje mu je u kući bilo najdraže i u kojem je provodio mnoge trenutke svoga biskupskog života. Na stropu te kapelice dao je prilikom preuzimanja biskupske službe ispisati riječi svoga biskupskog gesla: "Dodi kraljevstvo Tvoje!" Čitav život pokojnog Nadbiskupa bio je iskreni rad za Kraljevstvo Isusovo i živa želja da ono dode i donese mir ljudima. Tko bi izbrojao sate i dane koje je pokojnik proveo u veselim, tužnim i teškim trenutcima svoga života moleći od Presvetog Srca Isusova pomoć za svoje stado i za cijelu Crkvu.

I dok je osoblje Ordinarijata i Katedrale molilo za pokoj njegove duše dotle su katedralna zvona u vrućem ljetnom danu objavljivala njegovu smrt. Pokojni Nadbiskup nije bio poznat u Mostaru samo kao biskup nego ga se mnoge generacije sjećaju kao odgojitelja i profesora. Nije stoga nikakvo čudo da se glas o njegovoj smrti brzo proširio po gradu pa su uskoro počeli dolaziti svećenici, časne sestre, brojna rodbina pokojnika i vjernici da izraze sućut i da se za njegov pokoj pomole. Bilo je starih i mladih - s visokom školom i jednostavnih vjernika.

Tako je bilo kroz dva dana koliko je tijelo pok. Nadbiskupa bilo izloženo u kućnoj kapelici. Svoju sućut su osobno izrazili i predstavnici SO Mostara, a u ime Komisije za odnose sa vjerskim zajednicama Izvršnog vijeće Skupštine SR BiH to su učinili predsjednik Komisije gosp. Milan Vučićević i sekretar Filip Šimić.

Tridesetog srpnja navečer tijelo je pok. Nadbiskupa bilo preneseno u Katedralu gdje je sutradan bila svečana Misa zadušnica i ukop u Kripti Katedrale. Toga dana, 31. srpnja 1985. god. - blagdan sv. Ignacija - bilo je vrlo vruće. Već od ranih jutarnjih sati pa sve do Mise u 17.00 sati vjernici su dolazili u Katedralu da se mole za pok. Nadbiskupa. Iako je njegova smrt bila sredinom ljeta, kad je doba odmora, neobično mnogo vjernika skupilo se da isprati svog zaslužnog pastira u vječnost. Katedrala je bila ispunjena do posljednjeg mjesta, a i vani je bilo mnoštvo kad su katedralna zvona točno u 17.00 sati najavila ulazak povorke biskupa i svećenika za svečanu Misu zadušnicu.

Svečanoj koncelebriranoj Misi zadušnici predsjedao je uzoriti kardinal Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački i predsjednik BKJ. U ovoj njegovoj prisutnosti očitovala se povezanost i s činom posvete pok. nadbiskupa Čule, jer ga je 1942. za biskupa posvetio tadašnji zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac.

Uz kard. Kuharića koncelebrirali su i drugi crkveni dostojanstvenici: mons. Francesco Colasuonno, apostolski pronuncij u Jugoslaviji, mons. Pavao Zanić, biskup mostarski, nasljednik pok. Nadbiskupa na biskupskoj stolici u Mostaru, koji je na početku obreda pozdravio i predstavio sve nazočne biskupe i ostale uvažene sudionike ove Mise zadušnice: mons. Marko Žozinović, nadbiskup i metropolita vrhbosanski, mons. Frane Franić, nadbiskup i metropolita splitsko-makarski, mons. Josip Pavlišić, nadbiskup i metropolita riječko-senjski, mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski, mons. Alfred Pichler, biskup banjalučki, mons. Petar Perkolić, nadbiskup barski, mons. Ma-

tiša Zvekanović, biskup subotički, mons. Celestin Bezmalinović, biskup hvarski, mons. Josip Arnerić, biskup šibenski, mons. Ćiril Kos, biskup đakovački, mons. Ivo Gugić, biskup kotorski, mons. Antun Bogetić, biskup porečko-pulski, te mons. Đuro Kokša, pomoćni biskup zagrebački. Mnoge je iznenadila ovolika prisutnost naših biskupa s obzirom da je vrijeme pastoralnih pohoda župama i krizma pa su mnogi uz velike žrtve došli na sprovod da time iskažu svoje poštovanje osobi i djelu pokojnika. U ime dubrovačkog biskupa mons. Severina Perneka na ukopu je bio gen. vikar mons. Ante Dračevac, a u koncelebraciji je bio i gen. vikar banjalučke biskupije mons. Branko Župančić.

Veliki broj provincijala i zastupnika redovničkih zajednica uzelo je učešća u sprovodnim obredima. Tako o. fra Jozo Pejić, provincijal hercegovačke franjevačke provincije, o. Marinko Zadro, provincijal dominikanaca, o. Marko Matić, provincijal isusovaca, o. Jakov Mamić, provincijal karmelićana. o. Ambrozije Matušić, provincijal salezijanaca i predsjednik Konferencije viših redovničkih poglavara. Druge redovničke zajednice imale su svoje zastupnike. U koncelebraciji je bio i ravnatelj hrvatske inozemne pastve mons. Vladimir Stanković i dr. Ratko Perić, rektor hrvatskoga papinskoga zavoda sv. Jeronim u Rimu.

Na sprovodu je sudjelovalo oko 200 svećenika: dijecezanskih i redovničkih iz naše biskupije te iz sarajevske, banjalučke, splitske dubrovačke, zagrebačke, subotičke, đakovačke.

U ime Pravoslavne Crkve obredima je prisustvovao jerej Aleksa Zubac, starješina Crkve u Mostaru i jerej Radivoje Govedarića.

Islamsku vjersku zajednicu u Mostaru zastupali su muftija Seid Smilagić i mg. Salih Čolaković.

Ispred društvene zajednice na obredima su uzeli učešće gosp. Milan Vučićević, predsjednik Komisije za odnose sa vjerskim zajednicama Izvršnog vijeća Skupštine SR BiH i sekretar Komisije gosp. Filip Šimić iz Sarajeva, a ispred grada Mostara bili su gosp. Damjan Rotim, predsjednik skupštine općine Mostar, gosp. Ekrem Krpo, predsjednik izvršnog odbora SO Mostara i gosp. Blago Planinić, predsjednik Komisije za odnose sa vjerskim zajednicama SO Mostara.

Posebno obilježje obredima dale su časne sestre koje su u velikom broju došle da isprate tijelo Pokojnika na posljednje počivalište, a posebno: školske sestre sv. Franje iz Potoka kod Mostara na čelu sa svojom provincijalnom glavarićom, zatim sestre Milosrdnice sv. Vinka sarajevske provincije na čelu sa provincijalnom glavarićom te iste sestre iz splitske provincije, sestre Služavke Malog Isusa sarajevske provincije sa svojom provincijalnom glavarićom te sestre iz splitske provincije. I druge redovničke ženske zajednice bile su zastupljene a napose su zapažene predstavnice sestara karmelićanki. Kod obreda su asistirali bogoslovi naših biskupija koji studiraju u Sarajevu.

Katedrala je bila dupkom puna naroda, a oko lijesa pok. Nadbiskupa bila je brojna bliža rodbina, kad je uzoriti Kardinal započeo slavlje Svete Mise za pok. Nadbiskupa. Iako je bilo neobično vruće u Katedrali, narod je pobožno pratio Svetu Misu i nadahnutu propovijed Kardinalovu, sudjelujući molitvom

i pjesmom u obredima, što je na sve prisutne ostavilo duboki utisak. Napose je katedralni mješoviti pjevački zbor uzveličao ovaj događaj svojim skladnim pjevanjem. Nakon Svete Mise uslijedili su oproštajni govori koje u cijelosti uz Kardinalovu propovijed donosimo u ovom Sl. vjesniku a potom, nakon što je uzoriti Kardinal uz asistenciju ap. pronuncija mons. F. Colaussiona i biskupa Žanića izmolio sprovodne molitve u katedrali, tijelo pok. Nadbiskupa nošeno rukama mladih svećenika i bogoslova, krenulo je u povorci prema Katedralnoj kripti na svoj posljednji put. Zvonila su zvona, a narod je nakon zadnjih molitava, pošto je tijelo položeno u grob, u mimohodu prolazio pokraj groba pok. Nadbiskupa moleći za njegovu dušu.

Napokon su utihnula zvona. Narod se nakon dugog obreda razišao kućama. Katedrala je, za koju je Nadbiskup toliko truda uložio i u čijoj je Kripti sahranjen, ostala tiha u ljetnoj mostarskoj noći. Mnogi će kasnije dolaziti u nju da se Bogu pomole i za velikog čovjeka kojega smo danas u nju sahranili. Kao što se može vidjeti iz oproštajnih govora, pok. je Nadbiskup bio veoma učen, veoma hrabar i principijelan čovjek, svećenik i biskup. O njemu će trebati i može se još više reći i napisati. Uvjereni smo da će i njegov lik, koji uslijed raznih okolnosti kod nekih ljudi nepravedno bijaše ocrnjen, dobiti na snazi i na svjetlosti.

Tada će ljudi otkriti u pok. Nadbiskupu nadasve ljudski lik, lik pastira, koji je iznad svega kao dijete jednostavnog puka napose volio Crkvu i svoj narod.

Tako ga je vidio i pitomac Napretkova konvikta u Mostaru, kojemu je dr Čule bio odgajatelj, kada mu je daleke 1927. god. sa zanata napisao: "Jeli još morate ići u gimnaziju da molite gg. profesore da ne daju 2. red kojemu od daka, kako ste ono išli za mene. Nemojte misliti da sam zaboravio, nisam niti ću ikada."

Bože sačuvaj da naš narod zaboravi svoga velikog pastira kao što smo i uvjereni da on neće zaboraviti svoga naroda tamo u Kraljevstvu Isusovu.

++++

++++

Na slijedećim stranicama donosimo homiliju uzoritog Kardinala Franje Kuharića kao i govore ostalih biskupa i sudionika koji su održani na sprovodnoj misi u Katedrali.

Homilija nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika BK Franje kardinala KUHARIĆA u mostarskoj katedrali prigodom ukopa blagopokojnog nadbiskupa Petra Čule.

Preuzvišeni gospodine Apostolski Pronunciije,
Prečasni Oče Biskupe, Domaćine,
Prečasni Oci nadbiskupi i biskupi,
Oci Provincijali,
Draga braćo svećenici i redovnici,
Časne sestre,
Dragi vjernici, braćo i sestre,
Prijatelji,

Ova Crkva Mostarsko-duvanjska i Crkva Trebinjsko-mrkanska opraštaju se danas u ovoj katedrali Bl. Djevice Marije - Majke Crkve od svog Pastira koji im je služio kroz 38 godina u ime Gospodina našega Isusa Krista za vječno Otkupljenje. Čuli smo u svetom evanđelju da je Isus Krist Put, Istina i Život (Iv 14,6).

U ovaj se oproštaj uključujem s kršćanskom sućuti, s dubokim poštovanjem i sa zahvalnom dušom kao zagrebački nadbiskup u ime zagrebačke Nadbiskupije i metropolije, u ime Crkve u Hrvata, u ime Biskupske Konferencije Jugoslavije. U čvrstoj vjeri i nadi s ljubavlju izražavamo sućut Ocu Biskupu, biskupijskim i redovničkim svećenicima, redovnicama i svim vjernicima od najmlađih do najstarijih. U ovoj božanskoj Žrtvi opraštamo se od časnog Biskupa Petra.

Navještati Evanđelje Božje - to je poslanje biskupovo. Okupljati zajednicu Kristovih vjernika u istoj vjeri, u međusobnoj ljubavi - to je služba biskupa. Biti sluga Kristov i djelitelj Kristovih tajna (usp. 1 Kor 4,1) - to je život biskupov. Biti predvodnik naroda Božjega na mukotrpnom hodočašću kroz vrijeme u vječnu domovinu na nebesima (usp. Fil 3,20) - to je biskupov poziv. Trajni je to odjek Kristova naloga: "Pođite, dakle, i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih sve što sam vam ja zapovjedio" (Mt 28,19-20). Tim je radom i darom bio ispunjen život nadbiskupa Petra u ovoj Crkvi na kamenu, blagoslovljenoj vjerom i duhovnim zvanjima.

Uistinu, biskup je uključen u sam smisao Kristova djela. Utjelovljenje Sina Božjega u djevičanskom krilu Djevice Marije, njegovo rođenje u Betlehemu, skroviti život u Nazaretu, javno djelovanje kroz Galileju, Samariju i Judeju, smrt na križu i uskrsnuće u Jeruzalemu, jedna je Rijječ i jedno Djelo; jedinstveni je Čin Božje ljubavi prema čovjeku, da čovjek bude dozvan iz tame u svjetlo, iz smrti grijeha u Božji život.

Evanđelje, sakramenti, Crkva - sve je to Kristov dar čovječanstvu da bi se u svakom vremenu i svakom čovjeku omogućio susret s Bogom Spasiteljem za vječno uzdignuće čovjeka i dostojanstvo sina Božjega, kćeri Božje. Isus Krist je objavio kamo čovjek treba doći: u kuću Očevu.

U taj je misterij biskup utkan svojim životom i svojim bićem. "Ne izabrate vi mene nego ja izabrah vas. I postavih vas da idete i rod donosite, i rod vaš da ostane"(Iv 15,16).

Po toj tajni poslanja Kristova Biskup je povezan s Crkvom dubokim vezama vjere i ljubavi. Vjernici ga vole, poštuju i slijede baš tim uvjerenjem vjere da je Kristov sluga, Kristov poslanik, za Evanđelje "postavljen propovjednikom, apostolom i učiteljem"(usp. 2 Tim 1,11).

Međutim, ta neraskidiva povezanost biskupa s Kristovim i čovjekovim misterijem obilježuje ga križem. Ako je svaki vjernik uključen u Kristov misterij, onda je to još snažnije biskup kao apostolski nasljednik.

Isus Krist je Spasitelj svijeta svojim križem, i njegovo se spasenje navješta cijenom križa. Isus to nije sakrio svojim učenicima. Otvoreno im je rekao na oproštaju, uoči svoga polaska na put križa: "Sjećajte se riječi koju vam rekoh: nije sluga veći od svoga gospodara. Ako su mene progonili i vas će progoniti; ako su moju riječ čuvali i vašu će čuvati". (Iv 15,20).

Uz navještaj križa Isus također obećaje apostolima Duha Svetoga - Branitelj koji će biti njihova hrabrost, mudrost i jakost. "Neka se ne uznemiruje srce vaše i neka se ne straši" (Iv 14,27).

Vremena ipak nisu uvijek ista. U njima se izmjenjuju vedri i tmurni dani; mir i nemir; nada i tjeskoba; radost i žalost. Kao u osobnom ljud-tako se i u povijesti Crkve i naroda više puta događa da patnja nabuja do tragedije, a žalost do smrtne tjeskobe. Ima povijesnih razdoblja kada osobe, obitelji, narodi i Crkva u njima doista prolazi kroz getseman-sku noć, da bi opet svitala nada poput zore i navještala bolji dan. Čime su sve ispisane stranice čovjekove povijesti? Nerijetko su pisane suzama i krvlju.

I u životu našeg Blagopokojnika nadbiskupa Petra bilo je stranica ispisanih trpljenjima. Prolazio je kroz dolinu smrtne sjene koja ga je pratila.

Doista, kad je 4. listopada 1942. godine njegov posvetitelj zagrebački nadbiskup Alojzije položio na nj ruke da bude uvršten u zbor hrvatskih biskupa, polaganje ruku u tom tragičnom vremenu moglo je značiti izabranje za patnju. Kako je mogao biti pošteđen od patnje biskup u ratnim godinama kad je krv preplavila zemlju! U vrijeme pak mira tamničke godine bile su posebno teške i mučne kad je savjest svjedočila osuđenikovu nedužnost.

Kako je knjiga života puna neprotumačivih spletova! Kako je povijest često složena i zamršena u svom teško pronicljivom tkanju! Ima vremena i prilika kad su vihor i povijesti tako bučni da se teško čuje govor istine i navještaj ljubavi. Jedno razdoblje duge biskupske službe nadbiskupa Petra bilo je popraćeno povijesnim vihorima za osobe, narode i Crkve. Sjaj mitre zamjenila je tvrda trnova kruna. Ali već je apostol Jakov u svojoj poslanici mladoj Crkvi napisao riječi ohrabrenja: "Blago čovjeku koji trpi kušnju: prokušan primit će vijenac života" (Jak 1,12). Ovom je Pastiru zaista bila pružena čaša gorčine, pomiješana iz raznih izvora. Tu je čašu trebalo piti i ispiti. I on ju je ispio! No ta je patnja bila dio u Kristovu križu za Crkvu, za čovjekovo otkupljenje. Bilo je to skriveno u planu Providnosti.

Naš Blagopokojnik nadbiskup Petar, nekoć Pastir ove Crkve, do posljednje stranice i zadnjeg daha ispunio je knjigu svoga života. Završio ju je u ponedjeljak ujutro sasvim tiho i mirno. Spremao se za slavljenje Euharistije, ali Gospodin je pozvao svoga slugu na vječnu, nebesku Euharistiju. Gospodin je svojom blagom rukom zatvorio knjigu njegova života da bi u svoj jasnoći otkrio njezinu tajnu s onu stranu, u prvom bljesku vječne svijesti besmrtne duše. Što je sve u njoj zapisano, samo Bog, Gospodar i Sudac povijesti i svake savjesti, proniće do dna.

Mi smo uvjereni, imajući u vidu život vjere i vjernosti, život patnje i ustrajnosti, život ispunjen kršćanskim nadanjem i Božjom ljubavlju, da je duša Nadbiskupa Petra, zagrljena Božjim milosrđem, ušla u vječno Otkupljenje.

I ljudi će nastojati pošteno ocjeniti taj časni život služenja Bogu, Crkvi i svome narodu. Nastojat će pročitati za povijest taj život koji je on građio poput ove svoje katedrale. Trudit će se i razlučiti savršeno

od manje savršenog,, uspješno od manje uspješnog. Sve je ljudsko podvrgnuto ograničenostima.

No kad se sve sabere što je Blagopokojnik govorio, svjedočio, radio i trpio u povijesti naše Crkve i u vremenima složenim do tragičnosti, uspomena će mu biti časna. Nije li on nastojao ostvariti u svom biskupskom služenju ono što je Apostol Pavao zahtijevao od svog učenika i biskupa Timoteja: "A ti, Božji čovječe,... teži za pravednošću, pobožnošću, vjerom, ljubavlju, postojanošću, krotkošću. Bij dobar boj vjere, osvoji vječni život na koji si pozvan i radi kojega si dao ono lijepo svjedočanstvo pred mnogim svjedocima" (1 Tim 6,11-12).

Možemo mirne duše reći da je Biskup Petar nastojao, unatoč ljudskih nesavršenosti, slijediti taj primjer i ostvariti takav život Pastira Božje Crkve.

Mi ga zahvalnom molitvom u ovoj Žrtvi našega spasenja predajemo ljubavi i milosrđu Trojedinoga Boga. Oni koji u Gospodinu umiru, postižu konačnu, vječnu slobodu Sinova Božjih. Zato je veliki kršćanin Dietrich Bonhoeffer očekujući smrt u berlinskoj tamnici 1945., prije pogubljenja napisao: "A sada, dođi smrti, najviši blagdane na putu k vječnoj slobodi! Skinij teške lance, obori zidove našeg raspadljivog tijela i naše zaslijepljene duše da konačno ugledamo ono što nam ovdje nije bilo dano. Slobodo, dugo smo te tražili u stezi, djelu i trpljenju. Umirući susrećemo te pred licem Božjim."

Ta vječna sloboda u Bogu je ljubav i ona radost koju je Isus zajamčio svojim vjernima: "Tako, dakle, i vi: sad ste u žalosti, no ja ću vas opet vidjeti; i srce će vam se radovati, i vaše radosti nitko vam uzeti neće" (Iv 16,22).

Tu radost molimo našem dragom Biskupu Petru. Samo mu molitvom možemo izreći vrijednu zahvalnost.

Kao predsjednik naše Biskupske konferencije njemu kao odličnom članu našeg Episkopata izričem zahvalnost za dugi niz godina njegova rada u Konferenciji. Njegov je prinos u radu Episkopata bio dragocjen. Čvrst u vjeri, svom dušom odan Crkvi i zauzet za njezino poslanje, jasan u stavovima i otvoren uvijek istinitosti razloga znao je reći pravu riječ u pravi trenutak. Kada je trebalo svjedočiti, dao je Episkopatu svoj doprinos ponizne hrabrosti, praćene dobrotom srca.

Na Koncilu je uspio da Sveti Josip dobije svoje mjesto u rimskom kanonu Mise. Sigurno mu se Sveti Zaštitnik Crkve i sretne smrti odužio za tu ljubav. Uz presvetu djevicu Mariju osobito je štovao Svetog Josipa pa i njemu povjerio gradnju ove svoje katedrale u koju je uložio, možemo reći, cijelo svoje srce Pastira i život pun pregaranja. Neka ona bude blagoslovljeno počivalište njegovom tijelu dok ne svane dan uskrsnuća!

Svima pak nama biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama, te svim dragim vjernicima od najmlađih do najstarijih on svojim odlaskom iz ovoga svijeta i svojim dolaskom u vječni život poručuje da je vječnost u Bogu naš konačni smisao postojanja. "Jer Bog je čovjeka stvorio za neraspadljivost, i učinio ga na sliku svoje besmrtnosti!" (Mudr 5,1-2). Božja je to riječ! "Predragi! Gledajte koliku nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo i jesmo... Bit ćemo njemu slični, jer vidjet ćemo ga kakav jest" (1 Iv 3, 1-2).

Oprostimo se s koncilskim ocem Petrom porukom Sabora: "Bog je... pozvao i poziva čovjeka da čitavim svojim bićem prione uza nj u vječnom zajedništvu nepropadljivog božanskog života. Tu je pobjedu izvojevao Isus Krist uskrsnući na život, pošto je svojom smrti oslobodio čovjeka od smrti"(GS 18).

"Blagost tvoga milosrđa molimo, Gospodine, neka bude na spasenje tvome slugi, Biskupu našem Petru. On se u Krista tvoga pouzdavao i njega propovijedao, daj da se po ovoj žrtvi njemu zauvijek pridruži! (Popričesna). Amen!

+ Franjo kard. Kuharić
nadbiskup zagrebački i
predsjednik B.K.J.

Na koncu svete mise - Requiema-od pokojnog Nadbiskupa Petra prvi se oprostio njegov nasljednik Biskup Pavao Žanić, a zatim: Mons. Francesco Colasuonno, apostolski promuncij Svete Stolice u Jugoslaviji, dr Marko Jozinović, nadbiskup i metropolita vrhbosanski, mons. Matiša Zvekanović, biskup subotički, mons. Ćiril Kos, biskup đakovački i srijemski, fra Jozo Pejić, provincijal hercegovačke franjevačke provincije, o. Marko Matić, provincijal hrvatske pokrajine Družbe Isusove, dr Tomislav Jozić, rektor vrhbosanske katoličke bogoslovijske škole u Sarajevu, gosp. Veno Vasiček, u ime vjernika grada Mostara i Biskupije te na koncu don Srećko Majić u ime dijecezanskih svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Cjelovite govore donosimo po ovdje gore navedenom redu.

Dragi naš Nadbiskupe!

U svojoj 44. godini života, 4. listopada 1942. godine Ti si ležao pred oltarom u crkvi sv. Petra i Pavla u ovome gradu u stavu poniznosti na dan svoga biskupskog posvećenja. Glavni posvetitelj bijaše vrhbosanski metropolita nadbiskup dr Ivan Šarić, uz asistenciju zagrebačkog nadbiskupa, kasnije kardinala Alojzija Stepinca i Papinskog Izaslanika pri Hrvatskom episkopatu opata Marconeja.

Danas, nakon 43 godine svoga biskupskog i nadbiskupskog života, ležiš ovdje pred oltarom svoje katedrale, umoran i mrtav, praćen molitvom i poštovanjem i zagrebačkog nadbiskupa uзорitog kardinala Franje Kuharića, i Apostolskog pro-nuncija nadbiskupa Francesco Colasuonna, i vrhbosanskog nadbiskupa i metropolite dr Marka Jozinovića, i brojnih drugih nadbiskupa i biskupa, svojih svećenika, vjernika i iskrenih štovatelja.

Tvoj biskupski križ bio je odveć težak. Povijest je koji put čudna: nekim slabijima i nesposobnima pomogne da se potvrde, a one sposobne i jake prekrije. Tebe očito nije štedjela. Dapače!

1. Ratno doba (1942-45)

Postao si biskupom u vrlo ozbiljno doba povijesti svoga hrvatskoga naroda i Crkve u Hercegovini; u doba kada su ljudske glave padale lakše nego se može zamisliti. Uzevši upravu biskupije Mostarsko-duvanjske i Trebinjske u svoje ruke, nisi se dao ni smesti ni prestrašiti. Dizao si glas u obranu svoga naroda i zaštitio ovu zapadnu Hercegovinu svojim zauzimanjem kod najviših crkvenih i civilnih vlasti od sigurnog pokolja koji se iz Dalmacije imao nastaviti kroz Hercegovinu. Dizao si svoj glas u obranu svih nepravедno optuženih i progonjenih, bez obzira kojoj vjeri i naciji pripadali. O tome postoje povijesni dokumenti. Zahvaljujemo Ti na Tvojim hrabrosti, neustrašivosti i pravičnosti.

2. Poratno doba (1945-58)

Drugo razdoblje Tvoga biskupskog života i rada bijaše još teže. Župe i crkve, svećenstvo i vjernici ostadoše uvelike opustošeni na kraju ratnih strahota. Mnoge crkve razorene, a ionako malobrojno dijecezansko svećenstvo prepolovljeno. Ni tada se nisi dao smesti. Ostao si vjeran svojoj pastirskoj službi, pun pouzdanja i Boga i odan Svetoj Stolici i zakonu Katoličke Crkve. Godine 1948. dopade Te nepravедna osuda na 11 godina zatvora, koju kasnije i sami neki funkcioneri državnih vlasti ocjenišе kao krivi potez i "politički proces". Izdržao si 8 godina u zatvoru u kojem si 1952. doživio lom i iščašenje nogu prilikom jednog prijevoza, a po izlasku iz zatvora ostao si gotovo dvije godine u izolaciji. Ostat će taj period Tvog biskupskog života kao svijetla točka patnje i mučeničko-svjedočkog držanja istinskog pobornika za Božja prava, za ljudsku pravdu i za dobro Crkve hercegovačke, kojoj si stajao na čelu makar i prisilno odsutan. Veličina Tvoje patnje jest u tome što si je lako mogao izbjeći da si se drukčije postavio. Ali Ti si htio do kraja i dosljedno slijediti smjernice i "sensus Ecclesiae", koji si čitao u stavu Svete Stolice.

Kad su prije nekoliko godina istaknuti predstavnici građanske vlasti došli da Ti čestitaju jedan jubilej, Ti si spontano i mirno rekao: "Svima onima koji su me krivo optužili i osudili i prema meni se nekorektno ponijeli od svega srca praštam. S mnogima sam se već sreo i to im rekao. A želio bih da to doznaju i oni drugi s kojima se više nikada nisam susreo. Recite im da im svima praštam".

3. Aktivno upravljanje (1958-80)

Treći odsjek Tvoje uprave biskupijama obilježen je trostrukim nastojanjem i neumornim radom.

- Ponajprije na srcu Ti bijaše uzdizanje dijecezanskog klera, briga oko slanja dječaka u sjemenište, sjemenišni i bogoslovski odgoj i teološka izobrazba kandidata za svećeništvo. Na to Tvoje nastojanje Bog je obilato izlio svoj nebeski blagoslov. U 20 godina - od 1960. do 1980. zaredio si više od 60 biskupijskih svećenika za svoje dvije biskupije. I nisi te nove svećeničke snage zadržao samo za sebe, nego si značajan dio velikodušno stavio na raspolaganje misijama, drugim biskupijama i za druge crkvene službe. Danas Te ti Tvoji svećenici s dužnim poštovanjem ispraćaju, sinovski Ti zahvaljuju i mole za Tvoj vječni mir u Očevu krilu.

- Zatim osnivanje novih župa i gradnja ili obnova crkava. Ukazala se neodgodiva potreba obnove ratom porušenih ili vremenom dotrajalih crkava, a zbog porasta svećenstva moralo se pristupiti osnivanju novih župa. U tome si htio izvesti na čistac i provesti konačno jednu davnu odluku Svete Stolice i svoga predšasnika biskupa Buconjića iz prošlog stoljeća vraćajući na slobodno raspolaganje biskupa one župe koje su pravno pripale dijecezanskom kleru, ali su se tijekom vremena, zbog nestašice klera i nekih drugih razloga zadržale pod upravom otaca franjevac hercegovačke provincije. Nisi vidio do kraja okrunjena svoja nastojanja u tom pogledu, iako je Sveta Stolica posve potpomagala Tvoje namjere i dijelila Tvoje brige.

- Ipak, Tvoje životno djelo, na koje si ostao posebno ponosan, jest ova Tvoja katedrala, za koju si se neumorno borio pune 22 godine, dok je nisi vidio ostvarenu u ovom obliku. Ti si imao i u ustrajnosti, i požrtvornosti, i našao suradnika, a ponajviše Božje pomoći da izvedeš ovo djelo, koje ostaje kao Tvoj veliki i dostojni životni spomenik. Izraz je to Tvoje silne i sinovske pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji, kojoj je posvećena ova katedrala, i prema Svetom Jospiu, kojem je posvećena kriptu u kojoj ćeš čekati poziv vječnog uskrsnuća.

Kad si navršio 75 godina života ponudio se Svetom Ocu, prema sadašnjoj praksi Crkve, svoju ostavku na upravu biskupijama. Sveti Otac nije prihvatio Tvoju pismenu ponudu, nego je želio da još sedam godina vodiš biskupiju. I kad si u svojoj 82. godini, posvetivši katedralu, napustio upravu Crkve u Hercegovini, Sveta je Stolica nad Tvojim biskupskim životom i djelom izrekla povijesni sud, što inače rijetko čini: imenovala Te naslovnim nadbiskupom. I tko god bude pisao povijest ove naše Crkve, govorit će o nadbiskupu dr Petru ČULI. To je bila zemaljska nagrada za Tvoju vjernost, za pretrpljene nepravde, za Tvoju pravednost i nesebično služenje Bogu i Njegovoj Crkvi. Ponosni smo na Te zbog Tvoje vjere u Boga, Ljubavi prema Crkvi Kristovoj i Apostolskoj Stolici i prema ovom narodu.

Izgleda kao da te smrt zatekla. Ali nije. Bio si svjestan svojih godina. Ta nadvisio si sve dosadašnje hercegovačke biskupe i godinama upravljanja biskupijom, i godinama biskupskog reda, i godinama svoga života. Više si puta u posljednim godinama pozivao posebnog ispovjednika i tražio da Ti podjeli i sakramenat bolesničkog pomazanja. Kad smo Ti govorili, da još smrt nije blizu, Ti si znao reći: Uvjeren sam da će smrt biti nagla. Prekjučer ujutro digao si se kao i obično. Vjerojatno si obavio križni put kao i svaki dan, pripremio na oltaru sve za svetu misu. Vjerojatno si osjetio slabost i vratio se u svoju sobu, legao na krevet i izdahnuo. Kad je došao Tvoj svagdanji koncelebrant mons. Brajko i vidio da Te nema u kapelici, otišao je da Te probudi. Ali Ti si usnuo zauvijek.

Ti si, dragi naš Nadbiskupe, svoje vrijeme obilježio pečatom svoje iskrene vjernosti, služenja i trpljenja. Uspomena na Te nek ostane trajna među nama, a Ti čuo riječi vječnog Suca pravde i Boga milosrđa: "Slugo dobri i vjerni, uđi u radost Gospodara svoga" (Mt 25,21).

Msgr. Pavao Žanić, biskup
mostarski-duvanjski i
apostolski upravitelj
trebinjski - mrkanski

Uzoriti Kardinale,
Preuzvišeni Biskupe Ordinariju,
draga braćo u episkopatu i svećeništvu,
draga braćo i sestre!

Imao sam više prilika da se tokom ova tri mjeseca, otkada sam u službi apostolskog pronuncija u Jugoslaviji, nađem sa svojom subraćom, ali ovo je prvi put da sam s vama oko lijesa jednog pastira, koji je s puno razloga zaslužan za Crkvu.

Izražavam svim članovima Biskupske Konferencije Jugoslavije, a naročito Vama Preuzvišeni Biskupe Žaniću, koji ste bili kroz deset godina vjeran suradnik pokojnog Nadbiskupa Čule, vama svećenicima i redovnicima i vama vjernicima, svoju najdublju sućut i zajedno s vama molim od Gospodina nagradu za apostolski trud i za brigu, kojom je ovaj odlični Nadbiskup kroz tolike godine vršio svoju službu. Nadahnjivao se na uzoru Krista - Pastira, koji je svoj život dao za svoje ovce, prikazujući se ne samo kroz dnevni rad, nego je i u teškim vremenima znao u duhu žrtve prihvatiti patnje, koje nisu bile dane okusiti svima. Njegov primjer bio je sigurno poticaj i ohrabrenje mnogim drugim svećenicima i redovnicima i svim sinovima i kćerima Crkve.

Gospodin je vodio računa o njegovoj žrtvi, kojoj se usuđujem pripisati procvat duhovnih zvanja, što danas vesele ovu Biskupiju.

I njegova smrt, nadamo se i molimo, bit će sjeme za dobro ove Biskupije i za Crkvu koja je u ovoj zemlji i po čitavom svijetu, na putu prema kući Nebeskog Oca.

Mons. Francesco Colasuonno
nadbiskup, Apostol. Pro-Nuncij

Budući da smo svi jedno u Isusu Kristu, jedno njegovo otajstveno Tijelo, dopustite da sve oslovim od našeg uzoritog kardinala pa do dječice na majčinim rukama sa: draga braćo i sestre!

Trebalo bi dugo predavanje da se barem približno iznese sve što je pokojni nadbiskup dr Petar Čule značio svojim životom i svojim radom, ali mislim da nije malo ako uzmemo samo jedan njegov primjer za svoj život. Gdje god mi živjeli, u kojem god staležu, kako nam je naš Spasitelj rekao, važno je da vršimo volju nebeskog Oca. Njegove su riječi da neće ući u kraljevstvo nebesko svaki koji mi govori "Gospodine, Gospodine", nego onaj koji vrši volju nebeskog Oca i Spasitelj nam je rekao da mu je to i brat i sestra i majka. Mislim da o pok. nadb. Čuli možemo reći upravo kao značajno ovo njegovo usmjerenje i služenje nebeskom Ocu na onom putu koji je njemu Bog dodijelio.

Kao dječak došao je u sjemenište i u mladosti je bio već bolestan, to je vrlo teško primiti ali on je to primio, kako mi obično kažemo, iz ruke Božje. Nije ga to pokolebalo, nego je zablistao u travničkom sjemeništu svojim znanjem i posebno se isticao u teškom klasičnom grčkom jeziku. Nadbiskup Čule usmjerio je svoj put prema službi Bogu, a teškoće su se nastavile. Došao je Prvi svjetski rat kad se gladovalo i oskudjevalo. On je u to vrijeme studirao, iako gladan, ali je studirao i doktorirao. Tako je i poslije Prvog svjetskog rata nastavio svoju svećeničku službu uz mnoge žrtve i odricanja, a drugi rat bio je posebno težak kad se nije ginulo samo po frontama nego i kod kuća, kad se doga-

đalo mnogo nepravdi i nasilja, kao što se već događa u ratovima kad u ljudima uzavrije, kako se kaže, zla krv. Nije bilo lako onda pok. Nadbiskupu kad je postao biskup u takvoj situaciji. Nije bilo lako ni poslije, kako je spomenuto, obnavljati porušene crkve i graditi nove, a posebno nije bilo lako izgraditi ovu katedralu. On je meni spominjao da je, otkako je postao biskup, sve ono što je dobio za mise štedio i slagao za katedralu. Sve što god je dobio u inozemstvu on je čuvao i evo vidite imat ćete trajnu uspomenu te njegove brige i ljubavi. Tako je on cijelim svojim životom ostao vjieran onom usmjerenju prema Bogu da vrši volju Božju i onda kada nama ljudima izgleda teško, bilo to u bolesti, bilo to u oskudici, bilo to u kakvim drugim neprilikama kakve je on doživljavao i poslije, kako je već spomenuto, kad su ljudi koji nisu bili dobronamjerni podvalama postigli da bude krivo osuđen. Sve su to ljudske pogreške. Svakom je čovjeku bolno kad ih doživi, ali on nikada nije klonuo.

Eto, draga braćo i sestre, mislim da to treba zahvaliti i hercegovačkom kršu, on stvara karaktere, barem pogoduje tome, a primjer nam je dao i pokojni Nadbiskup, da i mi svoje usmjerenje prema Bogu prihvatimo kao svoj životni zadatak i onda kada je teško bez obzira da li su to teškoće ekonomske ili su socijalne ili može biti osobne kao što je bolest i drugo. Mi imamo snage u svetoj Misi i Sakramentima, ne samo svećenici nego i vjernici, jer se hranimo istim Isusovim tijelom i krvlju, pa ćemo u toj vjeri i moliti u sigurnom uvjerenju da Bog pokojnom nadbiskupu Čuli dadne nagradu u svome kraljevstvu, a da i nama dadne svoju milost i pomoć na našem životnom putu da i mi nastojimo ispuniti volju Božju, pa da se na dan konačnog uskrsnuća okupimo radosni bolje nego što smo se danas okupili u ovom spomen činu za pokojnog Nadbiskupa.

+ Marko Jozinović, nadbiskup
i metropolita vrhbosanski

Ovoga mjeseca (srpnja) stigla su u Đakovo dva brzojava. Prvih dana mjeseca srpnja poslao ga pokojnik, dragi nadbiskup Petar Čule, zajedno sa svojim suradnicima. Cestita jubilej i "godinu svetog Metoda", uključujući se bolestan i star u tu veliku proslavu. I nadnjih dana mjeseca srpnja drugi brzojav: Umro nadbiskup Čule. Sprovod u srijedu. Kako je divan Gospodin u svetima i u djelima svojim! Kako ta dva brzojava povezuju spomen na "godinu smrti sv. Metoda" (885), sa godinom smrti (nad)biskupa Mons. Petra Čule (1985).

Biskup Strossmayer izgradio je u našoj katedrali divnu kriptu, u kojoj je pokopan. I (nad)biskup Čule izgradio je u "svojoj" novoj katedrali "kriptu", gdje će počivati. Na nadgrobnom epitafu biskupa Strossmayera prikazana su sv. Braća Ćiril i Metod, kao zaštitnici i zagovornici biskupa u velikom času Božjega suda. Uz Majku Božju, zaštitnicu i zagovornicu grešnika, i oni mole Vječnog Suca da mu bude milostiv. Ista Blažena Djevica i ista sveta Braća neka zagovaraju i ovog pokojnika pred Gospodinom!

Meni je veoma drago, što su u više navrata prethodni govornici spominjali i teški period života pok. biskupa, koji je proveo međunarodno u zatvoru. Kako se dio toga perioda događao i na srijemskom tlu,

možemo ga barem kroz to vrijeme smatrati "biskupom i mučenikom srijemskim", u jubilarnoj spomen-godini "srijemskog nadbiskupa i metropolite sv. Metoda."

Na kraju, diveći se ovoj "velikoj crkvi" u ovom lijepom gradu, i očekujući čas, kada ćemo predati zemlji mrtvo tijelo našeg dragog nadbiskupa, čini mi se kao da sam otvorio "Žitje sv. Metoda", koji je sahranjen u "Velehradu". To je Mostar, vele-grad, vama sugrađanima i vjernicima ovoga grada sigurno najljepši grad na svijetu. Bit će ukopan "in ecclesia magna" - u velikoj crkvi. Eto, svjedoci smo njezine veličine, ljepote i ljubavi kojom je sagrađena. "Slozi i ljubavi naroda svojega". U crkvi Blažene Djevice Marije. Tako pišu "Žitja". Tako će i naš pokojnik biti sahranjen "u velikoj crkvi", u crkvi Blažene Djevice Marije, i to s "desne" strane oltara. Uz svetu Braću Ćirila i Metoda, uz Blaženu Djevicu Mariju, neka ga pred Božjim prijestoljem zagovara i sveti Josip, kojega je posebno častio, da mu Gospodin bude milostiv i obilna nagrada. (Amen).

+ Ćiril Kos, biskup
đakovački ili bosanski
i srijemski

Dragi Oče nadbiskupe!

U svom brzojavu Tvome nasljedniku, među ostalim izrekoh i ovu biblijsku misao: Otišao je da primi krunu nagrade! A sada smatram svojom obavezom i dužnošću, da Ti se samo kratko zahvalim za svu onu brigu, staranje i ljubav, koju si očitovao i prema našoj višenacionalnoj, više-vjerskoj biskupiji. A posebno za Tvoje zanimanje za značajan dio naše biskupije - zanimanje za Bunjevce. Mi smo potomci davnih predaka koji su prije 300 godina pošli pod vodstvom O. Franjevac iz ovih krajeva, među ostalim i u sjeverne krajeve naše domovine.

Znak je toga prijateljstva i ljubavi - smijem i mogu to reći - i Tvoje opetovano putovanje u Suboticu. Već 1957. godine, usprkos teških uvjeta putovanja i ostaloga, dragi Pokojnik je došao na dijamantnu Misu pokojnog biskupa Lajče Budanovića. I tom prigodom je ugodno, sa zanimanjem, pažnjom, prijateljstvom i ljubavlju proveo kod nas nekoliko dana. A nakon toga bilo je još nekoliko, istina kratkih, ali srdačnih, bratskih, ljubaznih posjeta i susreta u Subotici, a i ovdje u Mostaru. Dragi Pokojnik i vrlo rado i ugodno proveo sa našim svećenicima i bogoslovima na otoku sv. Jurja u Boki Kotorskoj. Ne znam pravo da li je to bilo dva ili tri tjedna, ali se toga uvijek rado sjećao i više puta o tome razgovarao.

Dragog Pokojnika poznamo još od mladih dana studentsko-teološkog studija u Sarajevu. On je tada bio mladi svećenik i vjersko-kulturni radnik. Svima nam je već tada bio primjer, poticaj, uzor. Radovali smo se susretu s njim.

Privatno mi je ne samo mišljenje nego i uvjerenje, da je nakon svoje uzorne mladosti, revnoga svećeničkog i mukotrpnog, dugog biskupskoga života punoga revnošću za slavu Gospodinovu i dobro Crkve, sada već počinuo na Srcu svoga Učitelja i Gospodina. I radi toga, dok se danas od

njega opraštamo i molimo za njega, uvjeren sam da ne griješim ako i mi zamolimo: Dragi Pokojniče, ako si već na Srcu Isusovu, a ako, možda, još nisi, tada kada budeš, moli i Ti za dobar svećenički podmladak i kod onih koji su nekad bili vjernici ovih krajeva. Ti si odgojio, imao i sada ostavljaš iza sebe lijepih i brojnih duhovnih zvanja. I dok njih rado gledaš i za njih se moliš, kako mi to Ti u zadnjem nedavnom razgovoru reče, moli i za one koji odavde otiđoše! A Tebi svjetlost vječna neka svijetli i uživao vječnu radost!

+ Matiša Zvekanović,
biskup subotički

Smrt našeg pok. nadbiskupa mons. dr Petra Čule vodi nas, u sjećanjima, u prošlo stoljeće kad se pokojnik rodio i označavao početak vremenitog života čovjeka koji je utisnuo neizbrisive pečate u životu Crkve mostarsko-duvanjske i trebinjskomrkanjske biskupije i šire.

Danas sam ovdje u ime Hercegovačke franjevačke provincije - u ime svih hercegovačkih fratara. I dužnost mi je u ime braće oprostiti se od pokojnika koji je dugo živio i dugo bio s nama. Gotovo polovicu svoga životnog vijeka stajao je, kao biskup, na čelu mostarsko-duvanjske i trebinjskomrkanjske biskupije. Ta časna i ujedno vrlo teška i odgovorna služba neposrednije ga je vezala sa svakim svećenikom pa i sa svakim katolikom-vjernikom u ovom našem životnom prostoru. Stoga je i redovničko-svećenički život fratara protjecao u uskoj vezi s osobom o. biskupa, kao što se u uskoj vezi s njim, glavom mjesne Crkve, odvijao sveukupni vjerski život katoličkog puka u Hercegovini. A veze s fratrima nisu izrastale iz same biskupske službe koju je pokojnik obnašao, već su bile mnogostruke i mnogovrsne i potvrđivale su se u svakim vidovima života. I dugo, dugo vremena ta povezanost i blizina, koja je bila mnogo veća od uobičajenog prijateljstva, služila je mnogima za uzor koji su izvan Hercegovini, a i u Hercegovini donosila plodove čvrstoće rasta u vjeri i ljubavi.

Prilike u kojima je protekao svećenički život, posebno biskupovanje našeg pok. nadbiskupa, prije bismo mogli nazvati neprilikama nego prilikama a životni mu put označiti kao križni put. Načelnost i upornost spojene s visokom naobrazbom i službom urodile su ostvarenjima koja će ostati ubilježena u analima biskupija kao nezaboravna.

Istina je da su postojala i različita gledanja, ali muke su nam bile zajedničke, također uspjesi pa, rekao bih, i neuspjesi. Mi smo živa i životna Crkva u kojoj se očituju i ljudske slabosti, ali se još više očitovala naša vjera i volja da idemo Kristovim putem. Od bujnog rasta pucala je kora i svako kalemljenje nije bilo uspješno, ali je Crkva rasla i pomlađivala se, što nije moglo biti bez zasluga prvog čovjeka u biskupiji, što od srca ističem.

Ovom zgodom posebno zahvaljujem na onim vrlo velikim, rekao bih, povijesnim zaslugama što ih je pok. nadbiskup učinio zajednici hercegovačkih franjevaca i pojedinim njezinim članovima, kao i na svemu onome što je naoko bilo maleno, pa možda ostalo i nezapaženo, a doprinjelo je životu i radu hercegovačkih franjevaca.

I na koncu u ime KVRPJ-e, posebice u ime nazočnih provincijala, te u ime Hercegovačke franjevačke provincije i u svoje osobno ime izražavam duboku sućut rodbini pok. nadbiskupa, našem o. biskupu mons. Pavlu Žaniću, biskupijama kojima je bio na čelu, i BKJ-e čiji je član bio.

Pok. nadbiskupa poznajem kao pobožna čovjeka, čovjeka molitve. Vjerujem da su mu molitve uslišane kod Gospodina i dobra djela primljena, i da ga je Bog primio u slavu svojih izabranika.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

fra Jozo Pejić, provincijal
herc. franjevačke provincije

Možda nije puki slučaj da se Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska Crkva oprašta od svog nadpastira dr Petra Čule upravo na blagdan sv. Ignacija Loyole, utemeljitelja Družbe Isusove. Možda mu se sv. Ignacije želi odužiti danas pred Gospodinom za svu onu ljubav koju je gajio prema Družbi Isusovoj. Možda nekima od prisutnih nije ni poznato da je prije 47 godina, na blagdan sv. Ignacija 1938. godine, mladi svećenik dr Petar Čule završio prijevod s engleskog jezika velikog djela u dva sveska američkog isusovca Tome J. Campbell-a "Povijest isusovačkog reda". Tim svojim prijevodom htio se dr Petar Čule odužiti Družbi Isusovoj uoči 400-te obljetnice njezina opstanka (1940. godine!) za sve što je od nje primio. Primio je svu svoju formaciju od gimnazije u Travniku do doktorata u Innsbrucku.

Kad ga je njegov otac 1909. godine doveo u Travnik i povjerio isusovcima, rekao mu je opraštajući se od njega: "Ajde, sine, ne osramoti ni sebe ni babe svoga". Isusovci nisu tada ni slutili da se u jedanaestogodišnjem dječaku Petru primili jednog od najtalentiranijih đaka svoje škole. Već u trećem razredu 1911/12. piše sastav na grčkom jeziku o Petru Barbariću, a na latinskom o sv. Stanislavu Kostki. Još u svojim starijim godinama znao je napamet stotine stihova grčke i latinske poezije. Od svojih odgojitelja ponio je u život ne samo širinu znanja nego i dubinu ljubavi prema Kristu i Crkvi.

Radosni smo što smo mogli nešto doprinjeti da pokojni nadbiskup dr Petar Čule nije osramotio ni sebe ni babe svoga. I dok se njegova Crkva u zahvalnosti oprašta od njega, htio bi mu u ime hrvatskih isusovaca, koje je toliko volio i cijenio, reći veliki hvala, a njegovu nasljedniku u službi iskrena sućut. Molim Gospodina da ga po zagovoru sv. Ignacija uvede u svoju slavu. Amen!

o. Marko Matić DI
provincijal

Časni zbore!

Opraštamo se danas od čovjeka po imenu Petar i prezimenu Čule. Da nije bilo toga imena, kojeg je tako časno nosio cio svoj život, čitava jedna epoha života i rada mostarske i naše domaće Crkve bila bi osiromašena za jednog svećenika i biskupa pod tim imenom. Zato je ono u ovom trenutku i najvažnije.

Pokojni biskup Petar bio je jedan od onih, sve rjeđih ljudi, koji su imali auktoritet, ne na silu iznuden, nego životom i životnim stavovima dokazan auktoritet. Naša mu Crkva duguje zahvalnost za mnoge stvari, posebno za njegovo životno svjedočanstvo, za širinu i čvrstinu duha, čime nas sve zadužuje.

Posebno mu dugujemo zahvalnost, i ovdje to danas javno izražavam, za njegovo zanimanje i zauzimanje oko ponovnog otvaranja Vrhbosanske bogoslovije u Sarajevu. I sam je bio student ove bogoslovije, a prije toga i travničkog sjemeništa, koje su svojevremeno vodili Isusovci. U ime jedne i druge institucije, u ime profesora i ravnateljstva Vrhbosanske bogoslovije, odajemo mu priznanje i zahvalnost.

U duhu širine katoličkog shvaćanja života i smrti, mi ne žalimo za ovakvim ljudima, mi smo na njih ponosni. Biskup Petar je našim biskupima povjerljivo napisao 07. kolovoza 1981. godine i ove riječi: "Hvala Bogu, Gospi, sv. Josipu, da sam mogao živ izići iz zatvora, pa još sagraditi katedralnu crkvu posvećenu Gospi Kraljici i Majci s time da se u kripti katedrale izgradi i velika kapelica na čast sv. Josipu, nebeskom zaštitniku mostarske biskupije. Bogu hvala na svemu!"

Ovim njegovim riječima najbolje se opraštamo od njega. Neka je pokoj vječni čovjeku i biskupu Petru, koji ostaje na zemaljskom počinku u sjeni svoje katedrale!

dr Tomislav Jozić, rektor
vrhbosanske bogoslovije

Kardinalu Kuhariću, preuzvišeni Pronuncijske, preuzvišeni oci nadbiskupi i biskupi, dragi provincijali, svećenici, redovnici, redovnice, dragi vjernici Mostara i okolice, dragi predstavnici Srpsko-pravoslavne Crkve, predstavnici Islamske vjerske zajednice, poštovana gospodo predstavnici građanske vlasti!

Dopustite mi da u ime vjernika grada Mostara progovorim nekoliko riječi povodom smrti dragog nam biskupa i nadbiskupa Petra, koji je bio naš otac i pastir u zgodno i nezgodno vrijeme. Biskupa Petra Čulu pozna grad Mostar i cijela Crkva u Hercegovini, kao velikana naše Crkve. Već je o tome dosta rečeno pa se ne moram na to ni osvrutati. Dakako, povijest Katoličke Crkve najbolje i najtočnije će to iznijeti budućim pokoljenjima.

Meni je jedino na srcu to da u ime vjernika grada Mostara koji ga dobro poznaju izrekнем nekoliko riječi zahvalnosti Bogu za osobni lik i djelo velikana biskupa i nadbiskupa koji je sin ovoga kraja i naroda, sin ove Crkve, borac za njezinu bolju budućnost.

Dragi biskupe i nadbiskupe! Više puta smo slušali tumačenje Evanđelja iz Tvojih usta. Drago nam je bilo Tebe slušati. Bio si zaista prorok svoga vremena. Uvijek si nas tješio i davao snagu koja je od Boga. Bio si onaj koji je razgonio oblake sumnje i tame ljudske tjeskobe našega života. Tješio si nas vjerom, nadom i ljubavlju. Otkrivao si nam život Isusa i pokazivao putove svetaca koje bismo trebali nasljedovati. Možda nitko kao Ti nije volio svece i njihov način života u Kristu. Volio si svece, poticao si nas da slijedimo svece i bio si i sam svetac!

Nama katolicima je posve jasno što znači biskup u Crkvi. Biskup je pastir koji vodi svoje stado. Ti si bio pastir koji je slušao glas Kristov, glas Crkve, glas Pape i glas svog vjerničkog naroda. Poradi toga svi smo Te voljeli i slušali. Tvoj glas i danas odjekuje u našim srcima i dušama. Tvoj glas i danas mnogi vole jer je bio glas pastira. Jao onima koji ne slušaju glas svojih pastira. No Ti si bio kao i mnogi drugi pastiri kojima se glas prečuo ili zanemari. To Te nije slo-milo u Tvojjoj pastirskoj službi najvećem i jedinom pastiru Kristu, koji je ostao sam na Golgoti iz ljubavi prema svima.

Nama vjernicima Mostara ostati će uspomena na Tebe u ovom znaku Božje prisutnosti među nama, u katedrali, koju si uz mnoge muke gra-dio. Katolička Crkva u Hercegovini dobila ju je nakon sto godina, i sada se ponosi njome i s Tobom. U njoj će počivati Tvoje tijelo, čekajući dan uskrsnuća.

Neka Ti bude miran i spokojan boravak u njoj, a svima nama miran život u ovom gradu i uslišana molitva u katedrali.

Počivaj u miru Božjem, dragi nadbiskupe Petre!

gosp. Veno Vašiček

Uzoriti Gospodine Kardinale, prvi biskupe Crkve u Hrvata,
Preuzvišeno gospodine Apostolski Pronuncijske,
Preuzvišena gospodo Nadbiskupi i Biskupi,
Mnogopoštovani Oci Provincijali,
Predstavnici i Delegati,
Braćo svećenici,
Draga rodbino i prijatelji našeg Nadbiskupa,
dragi Vjernici!

Nas ovdje prisutne sabrala je ljubav, poštovanje i zahvalnost prema našem dobrom biskupu Čuli.

U ime svećenika i bogoslova Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije zahvaljujem svim prisutnima - u prvom redu Vama, Uzoriti gospodine Kardinale, koji ste s nama uvijek i u radosti i u žalosti pa i današnjoj.

Ne mogu izraziti sve što osjećam s braćom svećenicima u ovom času, kad se opraštamo sa svojim Biskupom i ocem. Smatram da ću se najbliže približiti istini ako kažem o našem dragom pokojniku: Mi svećenici Mostarske biskupije ponosni smo što smo u ovim poratnim godinama imali ovak-

vog Biskupa i žalosni što ga u ovo vrijeme gubimo.

Ponosni smo jer su ga resile osobine muža duboke vjernosti, odaynosti i ljubavi prema Crkvi. Kristalno je jasan bio u učenju, nepokolebiv u načelima i blag u postupcima. Zbog svoga jasnog i časnog svjedočenja vjere životom, zaslužio je naslov "Svjedok vjere" confessor fidei. Ljubio je papu, Petrovog nasljednika iz dubine duše. Svaki dan je kroz više od 40. godina svoje biskupske službe molio žalosnu kronicu za Svetog Oca. A ljubio je i ovaj puk patničke Hercegovine nadasve. Na završetku njegovih studija u Innsbrucku OO. Isusovci su u više navrata izjavili da u povijesti fakulteta nisu imali boljeg studenta od mladog dr Petra Čule. Saznavši za njegove izvanredne sposobnosti, zagrebački nadbiskup Bauer ponudio mu je odmah profesorsku službu na bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Sa zahvalnošću je odbio jer je osjetio da ga Hercegovina treba.

Ljubav prema vjernicima ove biskupije pokazao je i dokazao svojim životom. Prigodom hapšenja u njegovom biskupskom stanu 1948. godine u zadnji je čas uspio don Mati Nuiću, jedinom prisutnom, predati mali papirić na kojem je pisalo: "Sve svoje ostavljam biskupiji. Biskup Petar". Kao da je još jednom htio potvrditi da cijelim bićem pripada svome stadu.

Kao pastir uvijek je bio spreman i život položiti za stado. Na istu je ljubav poticao i svoje svećenike. "Jer dobar pastir sve što kaže inom i sam svojim potvrđuje činom". U teškim ratnim danima posebno se zauzimao za obespravljene, progonjene i gladne. Na sam dan svog biskupskog posvećenja 1942. godine odbio je uobičajeni banket u korist sirotinje.

Volio je svoje svećenike i svoje vjernike i u tome je upravo velik. Statistike pokazuju, da je procentualno najviše stradalo svećenstvo njegove biskupije. A danas ponosno konstatiramo da gotovo nema biskupije i redovničke zajednice u kojoj ne bi bilo Hercegovaca. Crkveni sociolozi nastoje naći odgovor na ovo. Ali odgovor neće biti potpun ako ne uvažave staru istinu, da je krv mučenika sjeme, da je tammovanje Biskupa Čule bilo plodno i spasonosno. Zato je on još više naš Otac, jer nas je u bolima rađao.

Ovaj prezbiterij od poratne desetine približio se brojki stotina. Sam duboko pobožan uvijek je molio za svoje svećenike. Na to nas je poticao da molimo jedni za druge. Osnovao je "Ligu sv. Ivana Vianeya" - za svećenike i "Ligu Sl. Božjega Petra Barbarića" - za sjemeništance i bogoslove. Kad su u poratnim godinama njegovi svećenici bili nepravedno napadani pisao je odgovornima ovako: "Pored svih napadaja na moje svećenstvo ja izjavljujem da su moji svećenici moralna i intelektualna elita društva". Tako je branio i poticao novi naraštaj da takvi budu.

Kad god se netko od nas bilo kojim poslom našao u biskupiji došao je k svom biskupu. Uz njegov radni stol bila je stolica na kojoj smo se izmjenjivali. Interesirao se za svakoga od nas, poticao i hrabrio. Interesirao se za vjernike i njihove probleme. I svaki smo put osjetili da je radost i nada, tjeskoba i bol bila i njegova radost i žalost.

Koncem četrdesetih godina papin nuncij, nadbiskup Patrick Hurley posjetio je zagrebačku bogosloviju. Bogoslovi su po redu pristupali Nunciju. Rukujući se svaki bi bogoslov rekao svoje ime i biskupiju kojoj pripada. Kad je došao na red naš bogoslov Aco Boras i spomenuo - mostarska biskupija - Nuncij ga je još jednom uhvatio za ruku, zastao

prodorno ga pogledao i rekao: "Optimum episcopum habes" - "Imaš najboljega biskupa".

Da! Imali smo najboljega biskupa: Biskupa svjedoka vjere, Biskupa koji se nije dao nadmašiti u ljubavi i odanosti prema Svetom Ocu i Svetoj Crkvi, u ljubavi prema svome stadi. Zato nam je draga Vaša prisutnost preuzvišeni gospodine Apostolski Pronuncijske i u ime svećenika naših biskupija u Hercegovini ja Vam zahvaljujem i preko Vas Svetom Ocu koga predstavljate.

Sveta je Stolica u više navrata i na više načina iskazala pažnju prema našem Biskupu. Prigodom odlaska u mirovinu imenovala ga je naslovnim nadbiskupom i time mu odala priznanje za njegov teško življeni život Biskupa.

Dragi naš Biskupe!

Gordí smo na Te,

Jer imenom Tvojim

Slavnim i časnim,

I za nas dozna čitavi svijet.

Žalost rastanka blaži vjera, da Ti živoš i da smo u Tebi dobili zagovornika na nebu. Nismo ostali siročad. U Tvom nasljedniku mi imamo oca i pastira s kojim smo okupljeni oko Tvoga mrtvog tijela sjedinjeni u tuzi, vjeri, nadi i molitvi.

Počivaj mirno u svojoj katedrali pored svog i našeg don Marka. Dobri oče Biskupe, hvala za sve i doviđenja u vječnosti!

don Srećko Majić, župnik
Studenaca i predsjednik
"Uzajamnosti" dijec. svećenika

Prigodom sprovoda našeg Nadbiskupa dr Petra Čule, iz više razloga želio se javno s njime oprostiti naš svećenik don Mate Nuić. Iz više razloga njegova se želja nije ostvarila, zato njegov oproštajni govor donosimo u ovom broju Službenog vjesnika u cjelosti iz poštovanja prema našem don Matí, koji o pok. Nadbiskupu ima i može još puno toga reći.

Dobri i dragi moj oče Nadbiskupe!

U svojim teškim životnim časovima naš narod običaje reći:

"Kad se sjetim, što je negda bilo,

Suze same padaju u krilo!"

Doista ne znam da li bih i ja mogao zornije i potpunije ičim drugim očitovati svoju tugu i bol, koju mi je prouzročila Vaša smrt, nego li upravo toli potresnim i toli sadržajnim riječima našega puka.

Da! Oče Nadbiskupe, i meni kadgod se sjetim onoga, što sam s Vama doživio i proživio tj. kad se sjetim Vaše dobrote, Vaše plemenitosti, Vaše pobožnosti, Vaše skromnosti, Vaše očinske brige i ljubavi, Vaše susretljivosti, Vaše pobožnosti, Vaše hrabrosti i neustrašivosti - ukratko rečeno - kad se sjetim svega onoga, što je negda bilo, tad i meni suze same padaju u krilo.

A zašto padaju?!

Padaju zato jer sam Vašom smrću lišen jednoga od svojih najvećih i meni najmilijih mojih životnih uzora.

Padaju zato, jer mi je smrt ugrabila Vas, koji ste kao pravi Kristov vitez: uvijek, svagdje i pred svakim tj. kadgod je i gdje je trebalo neustrašivo branili čast Trojedinoga Boga, prava Njegove Crkve i nepovredivo dostojanstvo svakog čovjeka - ne dozvoljavajući nikada, da bi Vam pri tom usta kaljao ni drhtav glas ni sraman muk, već ste uvijek vikali i to vikali što Vas je grlo nosilo, kadgod bi se pojavio vuk.

Suze same padaju u krilo i zato, jer sam ostao bez Vas, koji kroz punih pedeset godina mog svećeničkog suživota s Vama niste nikada išli ni sa mnom ni za mnom nego vazda preda mnom probijajući se smjelo i odvažno kroz usputne klance i bogaze čisteći ih pomno i ustrajno ne samo od onih smetnja, koje bi mi onemogućavale nego i od onih koje bi mi otežavale smjeli hod naprijed.

Suze same padaju u krilo i zato, jer sam ostao bez Vas, koji ste taj divovski posao obavljali smjelo i neustrašivo i onda, kad je peklo s neba sunce vrelo, a i onda, kad su udarali gromovi u čelo.

Suze same padaju u krilo i zato, jer sam ostao bez Vas, koji ste mi kroz čitav moj svećenički život bili kako Božji svjetionik tako isto i Božji gromobran.

Da! Bili ste mi Božji svjetionik jer ste mi svojim kristalnim svećeničkim životom kroz više od pedeset godina osvjetljavali životnu stazu i nefaljivo pokazivali put, kojim trebam ići, da bih mogao postati i za vazda ostati pravi Kristov svećenik tj. uvijek vjeran Bogu, vjeran Crkvi Božjoj, vjeran svome svećeničkom zvanju, a isto tako vjeran svome milom i dragom hrvatskom narodu!

A bili ste mi i Božji gromobran, jer ste svojim mudrim očinskim savjetima i svojim bogatim životnim iskustvom svojski nastojali učiniti me što otpornijim protiv svakom zlu i tako me već unaprijed zaštititi i obraniti od svih njegovih nasrtaja, do kojih bi eventualno moglo doći.

Bili ste mi gromobran, jer ste mi svojom čvrstom i nepokolebivom vjerom u Božju Providnost i svojom upravo Jobovskom strpljivošću u svim svojim nevoljama, kojima Vas je život nemilosrdno traio, davali živi i divni primjer vijernosti i ustrajnosti prvih kršćana želeći me time unaprijed zaštititi i obraniti od svake klonulosti i malodušnosti, ako bi me kad vrijeme dovelo u životne nevolje slične Vašima.

Bili ste mi gromobran, jer ste svojim žarkim moitvama, što ste ih za sve nas neprestano upravljali Ocu nebeskom i mene trajno štitili i branili, da ne skrenem na stranputicu, odnosno da ne počinim izdaju nad svojim svetim svećeničkim zvanjem.

Hvala Vam za sve to!

Dobri i dragi moj oče Nadbiskupe!

Nije nikakvo čudo nego je posve razumljivo, da je ovaj bogati i dugotrajni utjecaj, što ste ga vršili na mene nužno morao prouzročiti - a hvala Bogu i prouzročio je u mojoj duši: i ljubav, i odanost, i privrženost prema Vama, štoviše i spremnost poći s Vama i za Vas uvijek i svukud - pa ustreba li čak i na smrt.

Oh! Nitko ne bi mogao biti ni sretniji ni radosniji od mene, da sam kojom srećom kao malo moje uzdarje za ova nebrojena Vaša dobročinstva uspio ostvariti onaj svoj plan iz godine 1955.

Naime, kad smo ono spomenute godine istodobno tamnovali u zeničkom zatvoru jedan do drugoga, zasebno svaki u svojoj ćeliji, uspio sam saopćiti Vam taj svoj naum ovim riječima:

Preuzvišeni gospodine Biskupe!

Moje se tamnovanje primiće kraju. Ono je već na izmaku. Suočen s tom činjenicom ja sam odlučio zamoliti ministarstvo, da po isteku moje kazne mjesto mene puste Vas kući a taj ostatak Vaše kazne od tri i po godine, da mjesto Vas izdržim ja.

No čim sam Vam saopćio taj svoj naum, Vi ste na moju veliku žalost smjesta žestoko protiv njega reagirali i meni ste najstrože zabranili takvo što učiniti.

Doista bilo mi je vrlo teško poslušati Vas, ali poslušao sam, jer je to bila naredba moga Biskupa.

Oče Nadbiskupe! Pa iako sam ovim svojim neuspjehom bio uvelike ožalošćen, ipak meni je taj moj neuspjeh uz bezbroj drugih činjenica rječito zborio o plemenitosti Vašega srca i o veličini Vaše ljubavi. Jer Vi ste eto i tim svojim gestom bjelodano posvjedočili, da Vi želite radije i najteže muke trpjeti sam nego li da bi drugi i najmanju mrvicu trpio za Vas. Doista to je nepojmljiva veličina i duha i srca!

Dobri i dragi moj oče Nadbiskupe!

Budući da sam već kod prvih mojih susreta s Vama, a to je bilo vrlo davno, imao sreću i uočiti i iskusiti kako plemenitost Vašeg srca tako i genijalnost Vašeg duha, ubrzo sam stekao čvrsto uvjerenje, da me nikada nitko i ništa neće biti u stanju od Vas duhovno udaljiti još manje rastaviti. Naš pedesetgodišnji svećenički suživot i sve što smo kroz to vrijeme zajednički doživjeli i proživjeli rječito dokazuje, da se u tom nisam prevario. Jer mnogobrojne činjenice svjedoče, da se nije uspjelo to postići: ni gladu, ni žeđu, ni milom ni silom, ni prozirnim klevetama ni lažnim izjavama, ni tamnicama ni tamničnim samicama, pa ni onim robijaškim lancima, kojima su bile vezane Vaše časne i posvećene ruke. Jednom riječju - ničim!

A kunem Vam se, dobri i dragi moj oče Nadbiskupe, da to neće biti u stanju ni sama Vaša smrt! Jer kroz čitav svoj preostali ovozemaljski život kadgod čujem Vaše časno i meni toli drago ime - bez obzira izgovorio ga ja ili netko drugi, mojom će dušom prostrujiti posebni osjećaj radosi i sigurnosti i ja ću ojačan osjećajem Vaše blizine biti u stanju s najčvršćim*reći sebi i drugima - Tu je moj otac Nadbiskup! Tu je on sa mnom i uza me! On se za me moli i zato se nikoga i ničega ne bojim!

Eto s tim uvjerenjem nastavljam i stalno ću nastavljati svoj ovozemaljski životni hod sve do mog ponovnog stvarnog osobnog susreta s Vama!

U to ime: Zbogom, moj dobri i dragi oče Nadbiskupe!

Da! Zbogom! Zbogom! Ali ne samo Zbogom! Nego Zbogom i doviđenja u Domu našeg zajedničkog Oca na Nebesima!

A dotle: Besmrtniče među Besmrtnima!

Pozdravi nam oce i djedove,
Naše bake i naše roditelje,
Našu braću i naše sestre!

S njima Vi ste Snaga naša,
što nas krijepi s neba ko
dah majke nad kolijevkom čeda!

Besmrtniče!

Ponosni smo što smo Te imali,
Žalosni smo, što smo Te izgubili!
No i u tuzi kao i u radosti gordi smo na Te,
jer Tvojim imenom slavnim i časnim,
za Crkvu u Hrvata i za nas doznao je čitavi svijet!

Nek Ti je vječni mir u Gospodinu! DIKO I PONOSE NAŠ!

don Mate Nuić, svećenik

Pri koncu svoga života pok. Nadbiskup je napisao svoju OPORUKU - testamenat, posljednju želju na rastanku s onima s kojima je i za koje je živio. Ona glasi:

Oporuka - Testamenat

Dra Petra Čule, biskupa mostarsko-duvanjskog i Apostolskog upravitelja Trebinjskog

U IME BOŽJE - AMEN!

Pišem ovu oporuku pri potpunoj svijesti i u relativno dobru zdravlju. Neznam ni dana ničasa, kad će me Gospodin pozvati k sebi. Još kao dijete nalazio sam se u smrtnoj pogibelji. Roditelji očekujući moju smrt zapalili su bili smrtu svijeću uz moje uzglavlje. Našao sam se također na pragu smrti u zoru 27. travnja 1951. u željezničkoj nesreći kod Slavkovaca u blizini Vinkovaca. Tada je nas 40 kažnjenika bilo prebacivano iz zeničke kaznionice u kaznionu Sremska Mitrovica. Na naš vagon, koji je bio zaustavljen pred stanicom Slavkovci naletio je teretni vlak, razbio naš vagon, 5 kažnjenika u mome odjelu, među njima i don Mitar Papac, smrtno je postradalo, ja sam bio izbačen iz vagona na leđinu sa polomljenim nogama i stučenim rebrima, ali sam po zaštiti moga andela čuvara ostao živ.

Život i smrt su u Božjim rukama. Unaprijed izjavljujem, da predano primam iz ruke Božje smrt, na način i u prilika-
ma, kako se Gospodinu bude svidjelo. Želim umrijeti kao pravi sin Katoličke Crkve u jedinstvu s njezinom vrhovnom vidljivom glavom Petrovim Nasljednikom Rimskim Papom. Želim umrijeti ispovjedajući vjeru, koju je Sin Božji Isus Krist nama navjestio i koja je do nas došla preko njegovih apostola putem Svete Katoličke Crkve.

Znam, da sam grješnik. Znam, da sam od Boga primio u životu nebrojene milosti, posve nezasluženo, i da se njima nisam uvijek najbolje služio. Neka mi Bog, kome zahvaljujem nasvim njegovim darovima, oprosti moje pogreške i pomanjkanja. Ne uzdam se u svoje zasluge i svoja dobra djela, nego u milosrđe Trojedinoga Boga, u Presvetu Krv Isusovu, u zagovor Blažene Djevice Marije. Uvijek sam štovao Presveto Srce Isusovo i više puta u životu obavio devetnicu prvih petaka, pa umirući stavljam sve svoje pouzdanje u Isusa i njegovo Presveto Srce. Nastojao sam također uvijek biti dijete Marijino. Otkako sam 1910. stupio u njezinu Kongregaciju, nisam propustio dana, da ne bih obavio njoj na čast kongregacijsku posvetnu molitvu. Još od gimnazijskih dana dnevno sam molio Gospinu krunicu, poslije Fatime vršio sam i pobožnost prvih subota. Nije se čulo, da bi Gospa zaboravila ikoga, tko bi se utekao njezinu majčinu zagovoru. Zato se pouzdano nadam da Gospa neće ni mene zapustiti, posebno ne u najodlučnijem smrtnom času. Molim stoga Gospu, da mi izmoli od Presvetoga Trojstva oproštenje svih mojih pomanjkanja, molim svoga Spasitelja da svojom krvlju opere sve ljage moje duše. Molim i svetog Josipa komu sam se svaki dan utjecao za dobru smrt, neka mi izmoli milost da mogu na času smrti u njegovu naručaju izgovoriti slatke i utješljive riječi: Isuse, Marijo, i Josipe, u ruke vaše predajem dušu svoju.

Ištući najprije od Boga oproštenje, molim također i sve ljude, o koje sam se na bilo koji način ogriješio, koje sam ožalostio i povrijedio, da mi sve oprostite. A i ja sa svoje strane svima od srca opraštam, posebno onima, koji su doprinjeli, da sam bio osuđen na dugu i tešku tamnicu.

Na rastanku sa svojim svećenicima i vjernicima poručujem im kao svoju posljednju želju, da uvijek ostanu vjerni Bogu i njegovoj Crkvi provodeći pravi kršćanski život, posebno pak da trajno vrše pobožnost prema Presvetom Srcu Isusovu i Prečistom Srcu Marijinu, kako sam im i u svojim propovjedima češće govorio. Neka se uvijek i čvrsto drže Krista Gospodina, Blažene Gospe te Svete Crkve i Petrove Stolice!

Na koncu sve ih molim, da me ne zaborave u svojim molitvama!

+ Petar Čule, biskup
v.r.

Prigodom smrti nadb. Čule, naš Biskup Ordinarij primio je mnoge telegrame sa izrazima sućuti. Neke od tih telegramske i pismenih sažalnica donosimo i objavljujemo u našem izboru:

Dragi sobrat škof Pavao,
rad bi Vam ob smrti Vašega tako uglednega in zaslužnega prednika, raj-
nega nadškofa dr. Petra Čule v imenu ljubljanske nadškofije in slovenske
metropolije še enkrat izrazil iskreno sožalje, združeno z resničnim
občudovanjem velikega pokojnika.

Znano mi je, kaj vse je ta veliki cerkveni mož pretrpel v življenju.
Zares si je med našimi škofi zaslužil ime Confessor.

Vem, da so njegove zasluge predvsem za Cerkev v Hercegovini neizmerno
velike.

Pa tudi mi Slovenci smo ga imeli v časti kot našega velikega prijatelja.
Z našim pokojnim nadškofom-metropolitom dr. Jožetom Pogačnikom sta se
srečala že v Innsbrucku, ko je nadškof Čule končaval svoj teološki
študij, Pogačnik pa ga je začel. Ostala sta prijatelja.

Zelo rad je pokojni nadškof Čule govoril o velikem slovenskem katoliš-
kem inteligentu prof. Ivanu Dolencu, ki je bil v šestojanuarskem re-
žimu pregnan iz Slovenije v Mostar in sta bila kolega na isti gimna-
ziji. Našli sta se dve sorodni duši, lahko rečemo svetniški duši, in se
medsebojno bogatili.

Čeprav neboden ljubljanskih škofov ni mogel priti na pogreb, smo se
ga kljub temu te dni hvaležno spominjali in zanj darovali svete maše.

Naj mu bo Gospod bogat plačnik za vse trpljenje in delo, naši jugo-
slovanski Cerkvi pa naj bo nenehen priprošnjik pri Bogu.

Prisrečne pozdrave

+ Alojzij Šuštar, nadškof

V velikem spoštovanju do
pokojnega nadškofa se
pridružuje

+ Stanislav Lenič

(Nadbiskup Šuštar, sa pomočnim biskupa Leničom i Kvasom poslao je
i telegramsku sažalnicu po primljenoj obavjesti o smrti nadb. Čule.)

Vam i vsej krajevni Cerkvi v Mostarju izražava iskreno sožalje z zago-
tovilom da bova za pokojnega nadškofa Petra opravila sveto mašo in se
ga spominjal v svojih molitvah.

Franc Kramberger in Smej Jože sobrata v ško-
fovski službi iz Maribora

Ob smrti dragega in zaslužnega nadpastirja v imenu odsotnega ordinarija
dr. Janeza Jenka in v svojem imenu izrekam Vam in hercegovski krajevni
Cerkvi iskreno sožalje. Včeraj, na god sv. Ignacija Lojolskega, sem zanj
opravil sv. daritev. Naj v večnem veselju pri Bogu uživa sadove svojega
truda.

+ Metod Pirih, škof pomočnik
Koper

Povodom smrti veoma uvaženog nadbiskupa monsinjora Čule primite izraze iskrene sućuti. Molim Gospodina da ga kao svog vjernog borca okruni vijencem nebeske slave.

Nadbiskupski ordinarijat Beograd

Povodom preminuća nadbiskupa Petra upućujem Vama i cijeloj Vašoj biskupiji izraze kršćanske i vjerske solidarnosti, moleći Boga da nadbiskup Petar u općinstvu svetih nastavi zagovarati svoju Crkvu.

Bogetić i Pavlišić

U povodu preminuća nadbiskupa dr Petra Čule u ime zadarske nadbiskupije i moje primite sa svećenstvom i vjernicima iskrenu sućut u zajedništvu molitve za njegovu nebesku nagradu. Svoj je život istrošio služenjem Crkvi trostrukom službom biskupa zasvjedočenu trpljenjem. Trajno će ostati u našoj zahvalnosti njegova eklezijalna pomoć ovoj nadbiskupiji.

Marijan Oblak, zadarski nadbiskup

U ime biskupije izražavamo iskreno saučešće

+ Celestin, biskup hvarski

U ime vjernika, redovnika, redovnica, svećenika i osobno izražavam sućut Mostarskoj Crkvi povod smrti dugogodišnjeg pastira biskupa Čule.

+ Ćiril Kos, biskup

Izražavam sućut povodom preminuća zaslužnog nadbiskupa Čule

+ Josip Arnerić, biskup

Prigodom smrti nadbiskupa Petra Čule, vrlog, veoma zaslužnog, mukotrpnog pastira Mostarske Crkve primite izraze naše kršćanske sućuti, a pokojniku neka Gospodin udijeli slavu svoga uskrsnuća.

Biskupski ordinarijat Krk

U dubokom štovanju suosjećam sa biskupom, svećenstvom i cijelom biskupijom. Nadbiskup Čule je otišao da primi nagradu.

+ Matiša Zvekanović, biskup

Prikazavši misu za dragoga nadbiskupa Čulu prigodom njegova prijelaza u blaženu vječnost a vjernicima Mostarske biskupije izražavam bratsko saučešće u boli uzrokovanoj tim rastankom. Žao mi je štoradi bolesti ne mogu doći na sprovod.

+ Severin Pernek, biskup dubrovački

Povodom smrti dragog nam nadbiskupa Čule upućujemo Vam izraze sućuti praćene molitvom za njegovu plemenitu dušu.

Slavomir i Joakim, biskupi

Prigodom smrti nadbiskupa Čule primite izraze moje sućuti

Jung, ap. adm. Banata

Povodom smrti uvaženog nadbiskupa preuzvišenog Petra primite naše najiskrenije saučešće

Vladislav, mitropolit
dabrobosanski

Preuzvišeni gospodine, povodom smrti preuzvišenog gospodina nadbiskupa dr Petra Čule izvolite primiti iskrene izraze vjerničke sućuti u ime zajednice hrvatskih franjevaca Trećoredaca.

Zbog izbivanja iz Zagreba nisam mogao nikako prisustvovati spirovodnim obredima.

Nadbiskup Čule ostat će u sjećanju braće kao hrabri branitelj vjere i zaštitnik čovjeka.

Odani u Gospodinu, uz dužno štovanje

fra Vlatko Badurina, provincijal

Vijest o smrti Vašeg predšasnika mons. dr Petra Čule zatekla me je u Cresu pa odavde izričem Vama i čitavom mostarskom prezbiteriju iskreno bratsko saučešće u ime sve braće hrvatskih franjevaca Konventualaca.

fra Alojzije Litrić, provincijal

U povodu smrti nadbiskupa Petra Čule izražavam iskrenu sućut Crkvi u Hercegovini koju je pokojnik svojim plemenitim životom i radom toliko zadužio.

Zdenko Tomislav Tenšek,
provincijal hrv. Kapucina

Izražavajući sućut u prigodi smrti dra Petra Čule molimo Gospodina da ga primi u radost nebeskog kraljevstva.

Za provinciju Presvetog Otkupitelja

fra Šimun Šipić, provincijal

Povodom smrti nadbiskupa Čule izražavam Vam iskrenu sućut.

fra Alfons Orlić, provincijal
iz Zadra

Preuzvišeni gospodine, prigodom smrti zaslužnog, mukotrpnog nadbiskupa Petra primite i naše kršćansko saučešće. Neka mu Gospodin obilato sve naplati! Za njega ćemo moliti i namijeniti 1 sv. Misu. U našoj će zajednici ostati vrlo ugodna uspomena na njegov poduži

boravak kod nas neposredno nakon izdržane dugogodišnje i posve nepravedne kazne. Za se i za svoje moli sveti blagoslov u Kristu odani

Martin, OSB - Tkon-Čokovac

Zajednica Dominikanaca u Korčuli diže Gospodinu usrdnu molitvu da nagradi revnog nadbiskupa Petra koji je poput Krista Spasitelja ne samo brinuo se za svoje vjernike nego je za njih i trpio i bio spreman dati vlastiti život

Dominikanci

Duboko suosjećam s Vama i biskupijskom zajednicom povodom smrti nadbiskupa Čule te molim pokojniku vječnu radost

Vjekoslav Milovan

Zemaljski gubitak velikana pera, vjere, dobrote žalimo izražujući saučešće

Opat - Korčula

Povodom smrti dobrog pastira iskrenu sućut upućuje

don Josip Perica, dekan
poljički

Nad smrću velezaslužnog nadpastira Petra Čule žaluju Mrkan, Molunat, Bobara, Cavtat

Bogišić

Primate moje saučešće puno poštovanja prema časnom liku nadbiskupa koji postade povijesnim znakom Crkve raspetoga i uskrsloga u našem narodu.

o. Antun Weissgerber, DI

Povodom smrti važne uspomene nadbiskupa Čule primite moju iskrenu sućut i poštovanje

don Baldo Mladošević, Gruda

Povodom smrti nadbiskupa Čule primite izraze naše sućuti

Ivica Komadina i Tomo Vukšić

Izražuje najiskreniju sućut cijeloj biskupijskoj zajednici povodom smrti njezinog bivšeg dugogodišnjeg nadpastira nadbiskupa Petra kojemu neka Gospodin bude velika nagrada.

Srećko Vuković

Prigodom smrti nadbiskupa Čule primite moje iskreno saučešće

Josip Lušić, svećenik

Budući da sam kasno doznao za smrt poštovanog i dragog nadbiskupa Petra Čule i ne mogu stići, poštovanom Ordinarijatu izražavam iskrenu sućut.

Fra Petar Džida, Molve

Iskrena sućut povodom smrti nadbiskupa Čule sa osjećajima zahvalnosti za sve što učini Crkvi u Bačkoj i meni

Lazar Ivan

Vama i svoj biskupiji kršćanska sućut u povodu preminuća nadbiskupa dr Petra Čule. Pridružio ga Gospodin svojoj Pashi.

za K.B.F. Bonaventura Duda

Povodom smrti nezaboravnog svjedoka vjere nadbiskupa Petra Čule uredništvo Glasa koncila izražava duboku sućut prateći molitvama njegovu plemenitu dušu u svjetlost koja mu je pripremljena

Uredništvo i uprava "Glasa koncila"

Povodom smrti nadbiskupa Petra Čule izražavamo Vam svoju sućut s molitvama da mu Gospodin bude nagrada

Kršćanska sadašnjost

Primate izraze naše sućuti povodom smrti dragog nam i uglednog biskupa dr Petra Čule.

U ime studenata i profesora teologije u Splitu

dr Marin Barišić, profesor

U povodu smrti nadbiskupa monsinjora dr Petra Čule ličnosti izvanrednih sposobnosti i moralnog integriteta, biskupa koji je u svojim biskupijama uživao neosporno velik ugled i kod klera i kod naroda te svojim životom i djelovanjem veoma mnogo zadužio Crkvu molim da primite moje iskreno i duboko saučešće sa žalovanjem mostarsko-duvanjske i trebinjske Crkve za svojim velikim nadbiskupom.

o. Vladimir Vlašić

Povodom smrti nadbiskupa Čule izvolite primiti najiskrenije saučešće uz molitve za dragog pokojnika.

Unija V.R.P.J.

s. Inviolata Gračanin, Zagreb

Povodom smrti Vašeg predšasnika preuzv. biskupa Petra Čule družba Sestara Milosrdnica usrdno moli Gospodina da svog vjernog i postojanog svjedoka vjere okruni vjencem neuvele slave. S Vama, preuzvišeni, iskreno suučestvuju Sestre Milosrdnice i Majka Marija Lauda Cvitkovića

Vrhovna Glavarica, Zagreb

Povodom smrti monsinjora doktora Petra Čule, Vama preuzvišeni, čitavoj biskupiji, cijelom Božjem narodu izražavamo iskrenu sućut, a pokojniku molimo vječni mir i nebesku nagradu.

Sestre Dominikanke, Korčula

Primitite, Preuzvišeni, izraze naše duboke sućuti zbog smrti našeg biskupa Petra Čule. Sjećamo ga se s dubokim poštovanjem moleći od svevišnjega vječni pokoj. U ime zajednice sestara franjevki od Bezgrješnog Začeca iz Dubrovnika

s. Serafina Vlašić, generalna glavarica

Povodom smrti preuzvišenog biskupa dr Petra Čule izvolite primiti izraze naše kršćanske sućuti. Naša redovnička zajednica, posebno više naših sestara iz Mostarske biskupije zahvalnim srcem se sjećamo blagopokojnog preuzvišenog i molimo Božanskog Spasitelja da svog vjernog slugu nagradi puninom svoje ljubavi i udijeli vječni pokoj na svome Božanskom srcu. Vama, Preuzvišeni, želimo i molimo Božji blagoslov i zaštitu Blažene Gospe uz izraze poštovanja odane sestre Karmelićanke Božanskog Srca Isusova

s. Irena, Zagreb

Duboko nas je ganula vijest da je dobri Bog pozvao k sebi preuzvišenoga mons. Petra Čulu.

Izvolite primiti našu iskrenu sućut a plemenitu dušu dobrog Pastira, koja je kako vjerujemo primila nagradu vječnog života, preporučujemo Božjem Milosrđu.

U najvećem poštovanju i zahvalnosti sve setre Karmela-Brezovica

s. M. Agneza od Isusa

S velikom sam žalošću primio vijest o smrti poštovanog i dragog Nadbiskupa Čule.

Vijest o smrti je stigla tako kasno, da nisam bio u mogućnosti prisustvovati sprovodu, iako bi to bio vrlo rado učinio.

Molim za pokoj duše plemenitog i velikog biskupa, radnika i patnika, koji neka svojim molitvama pred Prijestoljem Svevišnjega zagovara svoju Hercegovinu i svoje biskupije.

Prečasni Naslov neka primi izraze bratske sućuti i zajedničke žalosti, što nas je ostavio čovjek kojemu je u životu bilo prvo i jedino: Božja stvar i spas suša! Takovih nambiskupa uvijek treba i molimo da ga oni koji su ostali u tome slijede.

Uz bratske pozdrave u Kristu odani

Lav Znidarčić

Slušajući Radio-Vatikan, saznao sam za smrt nadbiskupa Čule... Ako se i radi o smrti stara i bolesna čovjeka, vijest o njoj uvijek nas neugodno iznenađuje, pogotovu kada je riječ o prijatelju i ličnosti formata pokojnikova. Pokojni Nadbiskup bio je zaista veliki prijatelj našega Društva sv. Ćirila i Metoda - sv. Jeronima, i to je u više navrata i konkretno pokazao. Hvala mu na svemu što je učinio za nas, za Crkvu i za svoj narod!

Veličinu svojega srca pokazao je i onda kad je to čovjeku najteže i kad toliki intelektualci i svećenici pokazuju svoju slabost. Nikad mu to nećemo zaboraviti. Primite stoga, Preuzvišeni, u ime društva i u moje osobno izraze duboke i iskrene sućuti.

Preporučujem se u molitve, ostajem uvijek u Kristu odani

Radovan Grgec, upravitelj
EKD sv. Ćirila i Metoda

Među naknadno prispjelim sažalnicama izdvajamo one naših svećenika u inozemstvu don Joze Zovke iz Argentine, don Petra Buluma iz SAD, kao i naših misionara iz Afrike.

Ovom prilikom posebno zahvaljujemo na izrazima sućuti biskupu Rafaelu Macariu bivšem biskupu Albana i dugogodišnjem prijatelju pokojnog nadbiskupa Petra.

Javljamo svim ocima biskupima, braći svećenicima, redovničkim zajednicama i vjernicima, te svim prijateljima i znancima da je u Gospodinu blago preminuo 29. srpnja 1985. godine u 4,30 sati

Msgr. dr PETAR ČULE

dugogodišnji biskup Mostarsko-duvanjske i apostolski upravitelj Trebinjsko-mrkanske biskupije, te naslovni nadbiskup u miru.

Pokojni nadbiskup rođio se 18. veljače 1898. godine u Kruševu kod Mostara. Za svećenika je zaređen 20. lipnja 1920. godine u Sarajevu. Za biskupa je posvećen 4. listopada 1942. godine u Mostaru. Godine 1967. imenovan je asistentom Papinskog prijestolja. Upravljao je Crkvom u Hercegovini od 1942. do 1980. godine. Umirovljen je 14. rujna 1980. godine i tad je imenovan naslovnim nadbiskupom.

Tijelo blagopokojnog nadbiskupa bit će izloženo u mostarskoj Katedrali u srijedu 31. srpnja. Svečani Requiem počinje u 17.00 sati istoga dana, nakon kojeg će pokojnikovo tijelo biti sahranjeno u kripti Katedrale.

»Ja sam uskrsnuće i život, tko vjeruje u mene, ako i umre živjet će.« (Iv 11,25).

U Mostaru, 29. srpnja 1985. god.

**MOSTARSKI BISKUP, SVEĆENICI
I RODBINA**

ZIVOTNI PUT BLAGOPOKOJNOG NADBISKUPA
DR PETRA Č U L E

nekoć biskupa Mostarsko-duvanjskog i
apostolskog upravitelja Trebinjskog
te nasl. nadbiskupa Giufitanskog

Rijeka Neretva dijeli Hercegovinu na dva dijela. Desna strana sa katoličkom većinom, a lijeva je sa katoličkom dijaspomom. To isto čini i sa Mostarom, i njega dijeli na dva dijela; na lijevoj strani rijeke stari je dio grada - trgovački, poslovni i administrativni centar sa manjim brojem katolika, a na desnoj strani novi je dio grada sa velikim predjelima obiteljskih kuća, sa rijetkim ustanovama, ali i tu sliku u novije doba vrijeme mijenja. I na toj strani izgrađena je velika robna kuća, mnogo trgovačkih radnji te veliki blokovi stambenih višekatnica. Već od davnine na ovoj je strani Neretve izgrađen Franjevački samostan sa crkvom koja je donedavno bila jedina katolička crkva u ovome gradu. Prije nekoliko godina na ovoj je strani nikla nova Katedralna crkva koju još treba uređivati i doradivati dok ne postigne zamišljenu ljepotu i veličinu, a što će sigurno trebati čekali još dosta vremena.

U ovom dijelu grada jedna ulica vodi od centra prema zapadu. Sva u sjeni ogromnih platana te daje tom djelu grada takvu ljepotu koja se rijetko gdje može susresti. Negdje pri kraju te ulice koja danas nosi Šetalište JNA nalazi se pri jednom brežuljku zgrada Biskupske rezidencije. Impozantna građevina iz onog minulog vremena kad se u gradnji ovakvih objekata više pazilo na reprezentativnost nega na funkcionalnost. K njoj se s ulice prilazi velikim kamenim stepenicama koje vode do lijepog pročelja na kojem se diže balkon sa lijepo izgrađenim biskupskim insignijama. Od izgradnje ove zgrade njen treći domaćin bio je od 1942. godine biskup dr Petar Čule. Tu zgradu je zaposjeo sa svoje 44. godine i u njoj živio sve do svoje smrti 1985. godine.

Tko je bio dr Petar Čule, odakle je, što je sve proživio i doživljavao želja nam je da ukratko iznesemo čitateljima našeg Službenog vjesnika povodom njegove smrti.

1. DJETINJSTVO - Ljudi koji nisu nikad povirili u Hercegovinu, nego je poznaju iz vodiča i knjiga, obično je zamišljaju krševitu, brdovitu sa malim terasastim podzidama, sa ponekim vrtićem ili sa ponekom njivicom u krševitoj pustinji. Oni koji prohodaju Hercegovinom vidjet će da je Hercegovina posuta i pitomim brežuljcima i plodnim poljima zasadenim sa vinogradima i breskvicama, i kad vide velike površine zasijane žitnicama, paprikama, paradajzom i kupusom u čudu će se pitati da li je to Hercegovina? Da, nije

sva Hercegovina pokrivena krševitim brdima, niti se u ljetu sva pretvorila u sprženu pustinju. Ima u njoj rijeka i rječica i pitomih područja. Jedno takvo pitomo područje jest i Mostarsko Blato, sa svih strana okićeno selima. Na istočnoj strani Blata, uz cestu koja vodi od Mostara prema Ljubuškom nalazi se i selo Kruševo. Tu se 18. veljače 1898. godine rodio dječak, sin oca Jure zvanog Juriša i majke Jake r. Šarac, kojemu dadoše ime Petar. Njegovi roditelji imali su još pet sinova i dvije kćeri.

Iako je selo u kojem je Petar rođen udaljeno 6 km od župskog centra, još isti dan kad se rodio bio je i kršten, jer su prije ljudi žurili s krštenjem i nitko nije želio držati nekršteno dijete u kući.

O njegovu se djetinjstvu nema što posebno reći. Proživio ga je kao i svako drugo dijete ovoga kraja. Ni danas djeca na našim selima, a pogotovo u ono doba ne žive u besposlici, dosadujući sebi i drugima, niti čitav dan provode u igri, nego čim mogu što pripomoći u kućnim poslovima, odmah im se određuju kućni poslovi koji su prilagođeni njihovoj dobi i uzrastu, pa tako je bilo i s Petrom.

O njegovu pohađanju osnovne škole zna se ono što je sam kasnije pričao, da se u školi učilo malo i jadno, jer su sva četiri razreda bila u istoj sobi, a vodio ih je jedan učitelj. Iako je Petar pokazivao i u takvoj školi prirodenu nadarenost što su zapazili i učitelj i župnik, a i njegov otac, kojemu su preporučivali malog za daljne školovanje.

Godine 1909. Petar odlazi u travničko sjemenište i tu postaje đak travničke gimnazije. Kako je došlo do njegova odlaska u travničku gimnaziju, a ne na Široki Brijeg nećemo opisivati nego ćemo sada pokušati nešto reći o njegovim gimnazijskim danima.

Prvih dana u travničkoj gimnaziji Petar Čule se slabo snašao. Prvi je razlog tomu što je iz osnovne škole u Ljutom Docu ponio slabu podlogu. A drugi je razlog možda još odlučniji. U travničko je sjemenište tada dolazilo malo seoske djece. Većina đaka je dolazila iz malih bosanskih gradića-čaršijica, koje su i u to doba ipak imale malo kvalitetnije škole, nego što su bile seoske ovoga kraja, a i zbog toga što su čaršijska djeca bila otvorenija i smionija nego ona sa sela kakvim se osjećao i novopridošli dječak iz Kruševa. I tako prve mjesece u školi mali Petar davao je vrlo loš dojam, i sam je to priznavao da je loš đak i pribojavao se da će ga uprava sjemeništa poslati kući. Međutim, taj krizni period ove male seoske biljčice u novim uvjetima života nije trajao dugo. Već poslije dva-tri mjeseca njegov razrednik opaža u njemu rijedak talenat. Jednom zgodom njegovi su odgovori iz latinskoga napravili iznenađenje tako da ga je razrednik pred svima pohvalio, što je mladom Hercegovcu dalo krila da je odjednom iskočio među najbolje đake i takav ostao kroz cijelu gimnaziju. Naši svećenici koji su bili u travničkoj gimnaziji neposredno nakon Čulina boravka u njoj, slušali su najbolje pohvale o darovitom đaku, koji spada među najbolje te gimnazije.

O veličini, kvaliteti i značenju travničke gimnazije, koja je pružala izvanredne uvjete za razvoj mladog čovjeka i na duhovnoj i na intelektualnoj liniji nije potrebno sada ovdje govoriti. No, ipak moramo reći da je ova gimnazija za mnoge Hercegovce imala svoju jednu tragičnu nevolju. Smještena u srednjoj Bosni, sa oštrom kontinentalnom klimom, bila je za male Hercegovce koji su dolazili iz toplije, mediteranske klime do zla jada pogibeljna. Što je to značilo za dijete koje praktično nije pravo doživjelo u svome kraju snijeg, odjednom se naći u alpskom podneblju, u doba tjelesnog razvoja tjelesnog i duhovnog, dovoljno neobučen i neishranjen. To je značilo biti svaki čas izložen opasnosti oboljenja od ove ili one upale, a ponajčešće se radilo o upali pluća i upali porebrice, što je kasnije redovito vodilo tuberkulozi pluća. Tu je nevolju također doživio, pa srećom preživio i Petar Čule. Bio je u trećem tadašnjem razredu kad je 1912. god, obolio od upale porebrice. Bolest je vukao i kroz četvrti razred. God. 1913. poslao je dake kućama jer je država oduzela dio sjemeništa za bolnicu bojeći se zbog balkanskih ratova i sama ratnih zapletaja. Ali, kako je Austrija ostala bez ratnog sukoba, sjemenište je dobilo oduzete prostorije i opet proradilo. Daci su se vratili, ali mali Čule ne, jer kako se osjećao tjelesno slab, molio je poglavare da može i dalje ostati kod kuće i udovoljili su mu. Obično jedna nevolja ne dolazi sama. U četvrtom je razredu Petar dobio TBC pluća sa kavernom, koja je ipak ubrzo zarasla. Dakle, ono što je mnoge hercegovačke dake u grob oborilo, zamalo da nije i njega. No unatoč svih ovih zdravstvenih nevolja i neredovitog pohađanja škole, Čule ipak ostaje najbolji dak u svojoj generaciji. Kao najbolji dak u gimnaziji bio je prefektom Male i Velike Marijine Kongregacije. Još iz tog doba potječe njegova posebna pobožnost prema Majci Mariji, našoj Gospi, i tu je pobožnost zadržao sve do konca svoga života.

Nastupile su i ratne godine, koje su u sjemenište unijele skućeni prostor, a u svijet glad i bolest, jer uz svaki rat dolaze i druge nevolje. U litanijama Svih Svetih molimo da nas Bog po zagovoru svetaca oslobodi "od kuge, glada i rata". Sva tri ova zla idu zajedno, iako ne istim redom. Najprije dolazi rat, a za njim se vuče glad, a na ispaćeni organizam lako jurišaju bolesti. Tako je rat donio i glad i bolesti i u travničko sjemenište. I Čule je zbog slabe ishrane, a vućući redovni teret dačkog napornog učenja naprtio sebi bolest pa mu je liječnik zabranio učenje. Dok su drugi daci učili on je morao po dvorištu ili sjemenišnom vrtu šetati jer izvan školskih satova nije smio učiti. Iako mu je ta godina bila po zdravlje teška, a po učenje nezgodna na kraju školske godine Čule je imao u svjedodžbi ocjene od početka do kraja "izvrstan".

Nadošao je i završni razred - matura. Početak ljeta 1917. Travnička gimnazija nije imala pravo javnosti pa su daci poлагали maturu pred komisijom sarajevske gimnazije. Pred tom komisijom Čule je tako briljirao da je vladin inspektor i

predsjednik komisije Kodlich odmah ponudio državnu stipendiju i studij na sveučilištu. Ali Petar Čule je imao već svoj određeni pravac koji ga je odveo na studij bogoslovije.

2. PREMA MISNISTVU - Godine 1917. dolazi Čule u interdijecenzansku bogosloviju u Sarajevo. U njoj se našlo svega 18 bogoslova, a od toga 6 za biskupije Mostarsku i Trebinjsku.

Kad je Čule kasnije kao svećenik i biskup spominjao svoje bogoslovne dane, rado je govorio o svojim profesorima u bogosloviji. A Isusovci su bili i poglavari i profesori. Imao je za njih mnogu riječ priznanja i pohvale. Nije hvalio njihovu visoku teološku spremu, nisu to bili samo vrsni i renomirani stručnjaci, oni su mu imponirali kao uzorni svećenici i redovnici. Oni su svojim životom i držanjem pobudno djelovali na mlade bogoslove koju su željeli u toku svoje izgradnje vidjeti već izgrađene uzore.

Poslije treće godine teologije Čule je zaređen za svećenika 20. lipnja 1920. godine u dobi od 22 godine. Usporedivši sa trajanjem studija teologije danas, čini nam se ovo ređenje poslije treće godine malo čudno. Tadašnji studij teologije trajao je svega četiri godine, a toliko je po prilici trajao studij i na drugim fakultetima.

Petar Čule primio je sakrament svećeničkog reda od dr-a Ivana Šarića, tadašnjeg kapitularnog vikara vrhbosanskoga, a kasnije nadbiskupa, koji će kasnije kao nadbiskup i metropolit biti Čuli konsekrator kod biskupskog posvećenja.

Mladu misu imao je Petar Čule devet dana kasnije, na svoj imendan 29. lipnja iste godine. Nije mlada misa bila u udaljenoj župnoj crkvi u Ljutom Docu, nego u seoskom groblju, u sjeni hrastova. Tu je mladomisniku bio prisutan otac, bliža rodbina i puk župe. Majka je mladomisnikova na groblje došla godinu dana prije toga. Dakle, nije doživjela mladomisničko slavlje svoga sina Petra.

O obliku i načinu te mladomisničke proslave, njenoj vanjskoj formi, malo znamo. Predpostavljamo da je to bilo sasvim skromno i za ono doba, a kamo li za naše današnje.

Naš mali čovjek-vjernik obično misli kada netko dođe do oltara i mlade mise, da više nema šta učiti. Da se Petar Čule našao u nekoj drugoj biskupiji, njegov bi biskup znao za prirodene talente svoga mladomisnika i omogućio bi mu daljni studij. Međutim ovom je mladom svećeniku doteklo toliko snalažljivosti i hrabrostida se sam pobrinuo za svoje teološko usavršavanje uz ostale neke sretne okolnosti koje su mu išle na ruku. Naš poznati povjesničar o. Miroslav Vanino, DI imao je prijateljskih veza po Francuskoj pa je tamo isposlovao četiri stipendije i to tri na Institut Catholique u Parizu, a jednu od kardinala Merciera za teološki fakultet u Louvainu. Prve tri stipendije su koristili Đuro Gračanin, Ivan Merz i Juraj Šćetinec, koji kasnije postadoše veliki i znameniti u našoj katoličkoj javnosti, a četvrta zapade našega Petra Čulu, koji nije ostao manje uočljiv u našoj javnosti, iako mu je djelovanje bilo izvan metropole, u neuočljivoj provinciji.

3. NA STUDIJU U INOZEMSTVU - Pod jesen 1920. god. sva četvorica se zaputiše iz

Zagreba prema zapadu. S kakvim je nadama došao u Louvain naš Petar Čule, nije nam poznato, samo znamo da se zbog nekoliko razloga želio nazad što prije vratiti. Njegov stipenditor pariška nadbiskupja zapade u financijske nevolje, pa iako Čuli nije bila otkazana stipendija, njemu bijaše teško da bude na teret ustanovi koja se davi u novčanim nevoljama. Sistem studija u Louvainu nije bio onakav kakvog je Čule želio. Tu je bilo dobro za one koji su željeli formaciju budućih visokih stručnjaka i pisaca, a on je želio produbljenje općeg teološkog znanja. Tako on odluči prijeći u Innsbruck te se 1921. vrati u domovinu. Biskup Šarić mu pokušava pribaviti stipendiju bosanske vlade, što je bez poteškoća i išlo kad su dostavljene njegove svjedodžbe na uvid. Ali biskup fra Alojzije Mišić umalo da sve to ne omete. Mladom Petru Čuli on je bio pripremio dekret za župnika u Blagaj, gdje je trebao nastupiti na Malu Gospu te godine. U zadnji čas biskup mijenja dekret ali ne namjeru da ga zadrži u biskupiji. U međuvremenu njegova stipendija je propala, a pomoći s druge strane nije mogao dobiti. Tadanji rektor sarajevske bogoslovije o. Antun Prešern uredio mu je da bude primljen u Canisianum u Innsbrucku, gdje se našao koncem rujna 1921. godine. Tamošnji profesori su bili sve sama zvučna imena, poznati po svojim udžbenicima i priznati po svijetu. Za dvije školske godine Čule je i disertaciju napisao i ispolagao rigoroze. 12. srpnja 1923. godine promoviran je za doktora teologije.

Radi ozbiljnosti studija, radi strogosti ispita, radi neuspjelih pokušaja mnogij koji ne zadovoljiše stroge kriterije na rigorozima, innsbruški su doktori bili vrlo cjenjeni. Govorilo se "doctor romanus asinus germanus". A na tom strogom fakultetu Čule je svoje rigoroze položio summa cum laude ili cum applausu.

4. POVRATAK U DOMOVINU - Dr Petar Čule vraća se poslije

dvije godine provedene u tuđini svom hercegovačkom kršu. Kud će biskup Mišić s tim mladim doktorom? Molbu nadbiskupa Bauera iz Zagreba i ponudu katedre na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu mladi doktor je odbio. Providnost se ipak pobrinula da taj čovjek široke kulture, izvrstan poznavalac klasičnih jezika i svega blaga klasika, dobar znalac nekoliko evropskih jezika, veoma skladna svećeničkog i ljudskog držanja dobije mjesto gdje bi se sve ove kvalitete ili barem neke od njih mogle korisno biti upotrijebljene. Postao je prefekt Napretkova dačkog konvikta u Mostaru. Što je bilo tadašnje Hrvatsko Kulturno Društvo? "Napredak"? To je bilo društvo koje su osnovali i vodili tadašnji ugledni Hrvati, a svrha mu je bila širenje kulture među Hrvatima, a posebno pomagati siromašne hrvatske đake i studente i omogućivati im školovanje. Zato je Napredak imao po raznim gradovima domove za đake koje su vodili svećenici, iako se u tim domovima nisu školovali svećenički kandidati. Srbi su imali slično društvo sa sličnom svrhom pod nazivom

"Prosvjeta", a Muslimani pod nazivom "Gajret".

Tako su daci Napredkova konvikta dobili u dr Čuli i izvršna pedagoga i veoma spremna instruktora. Najviše jada daci uvek zadaje matematika, pa onda jezici, a Čule je bio izvrstan i matematičar i još izvrsniji poznavalac jezika. Napredkovi su konviktor imali prefekta koji je bio intelektualno spreman, a uz to za njih veoma zauzet i požrtvovan. Zatekao ih je kao slabe dake, a na kraju prve godine njegova prefektovanja svi su završili razred s uspjehom, a sedmorica sa odličnim. Gradani Mostara su zapazili te uspjehe, zapazili su ih i ugledni članovi uprave Napredka, a zapazila ih je i uprava gimnazije. I stoga ponudiše dr Petru Čuli da na gimnaziji predaje filozofiju i francuski. Filozofiju je predavao dvije godine, a francuski kraće. Kasnije, 1930. god. postaje stalnim članom profesorskog zbora, jer je od Biskupa postavljen i za katehetu u gimnaziji gdje je vjeronauk bio obavezan i na toj dužnosti ostaje do 1941. god.

Nisu to bile njegove jedine dužnosti. God. 1926. imenovan je arhivarom biskupske kurije, a 1937. postaje konzultorom biskupije. Prigodom imenovanja za biskupa dr Petra Čule, tadašnji župnik Kruševa don Ante Romić napisa u Vrhbosni (br. 9-10; str. 207.) slijedeće: "Ovaj kancelarijski rad, koji se u mnoštvu ne vidi, donio je dr Čuli premnogo žrtava, a Ordinarijatu puno koristi od njegove naobrazbe u teološkim disciplinama." Vršeci sve ove poslove, i na Ordinarijatu i na gimnaziji zaista je značilo sebe opteretiti. Kada se još k tome doda da je rado kao mladi svećenik priskakao svećenicima u pastvi u pomoć, kao vrstan propovjednik, a isto tako po samostanima davao duhovne vježbe i obnove, pomalo dopunjava predodžbu o njegovoj svećeničkoj aktivnosti. Ali ta slika ne bi bila potpuna ako ne spomenimo i to da je bio biskupijski referent za sjemenište, a to znači da mu je bila povjerena briga za svećenički podmladak. A on - znajući i poznavajući nakane Crkve glede odgoja biskupijskog svećenstva, zalagao se u tom poslu više nego su mu nalagala službena zaduženja. U pronalaženju i pomaganju svećeničkih kandidata nije se žalio ni umarati ni novčano trošiti premda nije uvijek nailazio na razumjevanje kod odgovornih osoba. No tješila ga je pomoć i razumjevanje onih nekoliko dijecezanskih svećenika, koji su odreda bili na brojčano malim i siromašnim župama. Mnogi su od njih u razdoblju između dva rata gradili crkve i župske kuće, popravljali dotrajale, bili u trajnoj građevnoj aktivnosti, ali ipak nisu žalili preko svećeničke "Uzajamnosti" doprinostiti za podmladak, na što ih je neprestano poticao i riječima i primjerom dr Čule.

Ponekad se možda čula ili će se čuti riječ kako dr Čule nije dao katoličkoj publicistici onoliko koliko je njegov vrijedni talenat mogao pružiti?! Njegov spisateljski opus zaista nije velik. Kao mlad svećenik napisao je dvije knjige: Misli velikih umova o Bogu i vjeri, i Misli velikih umova o Kristu i Katoličkoj Crkvi. Napisao je još poneki članak u katoličkim listovima i preveo dva opsežna djela:

Povijest Isusovačkog Reda od Campbella sa engleskog i Krist, ideal svećenika od dom Marmiona sa francuskog jezika. No ako se sjetimo svih njegovih zaduženja koja je imao bit će nam razumljivo da mu je ostajalo malo vremena za slobodno stvaranje. A možda i zbog toga što nije pripadao onim ljudima koji ponekad čudnom a i drskom smionošću opterećuju papir svojim površnim, nezrelim i bezvrijednim proizvodima, pokazujući time vrlo malo pismenosti, a puno želje da se čuje njihovo ime...

5. B I S K U P - O. fra Alojzije Mišić, biskup mostarsko-duvanjski i trebinjski ap. upravitelj, već je bio zašao u duboku starost. Da li je sebi tražio ko-adjutora i koga je predlagao Svetoj Stolici, to javnost nije znala. No svakako je vidio da ga nema. I preminuo je, a da nije dobio pomoćnika ni nasljednika, 25. ožujka 1942. godine. Nađen je mrtav za stolom u svojoj sobi. O njegovoj su smrti brzojavno obavješteni i Vatikan i metropolita Vrhbosanski dr Šarić. U ovakvim slučajevima kanonici, a gdje njih nema onda konzultori biraju kapitularnog vikara, koji upravlja biskupijom do izbora novog biskupa. Biskup Mišić je iza sebe ostavio trojicu konzultora: dr Čulu Petra, dr fra Leona Petrovića i fra Borisa Ilovaču. Međutim samo je dr Čule bio pravi konzultor, a druga dvojica nisu bili potvrđeni od Svete Stolice, pa prema tome nije bilo potrebnog kvoruma koji bi izabrao kapitularnog vikara. Stoga se nadbiskup dr Šarić poslužio svojim pravom i imenovao dr Čulu kapitularnim vikarom. Sveta Stolica je to imenovanje odobrila i neuobičajeno brzo, na 14. travnja 1942. god. izabrala dr Petra Čulu za nasljednika pok. biskupu Mišiću.

Bilo je ratno stanje. Papina Nuncija nije više bilo u Beogradu, koji je zajedno sa ostalim diplomatskim predstavnicima god. 1941. odatle otišao. Sveta je Stolica poslala u Zagreb opata Marconea u svojstvu svoga izaslanika pri hrvatskom episkopatu. Papin legat već 15. svibnja 1942. god. brzojavno pozvao novoizabranog biskupa na uobičajeni razgovor koji se vodi sa svakim izabranim biskupom prije nego se njegovo imenovanje objavi. Dr Čule je izbor za biskupa prihvatio te je 2. lipnja t.g. imenovanje u L'Osservatore Romano i objavljeno. O tome je poslana brzojavna obavijest dr Čuli od opata Marconea dana 4. lipnja 1942. god., o čemu je on i dalje šutio. Narod u Hercegovini i svećenici nisu o tome još ništa znali. Međutim da se o tom imenovanju sazna i da ono dobije dimenzije jedne afere pobrinula se tadašnja ratna vlada u Zagrebu. Nakon službene obavjesti u glasilu Svete Stolice o biskupskom imenovanju dr Petra Čule, vlada je razaslala cirkular na sve župne urede u Hercegovini u kojem kaže da Čulino imenovanje za biskupa u Mostaru ne priznaje. No, tadašnja vlada se ubrzo povukla te je novoizabrani biskup odredio dan svoje posvete izabravši blagdan sv. Franje, 4. listopada 1942. godine. Učinio je to ne samo zbog toga da se dobije vremenski razmak za izvršenje određenih priprema i što je trebalo čekati da minu ljetne žege, nego i iz obzira prema OO. Franjevcima, kojima je na taj način želio dati još jedan jasan znak svoje dobro volje prema njima, koja je i inače bila trajno kod njeg prisutna.

Nažalost, svi to tako nisu shvatili nego su davali izjave na osnovu projekcija njihove vlastite duše. A to su mogli biti samo oni koji nisu nimalo poznavali narav dr Čule, tko nije poznavao njegov duhovni ekvilibrij i visoki moralno-estetski stupanj, na kojem je uvijek sebe držao i sa te se visine nije spuštao ni onda kad su drugi prema njemu pokazivali surovost, bezobzirnost i teški dušmanluk, i kaljavi inat!

Konsekracija je obavljena u mostarskoj župnoj crkvi sv. Petra i Pavla, a vodio ju je nadbiskup i metropolita vrhbosanski dr Ivan Šarić uz prisustvo zagrebačkog nadbiskupa i metropolite dr Alojzija Stepinca i opata Marconea. Bilo je pokušaja da se obadva nadbiskupa odvrate od dolaska u Hercegovinu i od sudjelovanja u konsekraciji... Žalosno!!!

Protivljenje vlade iz Zagreba, pa bojkot predstavnika lokalnih vlasti koji ne htjedoše prisustvovati konsekraciji, a po ondašnjim su običajima morali, pa prijeteca pisma... sve su to za mladog biskupa bile male muke prema teretu koji mu je pritisnuo srce kad je upravo tih dana prije konsekracije skoro cijela trebinjska biskupija opustošena, ostala bez naroda, a crkveni objekti bez čuvara prepušteni rušenju i uništenju. ...

Oluja je dočekala mladog biskupa Čulu na prvim koracima njegova biskupovanja u Hercegovini i oluje su se nad njim izmjenjivale kroz sav daljnji tok života. Ove bi riječi sada trebalo opravdati, dokumentirati. Kako bi se lako to moglo učiniti kad bi bilo moguće sve kazati. Prostor bi to u ovom času možda i dopuštao, ali ne dopuštaju kojekakvi obziri...

Već spomenuti članak u Vrhbosni njegov pisac je ovako završio: "Kad smjelu riječ im reći valja - ne pusti da im usta kalja ni drhtav glas, ni sraman muk - već poput tvojih miljenika Ambrozija, Zlatousnika - da viču kad se javi vuk."

Biskup Čule nije imao ni u toku rata "drhtav glas" niti je dopustio da radi oportuniteta njime ovlada "sraman muk" nego je znao dignuti glas za pravednu stvar i kod Negria i kod Roate i kod Casertana i kod mnogih drugih, da zaštiti život ljudi, bili oni vjernici, inovjerci ili bezvjerci. Naravno, kad je o ovom riječ, valjalo bi se prenijeti u ono minulo vrijeme. Teško je bilo imati tako snažan glas koji bi nadviknuo grmljavinu oružja, teško je bilo nastupati u ime logike i pravde, kad uskipjela mržnja i suluda pomama potiskuju mirno i zdravo rasuđivanje. Ali činjenica je da je biskup Čule, ne mareći opasnost po vlastitu glavu, apelirao i protestirao, zvao pravdu, budio savjesti...

6. PORATNO DOBA - U to se stanje danas ne može uživjeti onaj tko je životnu stvarnost započeo kasnije, kad su se strasti stišale, prilike sredile, novi poredak učvrstio. Za Crkvu i njezine službenike i vjernike vrijeme kušnje. Crkvenim se ljudima znalo ponekada reći da im je crkvena služba uhljebljenje, profesija, način egzistencije. I kad bi ih pritisla nevolja, a pružila im se mogućnost ugodnog života izvan toga zvanja, svi bi oni, tako se govorilo, prislonili kraju svoje svećeništvo i sve svoje

duhovno blago. I Bog je zaista pripustio takove prilike u kojima su crkveni ljudi morali polagati ispit iz svoje vjernosti Bogu, Evandelju i svome zvanju. I Crkva je položila taj ispit, a položio ga je i biskup Čule.

Pismeno je intervenirao i molio zaštitu za redovnike, redovnice, vjerske ustanove i vjernike. U svojim propovijedima kod slušatelja je nastojao podignuti vjeru i nadu u Boga što ga je kod nove vlasti učinilo teškim i nepoželjnim. Izlazak famoznog "Pastirskog pisma" bila je kap koja je vodu iz čaše prelila.

22. travnja 1948. godine bez radija i telefona, od usta do usta za nekoliko sati obišla je svu Hercegovinu vijest da je biskup Čule zatvoren. Istraga je nad njim trajala do srpnja kad je pred narodnim sudom u Mostaru održano javno suđenje. Među publikom koja je promatrala tok suđenja nalazile su se tri osobe koje su duboko osjećale sa optuženim, a to su bili papin nuncij msgr. Harley, msgr. Andrija Majić i tadašnji bogoslov Marko Perić. Tada se nije sudilo samo biskupu Čuli, on je bio samo prvooptuženi na listi. S njim se sudilo i nekoliko OO. Franjevaca i don Mati Nuiću. Biskup je osuđen na jedanaest i po godina zatvora, a don M. Nuić na osam.

Što o tom suđenju danas reći? Ni o procesu ni o svemu onome što mu je prethodilo nije potrebno ništa reći osim: Kad bi se kojim slučajem svi sudionici u tom procesu ponovno našli na svojim mjestima, kao što se nadu ljudi na proslavi recimo mature, pa njihov razrednik ponovno sjedne za katedru, a oni posjedađu u klupe - kad bi se tako svi sudionici u biskupovu procesu ponovno našli na svojim mjestima, mislimo da bi se svi osim Biskupa i don Mate osjećali nelagodno. Teško bi im bilo, sigurno, odigrati ponovno uloge koje su tada imali, ponovo reći što su tada rekli...

Dakle, biskup Čule bio je osuđen na strogi zatvor kao i drugi osuđenici. Svoje zatvorske dane započeo je u Sarajevu i početkom listopada nastavio 1948. god. u Zenici. Uz izvjesne kompromise u zatvoru mogao se domoći i slobode, ali to je odbio. Dva puta bio je u zatvoru u opasnosti da tamo dovrši svoj život. Prvi puta kad je sa ostalim zatvorenicima iz Zenice bio prebacivan u Mitrovicu god. 1951. kad se dogodila željeznička nezgoda u Slavkovcima kod Vinikovaca, a drugi put iste godine kad je u Zenici doživio tešku prehladu i na sebe navaliio proces na plućima. Injekcije streptomicina, PAS tablete i snažna tjelesna konstrukcija zaustavile su proces tako da je zdravlje okrpano, ali nikad popravljeno.

Biskup Čule ipak nije odsjeo svih 11 i po godina u zatvoru. Pušten je prije isteka kazne na slobodu, najprije uvjetnu, a onda poptunu. Da li je njegovu puštanju pomogla molba američkih biskupa upućena na predsjednika SAD Eisenhowera kad se njegov državni sekretar za vanjske poslove Dulles spremio da posjeti Jugoslaviju? O toj molbi tada su pisale i naše novine.

Ipak, njegovo puštanje iz zatvora nastojalo se postići da bude učinjeno na njegovu molbu. Biskup je odgovorio da on neće pisati molbe, jer bi to značilo priznati sebe krivim, a on to sebe nije nikada smatrao. Pušten je na uvjetnu slobodu i određen mu je boravak u franjevačkom samostanu u Tolisi u Posanskoj Posavini.

30. listopada 1955. godine poslije sedam godina, šest mjeseci i osam dana izlazi iz zeničkog zatvora biskup Čule kojega su organi SUP-a malim kolima u pratnji prevezli iz Zenice u Tolisu. Iscrpljen, teško je podnosio putovanje. Još će dvije godine biskup živjeti u uvjetima otpusta, liječiti će se i oporavljati narušeno zdravlje u Zagrebu, Selcu, Korčuli, dok se konačno nije rješio i te uvjetne slobode da bi u listopadu 1957. godine mogao ponovno preuzeti upravu biskupije.

7. OBNOVA REDOVNOG ŽIVOTA BISKUPIJE - Biskupska rezidencija u Mostaru ponovno je

dobila svoga domaćina, a biskupije mostarsko-duvanjska i trebinjsko-mrkanska svoga poglavara. Biskup po svom povratku iz zatvora sve čini da biskupija poslije dugih godina počne živjeti redovnim životom. Uskoro počinje sa kanonskim pohodima župama i sa krizmama. U to vrijeme on se zdravstveno lijepo i dobro oporavlja, obnavlja se i fizički i psihički.

Odmah po izlasku iz zatvora šalje papi Piju XII brzojav sa izrazima vjernosti i odanosti. A i u buduću nikad ne propušta da nasljednicima sv. Petra ne naglasi svoju odanost. On je u papi, to se od njega često čulo u privatnim razgovorima i u propovjedima, gledao zamjenika Kristova, tvrđavu pravovjernosti i garanta crkvenog jedinstva. Kad je potpuno postao slobodan odmah žuri u Rim "ad limina", ali ne nalazi Piju XII nego prispjeva u Rima baš u času kad je izborni kolegij kardinala izabrao papu Ivana XXIII te tako sudjeluje u krunidbi novog pape.

Novi papa uskoro najavljuje saziv Koncila. Otpočinju pripreme za taj povijesni skup, ustanovljene su komisije, pa je u jednu od tih komisija imenovan i biskup Čule.

U međuvremenu u biskupiji se obnavljaju crkveni objekti ili podižu novi. Popravljaju se kuće, uređuju župne crkve, posuvremenjuje se njihova nutrina. U svim tim pothvatima sudjeluje i biskup Čule - savjetom i poticajem a svagdje i novčanom pomoći.

Vodi brigu i nad katehizacijom djece i mladeži. Potiče svećenike da to shvate kao bitni dio svoje svećeničke službe pa zato kod krizmenih pohoda pomno ispituje vjeronauk ne samo zbog toga da vidi koliko djeca znaju nego s kolikom su savješnošću i spretnošću katehizirani.

Odmah po izlasku iz zatvora biskup Čule piše molbu za dozvolu gradilišta za katedralu koja mu je najviše na srcu. U međuvremenu osniva nove župe (ukupno 15) i šalje kandidate u sjemenište, a molba za dozvolu gradnje katedrale kroz 15 godina ide od nemila do nedraga, nitko je pozitivno ne rješava. Konačno je gradnja otpočela i trajala je kroz 6 godina, tako da je 1980. god. mogla biti posvećena i otvo-

rena katedralna župa. Od 1961. godine do svoje mirovine u koju je nastupio prigodom posvete katedrale 14. rujna 1980. godine, biskup Čule je zaredio više od 60 novih svećenika. Ta njegova zauzetost kroz cijeli život oko odgoja biskupijskog klera nije bila rezultat nekakvih njegovih prohtjeva, niti je dolazila iz želje da time nekome napakosti, da bilo kome što otima ili mu ide na živce, nego je time želio udovoljiti nakanama Crkve, a kao biskup znao je da mu to nalaže i biskupska služba. Već prije nekoliko stoljeća Crkva je stavljala u dužnost biskupma da odgajaju biskupijski kler i tridentским koncilom ih obvezala da za odgoj klera moraju ustanoviti sjemeništa... Dakle, brigom oko odgoja klera biskup Čule čini ono što čini i svaki drugi biskup, ali možda sa manje uspjeha. Istovremeno uz tu brigu, brine se da se kler i kvalitativno podigne, pa nekolicini mladih sposobnih ljudi omogućuje odlazak u inozemstvo na daljne usavršavanje.

Prostor za pastoralno djelovanje dijecezanskog klera postaje sve žalosnije tjesan. Od ono malo župa koje je taj kler pastorizirao on nastoji cijepanjem stvarati nove, a time i nova radna mjesta, ali i to je sve premalo.

8. HERCEGOVAČKO PITANJE - U Tobijinoj knjizi piše kako je stari Tobit unatoč svoje dobrote zapao u nezdravlje i u siromaštvo. A onda se sjetio da je kod Gabaela, sina Gabrijeva u Ragesu na čuvanju njegovih 10 posuđenih talenata. I šalje tamo sina Tobiju da posuđeno donese prema zadužnici koju je Gabael u svoje vrijeme potpisao.

Nešto slično dogodilo se i u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji god. 1898. god. Tadašnji mostarski biskup fra Paškal Buconjić u dogovoru sa franjevačkom provincijalnom upravom predlaže Svetoj Stolici, koje će župe biti za dijecezanski kler. Sveta Stolica njegov prijedlog usvaja i donosi odluku koja ima biti "firma et stabilis - čvrsta i trajna" o raspodjeli župa. Pošto u tadašnjim uvjetima upravljanja biskupijom broj dijecezanskih svećenika nije narastao franjevci su 1922. godine zatražili od Svete Stolice da im se daju na upravu i one župe, koje su odredbom iz 1898. godine predviđene za dijecezanski kler. Sveta Stolica molbi samo djelomično udovoljava. Daje im te župe "ad nutum S. Sedis", a što znači "do volje Svete Stolice", drugim riječima do drugačije odredbe. Da je Sveta Stolica htjela župe dati u trajno vlasništvo upotrijebila bi i drugačiju formulaciju.

I biskup Čule god. 1965. moli Svetu Stolicu da se te župe vrate onome kome su i predviđene, čemu su se OO. Franjevci usprotivili, zbog čega je nastao spor koji, nažalost, još i danas traje.

I započne žestoka ofenziva na biskupa Čulu: potpisana i nepotpisana pisma, delegacije iz župa, nekad manje nekad više brojne, a redovno nasilnički raspoložene...

Najveći dio vremena i snage on posvećuju rješavanju ovog problema, koji mu je zadavao golgotске muke i koji još uvijek para srce Crkve u Hercegovini.

Kad je 14. rujna 1980. godine biskup Čule predao upravu biskupije svom koadjutoru mons. Pavlu Žaniću i povukao se u mirovinu, Sveta Stolica ga je počastila naslovom titularnog nadbiskupa Giufitanskog zbog njegove crkvene vjernosti i datog svjedočanstva za vjeru.

Sve do svoje smrti 29. srpnja 1985. godine živio je tiho i mirno, moleći i žrtvujući za sadašnjost i budućnost Crkve i naroda kojemu je stajao na čelu kao biskup kroz dugi niz godina.

Sigurno je da će ostati neizbrisivo upisan u povijest Crkve u Hrvata i Crkve u Hercegovini, u povijesti hrvatskog naroda i u povijesti univerzalne Crkve kao osoba koja je stajala na braniku Božjih i ljudskih istina i prava.

Dugujemo mu iskreno poštovanje, zahvalnost i ljubav. Uzvraćamo mu za učinjeno dobro svojim molitvama da mu Uskrsli Gospodin utješi dušu slavom i radošću nebeskog Jeruzalema.

Hvala blagopokojnom nadbiskupu Čuli na njegovu herojstvu i nepokolebljivosti i žrtvi u svjedočenju za Boga, Crkvu i povjereni mu narod!